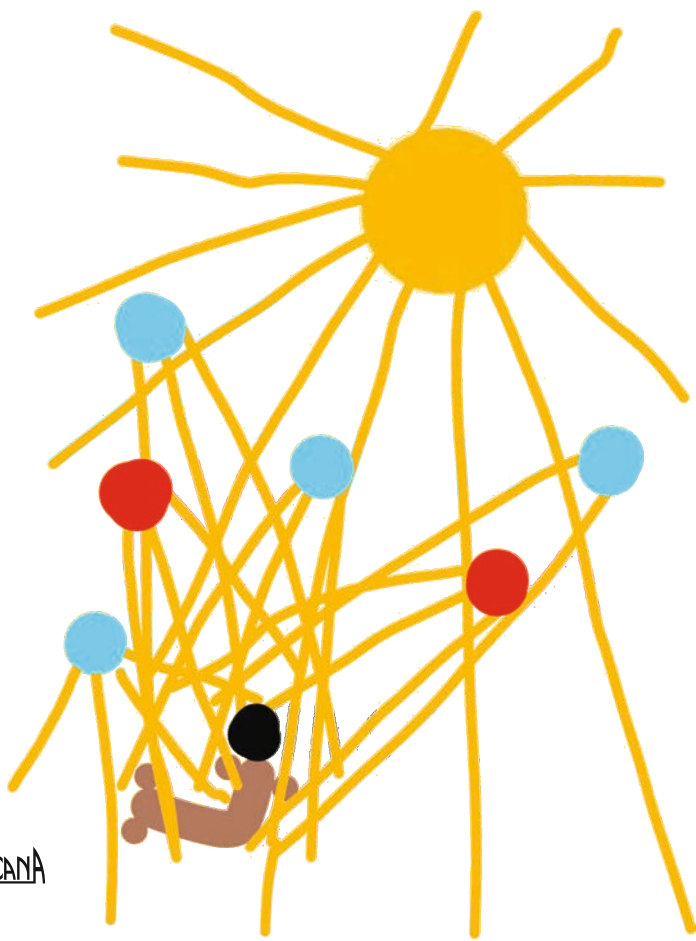

NICOLAE VASILE

ROMÂNUL CICLIC

NICOLAE VASILE

ROMÂNUL CICLIC

DE OPTSPREZECE ANI ÎMPREUNĂ

Înființată în anul 1997, **Editura Arefeană** a avut sediul pe strada Turda, nr. 118, sectorul 1 (cod fiscal 9072728; D.G.F.C.F.S. 127084).

În condițiile în care existau în țară numeroase edituri, dintre care o bună parte deficitare economic, iar mai târziu falimentare, editura noastră și-a asigurat continuitatea și eficiența economică, tipărind, până în prezent, peste 250 de titluri, cu un tiraj de aproape 250.000 de exemplare.

Ne-am bucurat de colaborarea unor distinși academicieni: Gheorghe Păun, Gabriel Țepelea, G. Mihăilă, D. Vatamaniuc, Marin Voiculescu; am tipărit cărțile unor cadre didactice universitare: Gheorghe Bulgăr, Victor Stoleru, Gh. Constantinescu-Dobridor, Marcel Crihană, Gheorghe Vrabie, Titi Gheorghe Ciulbea; am dat la iveală lucrările de doctorat ale Cristinei Ștefan și Dorinei Donea; am promovat profesori din învățământul liceal: Floarea Necșoiu, Nicolae Tudor, Constantin Voiculescu, Octavian Păun, Ioana Deaconu, Otilia Zaharia, Valentina Hacerian, Cornel Negrea, Eugen Cojocaru, Ionel Bădără, Valentina Ristea – care au avut prilejul să-și valorifice talentul literar ori să tipărească volume de specialitate, în sprijinul elevilor din învățământul preuniversitar.

Dar întâietatea a fost acordată unor lucrări de beletristică, de reală valoare, semnate de: George Șovu, Gheorghe Marin, Vilia Banța, Elena Ionescu-Colcigeanni, Ion Boștinăru, Geo Călugăru, Elena Bădescu-Aref, Gh. Popescu-Ger, Gh. Duță-Micloșanu, Elisaveta Nica, George Tuță Cătălin, Coriolan Gheție, Ilie Cârstea, Geo Dobrin, Valentina Neofitos, Magdalena Pena, Ioana Stuparu, Doru Popovici, Dumitru Dumitrică, Cezar Bădescu, Stanciu Stănciulescu și Ion Stănciulescu, Nicușor Constantinescu, Mihai Bârdici, Florica Gh. Ceapoiu, George Peagu, Constantin Voiculescu, Patricia Avganți-Buican, Gh. Doroș, Vasile Toma, Bucur Popescu, Caterina Scarlet, Maria Marin, Geo Dobrin, Nicolae Buzoiu-Arefu și alții.

Începând cu anul 2005, sediul nostru a fost mutat în sectorul 3, Strada Pazon Marin, nr. 1 (Cod Unic de Înregistrare: 17446203) și, datorită omonimiei și a reorganizării administrative, denumirea a devenit **Editura Arefeana**, menținându-ne continuitatea și colaboratorii.

De-a lungul timpului, am tipărit și volume ale unor autori de peste hotare: Dorina Donea, din Franța, Elisaveta Nica și Ion Nica, din Canada, Valentina Neofitos, din Grecia, Ana Maria Oros-Peusquens și Georgeta Gorun, din Germania.

Două dintre volumele editate au fost solicitate în cadrul unor schimburi culturale în străinătate: George Șovu – *Misterele din vila părăsită* – în Anglia și Gheorghe Duță-Micloșanu – *Cer vegetal* –, pentru biblioteca de pe lângă Congresul American.

Cu sprijinul Bibliotecii Naționale, continuăm schimbul de tipărituri cu cele mai prestigioase biblioteci și edituri pe plan mondial.

Așteptăm noi oferte, cu garanția unor servicii editoriale cât mai bune.

Consiliul de administrație

Nicolae VASILE

ROMÂNUL CICLIC

Cuvânt-înainte de Ion C. Ștefan

Editura AREFEANA
București, 2015

EDITURA AREFEANA
Str. Pazon Marin, nr. 1, București
Tel.: 021,639 27 31, 0721 985 683
e-mail: arefeana@gmail.com

Editor: Ion C. Ștefan
Coperta și tehnoredactarea: Dan Amza
Ilustrația copertei I: *Doborât de lumină*,
desen de Nicolae VASILE

Volum apărut cu sprijinul

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VASILE, NICOLAE

Românul ciclic / Nicolae Vasile. - București : Editura
Arefeana, 2015
ISBN 978-606-8143-61-3

821.135.1-4

Tiparul executat la **Semne**, tel. 021.667.08.20

Motto:

Obligă-i să clădească ceva împreună și-i vei transforma în frați. Dacă vrei să se urască, dă-le ceva degeaba!

Antoine de Saint-Exupéry, *Citadela*

UN CREATOR CICLIC, DE ÎNALTĂ PERFORMANȚĂ

Domnul inginer Nicolae VASILE, profesor universitar cu un doctorat în științe tehnice, îndrumător, la rândul său, al unor tineri care vor să obțină acest titlu, mi-a propus publicarea, la Editura Arefeana, a unui volum cu totul aparte: *Românul ciclic*.

La început, am crezut că este vorba de un studiu de specialitate, așa cum reieșea din mai multe materiale parcurse: „Despre educație”, „Despre cercetare”, și apoi „Românul ciclic” – situat mai spre finalul cărții, după o pregătire inginerească de înțelegere a acestui concept despre evoluția unui popor sau a unei persoane, prin etape succesive și alternative de creștere, regres sau stagnare, sugerând ideea că un intelectual contemporan, așa cum eu am presupus a fi autorul însuși: informat, cu o cultură enciclopedică, cu preocupări diverse în domenii științifice, filosofice, pedagogice și sociale, receptiv la nou și inventiv, poate îndeplini succesiv, deopotrivă, sarcini multiple, în folosul societății din care face parte, cum ar fi tehnica și creația artistică.

Mai departe, am citit eseul interogativ: „De ce să scrie un inginer?”, susținând părerea că și pe linie profesională poți să atingi performanțe în diferite domenii preferate, talentul și scrisul fiind atribute și preocupări ale unor oameni de categorii profesionale diferite.

Sunt întru totul de acord cu această idee: că talentul se poate manifesta uneori mai viguros la alte categorii decât la filologi ori umaniști – în general.

Îmi susțin afirmația prin cel puțin două exemple: matematicianul Dan Barbilian, de renume mondial, cu un doctorat în geometrie, luat în Germania, profesor la Universitatea din București, ajunge apoi poetul de renume mondial, modern și încifrat – Ion Barbu – și doctorul Vasile Voiculescu, realizat

ca unul dintre cei mai talentați prozatori și poeți români din secolul trecut.

Aceleași aptitudini le dovedește și profesorul universitar Nicolae Vasile, prin câteva povestiri de-o rară delicatețe, intercalate între aceste eseuri și studii științifice, cum ar fi: „Pașaport suedez”, „Viața cu două viteze”, „Și animalele simt” și altele.

Dar talentul său literar nu-l îndepărtează de omul de știință, ci-l apropie, printr-o îmbinare tematică mozaicală, între filosofie și pedagogie, în texte ca: „Profesorii noștri”, „Femeia ca infinit”, „Lumina vine de la pasul înapoi”.

Ca mod de exprimare, mereu elegant și sugestiv, metaforic pe alocuri, întâlnim: proze emoționante, versuri încântătoare, de factură populară sau filosofică, un fel de dramatizare – „Taifas între vechi și nou” – și apoi câteva pagini de aforisme.

E un fel de abordare inginerească, dintr-o suflare (sau inspirație!) a unui om care are prea multe de spus și încearcă să-și reliefeze gândurile prin formule adecvate – ceea ce reprezintă, de fapt, un succes deplin și oglindește o formă modernă de structurare, făcută de un intelectual abil și ingenios, care știe că mai are multe de realizat și în alte domenii.

Nu încerc să dezvălui conținutul bogat al acestei cărți, ci să reliefez, prin cele câteva exemple, cum autorul încearcă să-și asigure succesul și în domeniul literar.

Susținut de un deosebit suflu creator, sensibil și generos, autorul ne oferă un nou model creator, care ne dăruiește, cu generozitate, din bogăția sa sufletească; pare a fi, dacă înțeleg bine metafora titlului cărții sale, el însuși *Românul ciclic*.

Îi urez succes pe mai departe și-i promit să-l susțin cu argumente logice și filologice demersul, pentru a deveni un literat profesionist – așa cum, în alte domenii, este un specialist de înaltă clasă.

Ion C. ȘTEFAN

DESPRE EDUCAȚIE

Dacă ar fi să facă cineva un clasament al națiunilor lumii, din punctul de vedere al bunăstării populației, ar constata că acesta ar coincide în mare parte cu cel al numărului de absolvenți cu studii superioare la mia de locuitori. Un om educat știe să muncească mai bine, știe să îndure mai bine, știe să-și crească și copiii mai bine, știe să-și respecte semenii mai bine etc.

În țările dezvoltate, există o obișnuință și o onoare totodată, ca absolvenții unor universități să contribuie ulterior la dezvoltarea acestora, susținându-le financiar, pentru ca și urmașii lor să poată beneficia de serviciile lor, în condiții cât mai bune.

Cu cât standardul universității la care au absolvit părinții se menține sau crește, cu atât șansele ca și copiii să urmeze cursurile aceleiași universități sunt mai mari. Astfel, la marile universități, s-au creat serii întregi de familii în care, generație după generație, copiii au învățat la aceeași universitate ca și părinții lor, spre beneficiul ambelor părți.

Am participat, mai demult, direct la punerea în practică a acestei idei la o universitate americană. Se deschideau lucrările la un nou corp de clădire, unde urma să se extindă departamentul de tehnică de calcul, departament în continuă dezvoltare, în concordanță cu cerințele mereu crescânde de specialiști în acest domeniu. A fost o adevărată sărbătoare. S-au adunat foarte multă lume, studenți, profesori, părinți, foști absolvenți, reprezentanți ai firmelor interesate, oficialități, reprezentanți ai presei etc. În cadrul unei festivități care a avut loc, rectorul a citit lista tuturor sponsorilor, începând cu firmele care contribuiau cu sume importante și terminând

cu contribuțiile personale. La încheierea festivității, guvernatorul statului, care a participat la întreaga ceremonie, a citit mesajul scris al președintelui Ronald Reagan, transmis special pentru această ocazie. A urmat, seara, o petrecere mare, care să fixeze și mai bine momentul.

Nu este de mirare că acest mod de abordare duce, în final, la un asemenea grad de influențare a societății, încât absolvenții unor astfel de universități își găsesc ușor de lucru, sau chiar intră pe niște fâgașuri predestinate, la care nu toți au acces după absolvire.

La noi, numărul de absolvenți cu studii superioare în activitate este încă mic, numărul de studenți, care învață în prezent, este de asemenea tot mic, în comparație cu statele dezvoltate ale Uniunii Europene. Este de înțeles, din moment ce învățământul este susținut dintr-un buget ale cărui posibilități sunt destul de limitate. În acest context, ar trebui apreciat mai mult învățământul superior privat, dar acela făcut serios, cu simț de răspundere.

Cred că trăim o epocă istorică în care, indiferent de unde vin banii, pentru a sprijini învățământul, dacă cineva vrea să învețe, și mai și plătește pentru aceasta, trebuie lăsat să o facă, în acest mod aportul său la dezvoltarea societății va crește. Nu mai este la modă Lenin dar cred că l-am putea parafraza pe Mihail Kogălniceanu: „Învățați orice, fraților, numai învățați!”.

Înainte de 1989, în România s-a făcut o politică de favorizare a învățământului superior tehnic, în concordanță cu obiectivele politice pe care le-au urmărit cei ce au condus, în mod absolutist, țara în acele timpuri. Această favorizare s-a manifestat direct, în primul rând prin mărirea numărului de locuri la facultățile tehnice în detrimentul celorlalte. Această măsură avea să afecteze în mod nefavorabil structura intelectualității românești și, mai ales, funcționalitatea socială. După 1989, de când, chiar dacă nu toți sunt de acord cu această idee, societatea românească funcționează după regulile cererii și ofertei,

s-a resimțit o mare lipsă de economiști, juriști, traducători etc. Ulterior, s-a ivit iar un dezechilibru, făcându-se prea mulți!...

O bună perioadă de timp, marea majoritate a elevilor frunțași din licee s-au îndreptat către institutele politehnice, atât datorită faptului că numeric reprezentau cea mai mare ofertă, dar și pentru că le dădeau posibilitatea ca, după absolvire, să-și desfășoare activitatea într-un oraș, având în vedere că aproape toate noile obiective industriale, care se înălțau din plin, se construiau în orașe.

Acești oameni sunt acum la vârsta deplinei maturități, în plină putere de muncă, dar care se luptă cu realitățile cotidiene oferite de o economie în stagnare, ce nu poate absorbi întregul număr de ingineri creat în regimul precedent. S-ar putea spune că în România, datorită acestei orientări deficitare a forței de muncă cu studii superioare, este lipsită de participarea la conducerea societății tocmai acea parte din populație formată din cei mai buni absolvenți al liceelor de acum câteva zeci de ani.

Mulți dintre ingineri și-au găsit alte preocupări, în domeniul cu totul diferite de cel pentru care s-au pregătit. Sunt acum în România mulți profesori, comercianți, ziariști proveniți din ingineri.

Într-o discuție cu poetul Mircea Dinescu, la scurt timp după 1990, conducătorul, de atunci, al revistei umoristice „Academia Cațavencu”, acesta spunea că mulți dintre umoriștii de bază cu ajutorul cărora scoate revista sunt de pregătire inginerească, la fel ca și majoritatea membrilor grupului Divertis, grup satiric ce făcea vogă în acea perioadă. În lucrarea autobiografică „Peștele în apă”, unul dintre cei mai mari scriitori de limbă spaniolă, Mario Vargas Llosa, sesizează o situație similară în Peru. Implicat politic, timp de câțiva ani, perioadă în care, marele scriitor, a avut și o participare nereușită la campania de alegeri prezidențiale, acesta spunea că, în tentativa de a transforma Peru într-o țară modernă, cel mai

mult a fost impresionat de participarea inginerilor în această direcție, oameni pe care înainte îi cunoscuse și îi înțelesese prea puțin.

Oricum, de acum încolo, și în domeniul învățământului superior va trebui să-și spună cuvântul legea cererii și a ofertei, pentru corelarea în linii mari a numărului de absolvenți cu necesitățile societății în fiecare domeniu, ținând însă cont și de numărul destul de mare, în continuă creștere, de absolvenți care se stabilesc definitiv în străinătate.

Într-o lume deschisă, cum îndrăznesc să cred că va fi și cea către care se îndreaptă acum România, apare ca inevitabilă polarizarea creierelor, care constă în deplasarea unei părți a specialiștilor, creați cu mare trudă de către țările mai puțin dezvoltate, către țările puternic industrializate. Acest lucru nu trebuie privit neapărat numai din latura sa negativă.

De cele mai multe ori acesta este singurul mod prin care țările mai puțin dezvoltate pot ajunge, prin unele din vârfurile lor, în diferite domenii, la nivelul mondial maxim.

Într-un interviu, profesorul George-Emil Palade, specialist, de origine română, laureat al premiului Nobel, spunea că, pentru a obține rezultate cu adevărat valoroase în cercetarea științifică contemporană, și nu numai, aş adăuga eu, este absolut necesar să ataci problemele mari cu care se confruntă omenirea azi, să abordezi totdeauna poziția cea mai înaltă. Cu alte cuvinte, ținând cont de diferența care există întotdeauna între dorință și realitate, se poate spune că, pentru a realiza lucruri normale, trebuie să-ți propui fapte mari, pentru a realiza lucruri mari trebuie să-ți propui lucruri foarte mari iar pentru a realiza lucruri foarte mari trebuie să-și propună Dumnezeu să te aleagă pe tine pentru acestea.

De unde să aibă o țară ca România atâția bani să investească pentru a aborda cele mai importante probleme ale contemporaneității, din moment ce propriile resurse nu-i ajung

nici măcar pentru susținerea unei desfășurări normale al activităților legate de sănătate și învățământ? Nu există decât soluția deschiderii spre exterior, participarea la schimbul mondial de valori și de informații.

DESPRE CERCETARE

Este un fapt foarte greu să vorbești despre un act de creație și mai ales despre cei ce-l înfăptuiesc, fiind mereu bântuit de teama fie că ai spus prea puțin, fie că ai spus prea mult.

Este dificil de a categorisi care din activități reprezintă creație și care nu, unde se termină creația și unde începe rutina, într-un lanț care le cuprinde pe amândouă. Iar dacă îți propui să intri și mai în profunzime, să ajungi la izvoarele creației, oamenii, să încerci să faci lumină acolo unde se naște lumina, vei constata că labirintul se complică așa de tare, că ai toate șansele să te pierzi.

Fără a avea pretenția de a fi unica, de a fi cea mai bună sau cea mai completă, voi încerca să găsesc o definiție a creației, care să reprezinte o bază pentru cele spuse ulterior.

Se definește drept creație orice activitate prin care se instituie într-o formă de existență fizică sau mentală ceva ce nu a existat până în acel moment. Tot ce urmează după aceea, dezvoltând sau multiplicând ceea ce a fost o singură dată rodul creației, se definește ca reproducere.

Indiferent ce alte definiții ar putea fi date creației, este cert că cercetarea științifică este una dintre activitățile umane care intră în sfera creației.

Creația dă celor ce o practică o aură aparte, indiferent de domeniul de abordare, în timp ce reproducerea este mai mult legată de aspectul material al problemei, oferind de cele mai multe ori celor ce o practică satisfacția unor nevoi materiale.

Creatorii au fost dintotdeauna o categorie de oameni ruși de practică, fără aplicație spre partea materială a lucrurilor, deși sunt și ei, totuși, oameni. De aceea o migrare a acestora

spre clasa reproducătorilor este și a fost totuși puțin probabilă sau, oricum, de mică amploare. În schimb, a existat și există o permanentă presiune dinspre clasa reproducătorilor spre sfera creației, fie a unor adevărați creatori, care și-au descoperit anumite talente târzii, în diferite domenii, istoria fiind plină de exemple în acest sens, fie de impostori, care consideră actul de creație ca pe un apendice al reproducerii din care s-ar înfrupta și ei, atrași de aura aparte despre care vorbeam.

Comunitatea umană, în istoria sa, a căutat să rezolve cumva aceste probleme, ajungându-se în final la forma actuală, unde peste tot, în lumea civilizată, există legi ale dreptului de autor, legi ale invențiilor, menite să permită creatorilor, care oricât de aureolați ar fi sunt oameni și au nevoie să-și rezolve problemele materiale ale vieții curente, din rezultatele muncii pe care o desfășoară.

Care este efectul acestor legislații, se poate cuantifica comparând, la nivel de ansamblu, numărul oamenilor bogați, proveniți din zona sferei creatorilor de toate felurile, cu numărul total al oamenilor bogați din lume. Nu cred ca cineva să fi avut năstrușnica idee de a face această comparație, dar bunul simț îmi spune că rezultatul este total în defavoarea creatorilor.

Aceste aspecte capătă o importanță foarte mare în ziua de astăzi, având în vedere că *globalizarea*, adică tratarea la scară planetară a problemelor din diferite domenii, care se extinde cu pași repezi în zilele noastre, pare a afecta mai repede domeniile creației decât pe cele ale reproducerii.

În timp ce partea reproductivă, pentru globalizare, ar necesita cheltuieli mari pentru dezvoltare, schimbări de infrastructură, găsiri de noi surse de materii prime și materiale, partea creatoare stă mult mai bine, sistemele de telecomunicații, rețelele mondiale de calculatoare au luat deja o asemenea amploare, încât pot deservei întreaga disponibilitate mondială de forțe de creație.

Multe state au sesizat deja pericolul pe care aceste mijloace îl reprezintă pentru interesele lor economice, încât asistăm, pentru prima dată, la conflicte de interese cu marile firme de telecomunicații și de software, acestea din urmă aducând în favoarea lor argumentul „drepturilor omului la informație”. Tot pentru prima dată au apărut și presiuni internaționale privind aderarea tuturor țărilor la legislația internațională a invențiilor și drepturilor de autor, fiind notorie în acest sens disputa între SUA și China.

Care este situația în România? Pentru a o înțelege mai bine ar trebui făcută o incursiune în trecut. După o perioadă atât de lungă, în care totul era al tuturor și al nimănui, când câștigurile oamenilor erau foarte strict controlate, ele depinzând mai mult de vechime decât de merite, activitățile *creatoare* se desfășurau mai mult pentru acea latură a lor care, conform legislației din acele vremuri, permitea obținerea unor venituri suplimentare. Aceste venituri suplimentare erau destul de mici, fiind dependente mai mult de numărul de invențiilor decât de valoarea lor.

Această stare de fapt a dus la apariția – pe lângă creatorii adevărați, care indiferent de nivelul recompenselor, tot ar fi creat, pentru a-și satisface propriile exigențe – a unei numeroase clase de vânzători de recompense, care, chiar mici fiind, deveneau mari prin înmulțirea cu numărul lor. Din astfel de rațiuni au apărut o mulțime de cărți, articole, brevete de invenții, având cinci, zece sau chiar șaptesprezece autori.

Dacă ar fi ascuns în spatele lor o activitate în echipă, ar fi fost ceva meritoriu, în direcția care se practică azi în marile centre de cercetare, dar, din păcate, era numai un mod de a păcăli o legislație care parcă te invita la acest lucru, trecându-se ca autori toată structura ierarhică superioară a unui biet coautor care avea meritul realizării lucrării.

La noi, pe lângă situația generală, prezentată anterior, cu creatori și reproducători, mai apăruse o clasă în plus și anume

diriguitorii, aceștia fiind persoanele implicate în administrarea activităților printre care existau și activități de creație. Cum era perioada când totul era posibil, de sus în jos, pe o scară a valorilor stabilită pe criterii politice și administrative, multe astfel de persoane s-au trezit peste noapte mari creatori. Astfel, înainte de 1980, cum în sfera creației artistice era lupta cu cenzura, în sfera creației științifice era lupta cu impostura.

După 1989, au trecut amândouă la lupta cu problemele economice, într-o economie de tip reproductiv, care apelează, din principiu, mai puțin la partea creatoare a societății. Astfel, fostul prim ministru, domnul Teodor Stolojan, declara într-o ședință în aula Academiei Române că soluția optimă pentru România, din punctul de vedere al cercetării științifice, ar fi ca aceasta să fie închisă, fiind mai multe țări în lume care nu desfășoară astfel de activități finanțate de stat. Din păcate, chiar dacă nu au declarat-o atât de franc, cam aceasta a fost poziția și a celorlalți colegi de funcție ai domniei sale, care l-au urmat.

Tot timpul, cultura și cercetarea științifică au fost privite ca niște activități mai puțin importante, care trebuiesc menținute pentru prezentarea unei imagini pozitive, finanțate la un nivel care să nu le lase nici să moară, nici să trăiască. Această abordare rezultă dintr-o luptă de idei contrarii; pe de o parte fiind prelungirea unei concepții proletare, a fostei clase dominante din perioada comunistă – care trăgea într-o direcție – iar pe de altă parte existența presiunii stării de fapt, a unei realități incontestabile, existente în țările care formează acele comunități internaționale în care România și-a propus să intre, făcând din aceasta unul dintre cele mai importante obiective de politică externă – care trăgea în cealaltă direcție.

Este foarte adevărat că latura economică nu poate fi neglijată, nici măcar în analizarea acestor activități de creație, dar a le

subjuga total criteriilor economice, analizându-le eficiența economică la fel ca la orice activitate comercială, este o greșeală. Prin anii '60, la o ședință de bilanț anual a unui mare institut de cercetări, contabilul șef își încheia raportul său prin cuvintele „... și totul ar merge mult mai bine în acest institut, tovarășe director, dacă nu ar fi cercetătorii...,ăștia încurcă totul, cu ei nu mă pot înțelege deloc”. Nu cred că aceasta ar fi direcție de urmat!...

Este simplu de înțeles că, dintr-un buget limitat, este greu de a satisface toate cerințele unei națiuni, dar există alte mijloace, la îndemâna statului, de a rezolva aceste dificile probleme financiare, mijloace care se utilizează cu succes în alte țări. Sunt obișnuite campaniile pentru strângerea de fonduri necesare susținerii unor obiective de interes social.

Am asistat la o asemenea campanie în Italia, la sfârșitul anului 1995, când această țară se confrunta cu probleme economice și politice, pentru adunarea de fonduri necesare susținerii unui program de cercetări în domeniul studierii distrofiei musculare și a unor boli genetice.

Televiziunea națională RAI, a prezentat un program non-stop de treizeci și șase de ore, la sfârșit de săptămână, transmis pe canalul său cel mai vizionat, RAIUNO, dedicat în totalitate acestui scop.

În urma acestei campanii s-a constituit un fond mai mare decât cel cu care este finanțată anual toată cercetarea medicală românească, neafectând în nici un mod bugetul statului. Cred că asemenea metode s-ar putea folosi și la noi, unde a apărut deja o pătură socială de oameni bogați și unde, bine motivată, conștiința socială ar putea influența rezolvarea unor astfel de cazuri. Există metode, când crezi cu adevărat în ceva și singurul impediment îl constituie găsirea surselor de finanțare.

În domeniul cercetării aplicative, nu se poate spune că înainte de 1989 nu s-au alocat fonduri, mai ales după ce

conducerea Consiliului Național de Știință și Tehnologie a fost preluată de *tovarășa*. Rezultatele au fost, însă, relativ modeste, pentru că în același timp acționau mai multe frâne, cum ar fi blocarea aproape totală a importurilor, îngrădirea exagerată a mobilității cercetătorilor și o secretomanie ieșită din comun. Acestea toate suprapuse, au dus, fie la obținerea unor rezultate necompetitive – din lipsă de informații, materiale sau anumite componente, cercetătorii români fiind puși de multe ori în situația de a reinventa roata – fie chiar în cazul când se obțineau rezultate notabile, acestea să nu poată fi făcute cunoscute pe plan internațional în timp util și în consecință să nu fie recunoscute, pierzându-se priorități importante. Nivelul prezenței românești în literatura de specialitate a scăzut în această perioadă la niște cote la care nu s-a situat niciodată, deși rezultatele obținute și necomunicate i-ar fi permis să stea mai bine.

Datorită acestei coordonări, după 1989, domeniul în discuție a mai trebuit să lupte, în plus, și cu prejudecățile unora, care asociau cercetarea științifică cu dictatura. Adevăraților cercetători acest fapt le-a făcut mult rău, dictatura folosindu-se de cercetare în interesul său, ocupând posturile de vârf, care le aduceau numai foloase imediate, în defavoarea celor ce munceau cu adevărat și care își vedeau limitate posibilitățile de realizare profesională, acesta fiind numai unul dintre aspectele negative, cel direct. Dar mai era aspectul negativ indirect, legat de defăimarea domeniului prin creșterea gradului de impostură.

În primii ani de după 1989, s-a reușit să se înființeze, pentru prima dată în istoria României, un minister care să se ocupe exclusiv de problemele domeniului, Ministerul Cercetării și Tehnologiei, care a însemnat un pas important în direcția instituționalizării problemelor de cercetare, dar nu suficient de eficient, cum s-ar fi așteptat cei mai mulți dintre cercetători. S-au creat o serie de asociații profesionale, patronale, sindicale, care să

susțină, ca în orice societate democratică, interesele domeniului, pe care fiecare le vedea în felul său, să convingă parlamentul în direcția unor măsuri legislative.

Legi au tot apărut, în concordanță cu directivele europene, dar aplicarea acestora s-a făcut cu totul defectuos, mai ales în ceea ce privește latura lor financiară.

Nu se poate spune că politica a încetat să se mai amestece în problemele cercetării. Acum trebuie să facă față unui tir încrucișat, deoarece sunt mai multe partide. Dacă înainte, de multe ori, trebuia să se reinventeze roata, pentru a mulțumi un singur partid, acum trebuie să se reinventeze cărămida, apa vie, apa moartă, pentru a mulțumi un spectru politic mult mai larg.

DESPRE IMAGINE

Începând cu o persoană oarecare, cu o instituție și ajungând la nivelul statelor, orice entitate trebuie să se preocupe de imaginea sa.

Imaginea înseamnă acel cumul de aspecte care entitățile respective vor să fie receptate de un observator din exterior. Imaginea corespunde totdeauna unui original.

Este evident că, între imagine și realitate, trebuie să fie o strânsă legătură, în caz contrar, cu prima ocazie când se constată diferența dintre imagine și realitate, efectul va fi tocmai invers decât cel scontat. Se poate întâmpla ca entitatea în cauză să nu fie mulțumită de imaginea sa. În această situație, trebuie analizat dacă vinovat este cel răspunzător de crearea imaginii, caz în care trebuie schimbată metoda, sau vinovat este originalul, caz în care trebuie modificat originalul.

În crearea imaginii unei entități, trebuie urmărit să se scoată în evidență toate elementele pozitive ale originalului, dacă acestea există. Intră în obligația celui răspunzător de crearea imaginii și sugerarea modificărilor care i se pot aduce originalului, pentru crearea unei imagini mai favorabile, urmând ca originalul să le accepte sau nu, în funcție de ideile sale despre cum vrea să arate imaginea sa. Sunt cunoscute litigiile dintre fotografi și diferite persoane care nu sunt mulțumite de felul cum *au ieșit în poze*.

Am cunoscut un bătrân, la mare, care mi-a cerut ceasul pentru a se fotografia cu el la mână, în perioada când mai era o raritate să ai ceas. I l-am dat, l-a pus la mână, dar s-a fotografiat cu mâinile la spate. Nu era vina fotografului dacă, ulterior, bătrânului nu i-a plăcut fotografia.

În cazul persoanelor, un prim element de imagine îl constituie modul cum se îmbracă. Nu totdeauna toți se pot îmbrăca după ultima modă, dar există elemente care pot fi obținute fără cheltuieli, doar cu un minim de efort, efort pe care unii sunt dispuși să-l facă, iar alții nu-l consideră necesar. Nu totdeauna o imagine pozitivă depinde de disponibilitățile financiare.

Sunt destul de dese cazurile când, pe lângă aspectul exterior al unei persoane, dat de îmbrăcăminte, încălțăminte etc. contează diferite laturi ale personalității. Este cazul celor care candidează la diferite alegeri, dețin deja o anumită poziție și nu vor să-și dezamăgească alegătorii, ori, vor să cucerească o persoană de sex opus, sau de același sex, acum, când încercăm să intrăm în rând cu lumea.

În aceste situații, persoana în cauză trebuie să desfășoare mai des acele acțiuni din care să rezulte trăsătura de caracter pe care dorește să o scoată în evidență. Nu poți să te consideri un mare iubitor de animale, aruncând cu pietre în animalele pe care le întâlnești în cale, precum nu poți să te dai un mare meloman dacă n-ai mai fost la un spectacol de operă din școală, când ai fost dus, cu forța, de învățătoare.

Crearea și menținerea unei imagini este o problemă care presupune doi poli, un pol transmițător – originalul – și un pol receptor, cel care recepționează imaginea, beneficiarul de imagine. Este foarte importantă existența celui de-al doilea pol, fără de care imaginea ar fi lipsită de scop, în cele mai multe dintre cazuri. Sunt situații când, odată cu pierderea polului receptor, prin pierderea unei poziții, să se ajungă la căderea parțială sau totală a imaginii unei persoane, precum și renunțarea din partea acestuia la preocuparea privind imaginea sa.

De multe ori, pentru persoanele care au, deja, notorietate, mijloacele obișnuite de creare a imaginii nu mai au nici un efect, dând în schimb rezultate pozitive acele elemente care, uzual, au efect negativ pentru persoane obișnuite.

Este cunoscut cazul celebrului fizician Einstein, care, în ultima parte a vieții, se îmbrăca prost, scuizându-se că în America nu-l cunoaște nimeni, iar în Germania îl cunoaște toată lumea, imaginea lui nescăzând în nici un fel, ba chiar crescând.

Preocuparea excesivă pentru imagine creează de multe ori suspiciuni, lăsând a se înțelege că vrei să acoperi ceva, să ascunzi adevărata față a lucrurilor, fapt ce de multe ori se adevărește, realitatea erupând printr-o fisură a imaginii, într-un moment de neatenție. Realitatea este totdeauna mai puternică.

În „Bietul Ioanide”, George Călinescu, prin al său repetabil „Jean lucrează la catedrală”, reușește să sintetizeze excelent o asemenea situație de neconcordanță între imagine și realitate în cazul arhitectului netaalentat, inactiv, care dorește să se știe că lucrează la un proiect important.

Mai aproape de zilele noastre, asemenea neconcordanțe sunt încă destule. Era în 1994, în sale Cazinoului din Sinaia. Sala, plină ochi de oameni care aveau ceva în comun cu activitatea de cercetare și cultură, din țară și din străinătate. Urma să se deschidă lucrările unei întâlniri între cercetători și oameni de cultură de origine română proveniți din diasporă, cu cei din țară. Întâlnirea era organizată de Fundația Culturală Română, instituție înființată pentru promovarea culturii românești peste hotare, condusă de scriitorul Augustin Buzura.

Organizatorii făcuseră eforturi mari pentru a aduna atâtea somități românești din afara țării, între care prezența profesorului american de origine română George Emil Palade stârnea un enorm interes.

Oficialitățile române au tratat cu tot respectul participarea profesorului Palade la această reuniune, fiind prezente la deschidere o serie de personalități din țară: miniștri, parlamentari. Aceasta era prima venire în țară a profesorului după ce, în semn de respect, la propunerea asociațiilor profesionale din cercetare, 19 noiembrie, ziua de naștere a sa, fusese declarată „Ziua

cercetătorului român”. Evident că, la un asemenea eveniment, nu putea lipsi presa. Televiziunea Română transmitea în direct întreaga ședință de deschidere, pe care sala o aștepta să înceapă din moment în moment. În prezidiu se afla profesorul Palade, lângă dânsul scriitorul Augustin Buzura, ca principal organizator al întâlnirii, câțiva miniștri, reprezentanți al Parlamentului și o serie de personalități din diasporă.

În timpul în care Augustin Buzura a luat cuvântul la microfon, deputatul Ion Rațiu, care întârziase, a venit, și-a făcut loc printre toți, s-a așezat pe locul momentan liber, al lui Buzura, chiar în mijlocul mesei de prezidiu, unde a rămas până la încheierea ședinței zâmbind asistenței infailibil, de lângă profesorul Palade. Evident că Augustin Buzura nu a avut altceva de făcut decât să-și găsească un alt loc, într-un scaun lângă scara pe care se urca la prezidiu.

Indiferent de relațiile personale care erau între cei doi, pentru mine, ca participant, acest fapt, pe care unii l-au observat dar l-au considerat minor, alții nici nu l-au observat, a însemnat pierderea încrederii într-un om în care am crezut, l-am votat chiar, la primele alegeri prezidențiale.

Această întâmplare poate să fie interpretată și într-un sens mai larg, simbolizând baza relațiilor dintre cei din țară și diasporă, dând pe față brutal, esența sentimentelor pe care fiecare parte le nutrește în adâncurile sufletelor lor și pe care, tot din motive de imagine, nu le scoate la iveală.

Încă există mult artificial între cele două părți, încă relațiile sunt prea schematizate, pe ideea că toți cei ce au plecat sunt buni și toți cei ce au rămas sunt răi, pentru cei din afară; și invers, pentru cei din interior. Întâlnirea de la Sinaia ar fi putut să fie o invitație la discutarea unor astfel de probleme, care încă împiedică colaborarea dintre românii din țară și cei din afară, în detrimentul ambelor părți, în contrast cu modul în care alte țări au reușit să-și rezolve astfel de probleme.

De fapt, în eficiența impunerii unor imagini, contează mult și polul receptor, cui te adresezi, nivelul de cultură al acestuia, gradul de educație și psihologia personală – când te adresezi unei singure persoane – sau psihologia socială – în cazul grupurilor.

Aproape toate societățile sunt astfel formate încât, acceptă ca favorabilă, o imagine bazată preponderent pe aspectul istoric, pe ce ai făcut în trecut, din aceasta presupunând că o să poți face ceva pozitiv în continuare. Întrebările de tipul *Ce ai făcut în ultimii cinci ani?* sau *Ai mâncat salam cu soia?* dovedesc că și la noi tot acesta este modul de percepere. În realitate, gânditorii moderni consideră că poziția corectă este cea inversă, de a fi cu spatele spre istorie și cu fața spre viitor.

Rezultatele alegerilor prezidențiale din SUA, în care George Bush a pierdut în favoarea lui Bill Clinton, deși avea o imagine mai bună, construită din punct de vedere istoric, confirmă începutul unei astfel de gândiri la nivelul unei societăți de dimensiunea și complexitatea celei americane.

Pentru o instituție, incluzând aici atât instituțiile publice, cât și firmele comerciale, crearea unei imagini este obligatorie, face parte din politica de management, de marketing a acesteia. De obicei, aceasta se face de către servicii special înființate, sau apelând la anumite firme în domeniu. De regulă, există o legătură strânsă între rezultatele economice și imaginea unei instituții.

Un prim aspect al imaginii este numele instituției. Dacă la o persoană numele este stabilit pornind de la niște considerente mai aparte, fiind totuși destul de puține persoane care își schimbă numele din motive de imagine, pentru instituții este bine ca cei ce le conduc, încă de la înființare, să se gândească mult la alegerea numelui. Numele trebuie să aibă o anumită sonoritate, să fie plăcut auzului, respectând în același timp anumite cerințe, printre care unul este obligatoriu: respectarea unor denumiri de firme înregistrate anterior.

La noi numele, în cele mai multe cazuri, rezultă din abrevierea povestirii obiectului de activitate al instituției, rezultând ce dădea Dumnezeu. S-a trecut prin faza multor divizări a înființării de instituții, și totuși s-a păstrat în linii mari, aceeași lipsă de imaginație în găsirea noilor denumiri. Numele, odată stabilit, trebuie înregistrat, protejat. Trebuie gândită o siglă, care să fie cât mai atractivă, cât mai aspectuoasă, de obicei având mai multe culori, culori care vor deveni simbolul instituției respective.

Un al doilea aspect este cel al păstrării aceluiași nume pentru o perioadă cât mai îndelungată, deoarece cu cât o instituție este mai veche, cu atât prezintă mai multă încredere. La împlinirea unor cifre rotunde de la înființarea instituției, aceasta trebuie să sărbătorească evenimentul, editând diferite materiale cu caracter istoric, care să scoată în evidență anumite rezultate care au adus succes instituției în decursul timpului, menționând întotdeauna și oamenii care au contribuit la aceste rezultate, ori care au crescut odată cu instituție. Se păstrează, încă, o rezervă în privința evidențierii oamenilor, creării unor imagini a acestora, în concordanță cu realizările lor. Această reținere vine din perioada trecută când, în timp ce la nivelul politic cel mai înalt se practica un cult al personalității ieșit din comun, pentru adevărații realizatori, ai faptelor cu care se făleau conducătorii, se păstra o atent urmărită discreție.

Astfel, au devenit uzuale expresii ca *metroul făcut de Ceaușescu*, *hidrocentrala făcută de Ceaușescu* și câte altele de acest fel, în timp ce pe adevărații realizatori nimeni nu îi știe. Acest aspect trebuie să facă parte din patrimoniul ei. O instituție este cu atât mai credibilă, mai apreciată și în consecință are o mai bună poziție pe piață, cu cât în cadrul ei își desfășoară activitatea mai mulți oameni valoroși, recunoscuți de societate. Este efectul cumulativ pe care îl are influența

imaginilor personale ale unor oameni asupra imaginii instituției unde aceștia lucrează.

Un aspect deosebit de important pentru o instituție este modul în care aceasta iese în lume. Sunt evenimente, *la care, dacă nu participi, nu ești*, ca expozițiile importante, manifestările științifice, cataloagele de instituții etc., care trebuie să fie cu mare atenție pregătite. Materialele editate cu aceste ocazii trebuie să fie în primul rând corecte, actuale, să nu cuprindă date depășite, iar în al doilea rând să fie făcute cu gust, urmărind o idee care să incite. Salariații care participă la un asemenea eveniment trebuie să fie îmbrăcați cu gust, să cunoască limbi străine, pentru a putea da relații necesare și unor posibili interlocutori străini, să aibă cărți de vizită cu sigla instituției, pentru a se putea prezenta în mod civilizat, să nu uite nici un moment că acolo ei reprezintă instituția și nu pe ei înșiși.

Datorită unor motive, asupra cărora nu vreau să insist, aici sunt deficitare instituțiile românești. Este adevărat că participarea la o asemenea manifestare este de regulă plăcută, având din aceste motive mai multe solicitări decât poate să susțină financiar instituția respectivă.

Greșeala care se face frecvent, este transformarea acestor acțiuni în recompensarea unor merite, participând, în numele instituției, oameni care nu au nimic comun cu manifestarea respectivă, compromițând întreaga idee, compromițând chiar instituția, în fața celor cu care vin în contact. În plus, se cheltuiesc și banii, degeaba.

Este bine de știut că o astfel de acțiune, prost pregătită, are un efect mai dăunător decât neparticiparea.

Un aspect de o importanță capitală asupra imaginii unei instituții îl constituie curățenia. De la cabina portarului până la cabinetul directorului și, de aici, la grupurile sanitare, sunt tot atâtea repere prin care un ochi avizat, își poate face o imagine

definitorie asupra întregii instituții, indiferent ce vor încerca să motiveze reprezentanții săi.

Relația cu presa reprezintă încă una dintre activitățile căreia conducerea unei instituții trebuie să-i acorde suficient timp. Presa nu trebuie privită ca un tăvălug care vine peste tine doar când ceva nu merge. Trebuie ținută permanent la curent în activitatea sa, pentru ca să poată avea elementele necesare formării unei imagini în cunoștință de cauză. Peste un anumit nivel de complexitate, mărime, importanță socială este de recomandat ca instituția să-și numească o persoană anume pentru relația cu presa, în vederea asigurării unei coerențe a informațiilor transmise.

Pentru o țară, problemele de imagine sunt mult mai complicate. Acestea fac obiectul unor instituții specializate ale statului și au ca pol receptor întreaga lume, insistându-se, evident, pe zonele geografice în care interesele acestuia sunt preponderente. În crearea imaginii unei țări intră multitudinea de aspecte istorice, geografice, culturale, economice, sportive și, nu în ultimul rând, politice.

Când România este denumită adesea „Țara lui Antonescu”, „Țara de la gurile Dunării”, „Țara lui Dracula”, „Țara lui Brâncuși”, „Țara Nadiei Comănești” sau „Țara lui Ceaușescu” înseamnă că, dintr-un motiv sau altul, bine sau rău intenționat, cel ce se referă la țara noastră reduce imaginea acesteia doar la unul din subiectele menționate.

Dacă, odată cu schimbarea conducerii politice a unui stat, noua conducere declară că preia toate angajamentele vechii conduceri, rămânând totuși loc pentru anumite renegocieri ale acestora, imaginea acestuia, în schimb, preia totul, fără nici o posibilitate de tocmeală. Acesta este aspectul cel mai dur al imaginii unei țări, – totul se adună în timp, un element negativ nu poate fi șters, cum se întâmplă în problemele comerciale, unde o datorie plătită este ca și cum nu a existat. În problemele de

image, numai timpul și persistența aspectelor pozitive au rol binefăcător și pot îmbunătăți o imagine preponderent negativă.

Relația dintre imaginea națională și imaginile instituțiilor și oamenilor, care o compun, se influențează reciproc. Rezultatele de excepție ale unor instituții sau persoane schimbă, indiscutabil în bine, imaginea națională, cum de multe ori reprezentanții unor națiuni cu o imagine foarte bună pot fi favorizați în competiție cu ceilalți, indiferent de domeniul în care are loc competiția.

Aspectul politic, deși are și latura sa istorică, influențează mai pregnant imaginea unei țări prin prezentul său, prin concordanța sau neconcordanța politicii statului respectiv cu linia politică directoare a momentului pe plan internațional. El are o influență mai dinamică asupra imaginii decât celelalte, având de multe ori o evoluție în salturi, impunându-și clar rolul preponderent în imaginea națională a momentului. Salturile pot fi pozitive sau negative.

Un asemenea salt pozitiv l-au constituit pentru România evenimentele din 1989, ale căror efecte s-au estompat pe măsură ce ne depărtăm de acel moment, evoluție normală în oricare caz de acest fel. După trecerea efectelor unui astfel de salt, este necesar să aibă loc mutații în toate laturile vieții sociale, în concordanță cu noua direcție calitativă, pe care a adus-o, pentru început, doar la nivel declarativ, acest salt. În caz contrar, există riscul apariției unui alt salt, contrar celui inițial, ca efect al dezamăgirii populației.

Având în vedere că evoluția în salturi a imaginii unei țări are loc destul de rar și cu efecte uneori imprevizibile, cred că mult mai practic este să analizăm problemele ce influențează în mod continuu, dar sigur, formarea acestora.

România este o țară cu multe elemente pozitive, în mai toate laturile care concură la formarea unei imagini favorabile. Nu se pune problema formării unei imagini false.

În vremea lui Ceaușescu, România avea o imagine mai bună decât era în realitate, imagine formată în principal pe câteva elemente de politică externă, cei care se ocupau de acesta trecând în mod abil peste problemele de politică internă, care au constituit fondul principal a ceea ce era într-adevăr de imputat în acele timpuri. Probabil s-a și investit mult pentru crearea acestei imagini.

Acest fapt a constituit un impediment pentru poporul român în ansamblu, împiedicând înțelegerea, de către cei din exterior, a adevăratelor probleme din țară, întârziind mult anumite schimbări, la care țările vecine, trecuseră mai demult. Această imagine a venit, în schimb, în sprijinul promovării exportului românesc pe piețele lumii, chiar dacă, de multe ori, acest export se făcea cu produse de strictă necesitate, care lipseau aproape total de pe piața internă.

Acum, de pe poziția unui român care se deplasează, relativ frecvent în străinătate, înclin să cred că imaginea României în lume este mai rea decât realitatea. Motivele sunt numeroase și de mai multe feluri.

Un prim motiv cred că este unul economic. Fiind într-o perioadă de stagnare economică, cu un buget destul de restrictiv, cheltuielile pentru imagine au scăzut și ele, probabil în aceeași măsură cu celelalte cheltuieli bugetare. Să sperăm că se va ameliora, în timp, această situație.

Al doilea motiv este cel al adaptabilității, obișnuirea cu noile condiții în care funcționează societatea românească în condițiile economiei de piață. Majoritatea instituțiilor au devenit agenți economici, care funcționează pe principiul obținerii de profit, ceea ce îi duce, în baza unor criterii de economie greșit înțeleasă, să negligeze cheltuielile pentru formarea imaginii, aceasta răsfrângându-se, la nivelul global, și asupra imaginii naționale. Legile neiertătoare ale pieței vor duce la selectarea celor care nu știu să se adapteze.

Un al treilea motiv este unul, pe care aş îndrăzni să-l consider pozitiv. Acesta se datorează prezenţei active a presei interne, de toate felurile, scrisă, vorbită etc., care împiedică formarea unei imagini facile, false, în exterior, mediile externe având permanent o referinţă internă actuală şi destul de diversificată pentru a putea acoperi toate domeniile vieţii sociale. Această stare de fapt o consider pozitivă, dându-ne siguranţa că odată îmbunătăţită această imagine ea va fi şi în concordanţă cu realitatea. În acest fel se îngreunează sarcina celor care trebuie să se ocupe de formarea imaginii României în străinătate, dar stabileşte premisele unui lucru bine făcut.

Privit din acest punct de vedere, cred că reprezentanţii presei româneşti, unul dintre cele mai dinamice domenii de după 1989, se pot mândri cu un rol de mare importanţă şi răspundere, de care, cred că sunt conştienţi şi îl vor duce cu succes la îndeplinire, trecând peste tentaţiile unor exagerări facile, pornite din anumite presiuni de moment sau de partid. Miza este mare pentru ca fenomenul să nu fie tratat cu toată seriozitatea.

Un al patrulea motiv, pe care de asemenea îl socotesc pozitiv, îl reprezintă deschiderea graniţelor. Efectul negativ, de moment sper, al acestei măsuri este acela că în condiţiile în care majoritatea românilor nu au resursele financiare pentru a călători în străinătate, au plecat în schimb, majoritatea aventuriştilor, care îşi propun să facă bani pe căi ilegale, creând mari probleme ţărilor gazdă şi compromiţând, în acelaşi timp, noţiunea de român, peste hotare. Datorită acestui fapt, s-a ajuns până acolo, încât obţinerea vizelor externe, pentru a călători în interes turistic, să fie mai restrictivă decât era înainte celebra *viză internă* împiedicând astfel derularea unei activităţi menite să aducă într-o stare de normalitate un popor care a fost atâta timp frustrat de acest drept. Să sperăm într-o evoluţie viitoare favorabilă, deşi lucrurile au evoluat atât de mult, încât ţările vestice au trecut, deja, la măsuri legislative de autoprotecţie

față de actele antisociale săvârșite de străinii de pe teritoriul lor, printre care și românii.

Nu este greu să sesizezi asemenea elemente de imagine a României în străinătate. În librării, care au și raion de informații turistice, cuprinzând de regulă apariții editoriale de forma „Germania de la A la Z”, cu o serie de informații la zi, despre țara respectivă, nu am găsit niciodată ceva despre România, deși erau despre Slovacia, Slovenia, țări care abia se constituieră ca state independente.

Odată, am văzut ceva care m-a surprins: am luat o carte în mână, am început să o răsfoiesc cu gândul că ne-au luat-o înainte și frații noștri de dincolo de Prut. Dar nu, m-am înșelat, dorința m-a făcut să mă înșel, era vorba despre Maldive nu Moldova. Singurele informații pe care le întâlnești despre România și români, în afara unor rezultate sportive, sunt cele negative.

Sunt anumite probleme care țin de latura economică, altele care țin de nivelul de pregătire la anumite manifestări și altele care țin, din păcate de nivelul de civilizație.

Cele care țin de latura economică se văd în partea cantitativă a prezenței românești peste hotare și anume participarea relativ redusă la manifestările culturale și științifice, standuri puține și mici la expozițiile internaționale, prezență redusă, aproape inexistentă, în presa internațională, sau a presei românești la manifestările internaționale, ceea ce face ca informația să fie insuficient, sau incorect reflectată în presa internă, din cauza unei insuficiente documentări directe de la sursă.

Ceea ce ține de nivelul scăzut de pregătire a participării la diferite manifestări internaționale se vede în prezentarea grafică de slabă calitate a standurilor, sărăcia materialelor de reclamă, greșelile de traducere a acestora etc.

Dar cele mai de neiertat sunt acele aspecte care țin de lipsa de civilizație, care se manifestă, de multe ori, chiar și la asemenea manifestări. Nu este destul că, de obicei, standurile

românești sunt mici, neîncăpătoare. Mulți dintre românii participanți, organizatori, vizitatori sau alte categorii, găsesc de cuviință că tocmai la asemenea manifestări este potrivit să se adune în grup, să discute cu voce tare despre politică, fotbal și altele, alungând astfel posibilia clienți, care ar avea intenția să intre și să discute problemele de fond pentru care a fost organizată manifestarea respectivă.

Sunt probleme care, sperăm, se vor rezolva cu timpul, dar cu cât se vor rezolva mai repede, cu atât va fi mai bine.

DESPRE POLITICĂ

Se spune despre politică, uneori, că este economie concentrată. La noi, câte economie este și politică s-a adunat pe măsură. O oarecare poziție negativă a apărut cu privire la politică, imediat după 1989, având în vedere compromiterea regimului trecut. La un moment dat, s-a creat impresia că, de fapt, România este un stat aparte, în care nimeni nu a făcut și nu face politică. Au apărut activiști de partid, miniștri și alte categorii, bine angrenate în conducerea țării, care nu au făcut niciodată politică, toți au fost simpli executanți.

S-a trecut de la modelul unic, obligatoriu, la o mulțime de modele alese după modă, ca la îmbrăcăminte. Doar că modelul japonez, aplicat în Japonia, face ca aceasta să câștige și când dolarul crește și când dolarul scade, în timp ce, aplicat în România, face ca țara să piardă în ambele cazuri. Modelul chinez, țară care declară că merge pe calea comunismului, se dovedește a fi mai liberal și mai eficient decât toate modelele *ultra adaptate la economia de piață* care s-au aplicat la noi în această perioadă.

S-ar părea că există totuși un model care ni se potrivește mai bine și acela este cel italian, însă din punctul de vedere al frământării și instabilității politice nu și în cel al stabilității economice, domeniu în care nici măcar nu se poate concepe o posibilitate de comparație, Italia fiind una din puterile economice ale continentului. Un specialist italian, care fusese o perioadă mai îndelungată în fosta URSS, pentru o punere în funcțiune, îmi povestea o întâmplare hazlie petrecută acolo. Fiind în imposibilitatea de a se informa ce se întâmplă prin lume, în Italia în mod special, neînțelegând limba, în fiecare

dimineață obișnuia să-l întrebe pe unul dintre colaboratorii ruși, care cunoștea limba engleză, asupra ultimelor noutăți. În glumă, dar totuși săcâitor, acesta începea, anunțându-l că-n Italia a căzut guvernul, dând de înțeles, implicit, ce bine este la ei, că nu cade guvernul niciodată. La un moment dat, italianul, sătul de ironii, l-a pus la punct pe rus, dându-i de înțeles că nu ce face guvernul îl interesa pe el, ci mai ales care erau ultimele rezultate la fotbal, care erau cele mai mari câștiguri la „toto”, sau alte informații de acest fel. În ceea ce privea guvernul, atâta timp cât economia era stabilă, pentru el, era un semn că guvernul, indiferent care era acela, făcea bine.

Indiferent de model, o idee sfântă trebuie să se întipărească în capul românilor, că munca, grefată pe un atașament – comparabil cu practicile religioase – față de firmă, față de țară, este calea care duce la dezvoltare. Asta a stat și stă la baza dezvoltării Japoniei și *micilor tigri* din sud-estul Asiei, a oricărei alte țări unde nivelul de trai este acum mult mai bun decât în țara noastră.

Ce s-a întâmplat în România? După ce s-a distrus tot ce a fost proprietate privată, de dinainte de război, a apărut modelul unităților mari, de stat, în toate domeniile, în industrie, în agricultură și chiar în cultură și cercetare. Ele nu au avut eficiența scontată, nu pentru că erau mari, sau pentru că erau în proprietatea statului, ci pentru că funcționau pe baza unor principii de protecție socială și nu de eficiență. Șomajul, fiind o noțiune neadmisă de forma de stat care se construia, presupunea din start eliminarea concurenței în domeniul forței de muncă și cu repercusiuni majora asupra calității acesteia.

Dezvoltările din industrie, ce au atras populația tânără spre orașe, nu au fost compensate, în aceeași măsură, de mecanizarea agriculturii, care să le permită celor rămași la sate să muncească, în condiții de eficiență, pământul. Pe de altă parte, aceste dezvoltări industriale nu erau suficiente ca să se mențină

singure, ajungându-se la exagerarea exporturilor agricole, pentru echilibrarea balanței de plăți. Adăugându-se la acestea și ambiția lui Ceaușescu de a plăti, într-un timp record, toate datoriile externe ale țării, s-a ajuns la situația premergătoare evenimentelor din 1989, când o țară întreagă făcea foamea, deși România era un mare producător agricol, îngheța de frig, deși România este una din țările cu mare potențial energetic, și nici nu putea protesta în vreun fel, de frica unui aparat polițienesc mult supradimensionat și subordonat politic.

După 1989, două au fost elementele găsite vinovate de această stare de fapt: dimensiunea unităților productive și forma de proprietate. Au apărut noi sloganuri, dintre care cel mai dăunător a fost acela care spunea că guvernul nu trebuie să se implice deloc în economie. În aceste condiții, aceleași persoane, foștii fermi păzitori ai principiilor socialiste – *Totul pentru stat, totul pentru unitățile mari!* – au devenit strigători de lozinci noi, care, chiar conținând idei în principiu valabile, au fost aplicate într-un mod barbar, distrugând, în câțiva ani, ce s-a clădit în zeci. Parcă zidurile, acoperișurile, gardurile, grajdurile, cablurile, țevile, etc., ar fi fost personificate și ar fi devenit, peste noapte, comuniste.

Este greu de înțeles cum aceiași oameni pot trece așa ușor dintr-o extremă în alta, cum pot fi atât de insensibili la ideea de interes general, fiind astfel puși de fiecare dată în situația de a o lua de la zero, de a cheltui, din nou, pentru a ajunge la un nivel material pe care tocmai l-au distrus din proprie inițiativă.

Tot ca o curiozitate a acestei perioade de tranziție este și faptul că, deși ideea privatizării a prins, a fost agreată ca una din direcțiile fără de care redresarea economică nu e posibilă, nu este, însă, acceptată ideea existenței unei clase de oameni bogați, ca și cum privatizarea s-ar face cu sfinți, nu cu oameni și nu pentru oameni.

Toate acestea ne conduc spre ideea că trebuie investit mult în educație, creat un mod de gândire a realităților bazat pe situația existentă, de la care să se pornească aplicând, măcar de acum încolo, principiile de conducere bazate pe eficiență. Nu poate exista protecție socială, fără eficiență. Protecția socială trebuie să se bazeze tocmai pe surplusul provenit de la o muncă bine administrată. Privatizarea, divizarea, concentrarea sunt doar mijloace, nu scopuri în sine.

O problemă importantă, de a cărei rezolvare va depinde viteza de realizare a acestor schimbări, este problema oamenilor care le vor face, a conducătorilor de unități economice. În cei câțiva ani care au trecut din 1989, aceștia au avut de suferit din ambele direcții. O dată dinspre sindicate, care devenite libere, au făcut nu de puține ori presiuni nejustificate, în totală discordanță cu orice lege economică, neînțelegând că în viață nu totul este să vrei, mai trebuie să și poți.

A doua oară, dinspre reprezentanții puterii statului, ca proprietar încă majoritar, în cele mai multe unități, care au impus niște mișcări generale, chipurile de principii democratice, dar care, de fapt, au avut substrat politic. A supune la vot general conducerea unei unități economice este ceva inacceptabil, conform tuturor principiilor de management. Practic, au fost înlocuiți toți conducătorii mai severi, mai riguroși, dar cu bune rezultate. O asemenea greșală nu s-a făcut nici măcar în vremea socialismului, când populismul era în floare.

Aceste greșeli au dus la o scădere economică rapidă, producția scăzând sub jumătate din cea din 1989. Am fost nevoiți să ne întoarcem și să o luăm de la capăt, ceea ce alte țări, care s-au aflat în aceeași situație cu România, nu au făcut-o.

Cu toate că a fost agreată la nivel de declarații, nu s-a realizat în practică ceea ce se numește bazarea pe oameni, nu pe structuri. Nu s-a înțeles, sau nu s-a vrut să se înțeleagă, că nici o revoluție din lume nu a schimbat instantaneu structura

intimă a oamenilor, nu a făcut din proști deștepți și nici invers. Oamenii trebuie să folosiți așa cum sunt, dar acolo unde le este locul, schimbarea lor, a conștiinței lor, fiind o chestiune de durată, ba chiar, de multe ori, imposibilă.

Pentru o redresare cât mai rapidă a situației economice, un rol important îl are cunoașterea stării existente pe plan mondial, integrarea țării în fluxurile economice, culturale, umane de pe piețele internaționale.

Considerente istorice fac imposibilă în România trecerea la niște relații unanim acceptate între firme și stat, între capitalul de stat și capitalul privat.

Societatea românească, atât în anii comunismului cât și ani buni după 1989, s-a bazat, în general, pe problema socială a ocupării forței de muncă și nu pe problema profitabilității, care reprezintă principala sursă de fonduri pentru dezvoltare.

Există firme multinaționale cu volum de vânzări anuale depășind, chiar de zeci de ori, produsul intern brut al României. Acestea, conform strategiilor proprii de dezvoltare, investesc în domeniile tehnologiilor de vârf fonduri mai mari decât tot ce se investește în țara noastră în totalitate. Cum să concureze o firmă din România cu asemenea firme? Cât de bine organizată ar fi, cât de bine condusă ar fi o firmă, dacă nu are posibilități de investiții, nu are cum să țină pasul cu cerințele pieței internaționale. Este adevărat că, indiferent cât de mare este o firmă, ea nu se poate compara cu un stat, având alte principii după care se conduce, alte obiective, alte strategii, alte obligații.

Acceptând modelul celular, al funcționării comunității internaționale, statele reprezintă celulele și, pentru a fi un organism viu, trebuie să găsească mijloacele de comunicare intercelulare. Aceste mijloace de comunicare pot fi reprezentate de multitudinea relațiilor de cooperare internațională care, în cazul capitalului investițional, au ca principali poli sistemul bancar internațional și marile firme multinaționale.

Pentru a investi, ele au nevoie de garanții și facilități locale, pe care nu le pot oferi decât statele gazdă ale investițiilor respective, dar au și obligația respectării legislației locale și a angajamentelor asumate prin contractele de privatizare.

Orice stat, inclusiv statul român, are o serie de obligații legate de sănătate, învățământ, apărare etc. și că lipsa fondurilor face imposibilă susținerea dezvoltării unor domenii economice, dar tocmai în acest context devine și mai importantă facilitarea cuplării statului la acest sistem circulator al fondurilor de investiții internaționale. Investițiile internaționale ar duce la creșterea veniturilor statului, care, la rândul lor, ar crea premise favorabile, inclusiv asupra domeniilor finanțate de la buget. Statul trebuie să se implice în eficientizarea utilizării fondurilor, inclusiv a celor private, prin reglementări nu prin măsuri administrative.

Fără găsirea de soluții eficiente în acest domeniu sloganul *Nu ne vindem țara*, vehiculat mult, imediat după 1989, s-ar putea înlocui cu *Nu ne vindem țara, o dăm degeaba*.

IOȘCA, SICĂ ȘI MITICĂ

Suntem obișnuiți să credem că localitățile ocupă mult mai mult spațiu, dintr-un teritoriu, decât se întâmplă în realitate. Când mergi cu trenul, sau cu mașina, ți se întărește această falsă percepție, pentru că șoselele și căile ferate urmăresc zonele locuite, dar din avion poți avea o imagine corectă a situației reale, iar, mai nou, pe site-urile de pe Internet poți obține chiar detalii.

Alexandru era în tren, tocmai ieșise din păienjenișul de linii de la ieșirea din București, și aștepta să se termine odată cu localitățile, dorea să vadă infinitul unui câmp și nu fundurile curților cetățenilor din satele suburbane. Din tren vezi cea mai urâtă parte a unei localități. Dacă de pe șosea simți cum locatarii vor să-ți arate ce au ei mai frumos, din tren este ca și cum aceleași ființe te primesc arătându-ți spatele! De fapt nu aceasta a fost intenția lor, dar pe acolo și-au găsit loc mai toate căile ferate, care s-au construit în urma localităților, criteriul estetic fiind probabil printre ultimele care au fost luate în considerație.

Era student, tocmai terminase anul întâi, și fiind unul dintre cei merituoși, dar și provenind dintr-o familie cu venituri modeste, obținuse unul dintre puținele bilete de vacanță într-o tabără studențească, era vorba de cea de la Izvorul Mureșului.

Tot așteptând să apară o priveliște frumoasă din exterior, de pe fereastra trenului, iată că, la un moment dat, acesta a apărut de pe ușă! O domnișoară a urcat în tren, s-a așezat pe un scaun care se afla pe direcția pe care el avea și cea mai bună vedere spre exterior, așa că putea să o privească fără a fi bănuț că este prea insistent. Este adevărat că ceea ce putea vedea în exterior scăzuse brusc în interes, deși abia atunci începuse să apară

infinitul pe care era dornic să-l vadă la ieșirea din București. De fapt, urmărirea un alt fel de infinit, cel al frumuseții unei femei!

Fata avea un corp zvelt, bine proporționat, care ieșea bine în evidență prin îmbrăcămintea subțire de vară. Fața ei era de o drăgălășenie combinată între cea a unei păpuși, lipsită de orice grijă, și cea a unei studente silitoare, cu acele mișcări calculate și atentă la tot ce se întâmplă împrejur. Simțea că este privită, dar părea că nu o deranjează! Din când în când, făcea o mișcare fină din nas, cam de genul în care prin filme se considera că îl fac vrăjitoarele. Avea un nas frumos, ușor ridicat de vârf, care prin mișcarea respectivă era și mai bine pus în valoare. Din acest motiv, Alexandru a botezat-o, doar pentru el, Samantha.

Toate frumusețile Carpaților de pe Valea Prahovei au defilat pe la fereastra trenului, dar nu le-a observat prea tare, interesul lui oprindu-se pe partea de interior a ferestrei! Chiar își propusese să urmărească atent traseul, despre care auzise că este foarte frumos, mai ales că era pentru prima dată când ieșea din zona sa natală, adică din partea de sud a țării. Mai târziu s-a consolat cu ideea imobilității sale, când a aflat că marele filozof Immanuel Kant nu a părăsit niciodată localitatea în care s-a născut!

Traseul spre Izvorul Mureșului presupunea un schimb de tren la Teiuș. Mare i-a fost surprinderea, dar și plăcerea, când a constatat că și frumoasa sa colegă de vagon coboară tot acolo! Cum acest important nod de cale ferată nu este și o localitate tot atât de mare, la care să coboare atâția călători, brusc i-a venit ideea că și ea va schimba trenul, și nu va rămâne acolo, așa că poate avea șansa să continue călătoria *împreună*. Așa a și fost până la capăt, adică și ea mergea în aceeași tabără.

În tabără, ca în orice instituție care reunea băieți și fete, pe vremea socialismului, una din marile griji ale administratorilor era ca aceștia să nu se poată întâlni, în afara reuniunilor organizate. Așa că fiecare a luat-o pe cărarea lui, căi separate de fel de fel de garduri și păzite de portari!

Alexandru a mers la dispeceratul de cazare de unde a fost repartizat cu încă doi colegi de cameră, unul student la medicină, la Târgu Mureș, iar celălalt la științe economice, la Iași.

Medicinistul era din Brașov, de etnie maghiară, care venise pentru renumele Universității de Medicină din Târgu Mureș, mai ales în domeniul cardiologiei, disciplină în care dorea să se specializeze, iar celălalt era chiar din Iași, evreu, care urma tradițiile familiei în preocupările economice.

După ce au avut prima discuție în cameră, au convenit să-și spună pe numele mic, unul era Ioșca, altul Sică, iar pe Alexandru l-au botezat ad-hoc, Mitică, cum spun ardelenii la toți cei din partea de sud a țării. Acesta nu s-a supărat, odată că nu era momentul și nici locul să facă caz de orgolii, mai ales el, singurul reprezentant al etniei majoritare, fiind și prima dată când conviețuia la un loc cu colegi din alte etnii.

Provenea dintr-o zonă în care se spunea că în acel județ exista un singur locuitor de altă etnie, și acela era din satul său, un austriac rămas acolo de pe vremea războiului, care se căsătorise și nu a mai plecat. Repara tot ce se strica în sat, de la ceasuri, radio, televizoare, până la complicatele și puternicele mecanisme de la moară.

Așa că Alexandru era pornit pe cea mai elevată poziție pe care un majoritar o poate avea față de un minoritar, cea de discriminare pozitivă.

Ioșca era mai obișnuit cu acea zonă, fiind student la Târgu Mureș, aflat destul de aproape. Avea și o abilitate de iluzionist. Cea mai apreciată magie a sa era aceea de a trece o andrea, dintr-o parte în cealaltă, printr-un balon umflat, fără ca acesta să pocnească. A făcut-o chiar în prima lor seară comună. Evident că încercările celorlalți de a face așa ceva eșuau din primul moment, balonul spărgându-se chiar la atingere!

Trei săptămâni le-a tot repetat scamatoria fără ca ceilalți doi, sau alții de pe acolo, să priceapă ce se întâmplă!

Sică era obișnuit oriunde, ca oricare din reprezentanții etniei sale. Se simțea acasă în orice loc unde îl ducea viața. Au hotărât că, din ziua următoare, vor începe să cotrobăie stațiune și chiar vecinătățile acesteia. Într-una din zile au stabilit să meargă și la Târgu Mureș, fiind cel mai apropiat oraș mare, care merita să fie văzut, mai ales beneficiind și de un ghid precum Ioșca.

Au vizitat obiectivele turistice ale orașului, iar la final au mers să facă o plimbare cu barca pe un lac din vecinătate. Era un lac de acumulare realizat prin construcția unui baraj pe Mureș. În jurul lacului se întindea un parc unde, la sfârșitul săptămânii, veneau probabil majoritatea locuitorilor. Parcul se chema chiar Week end!

În timpul plimbării, luați de valul discuției, nici nu au observat că s-au depărtat destul de mult de parc și că apăruseră niște nori înfricoșători, care prefigurau o furtună teribilă. În scurt timp, a început o ploaie torențială. Venea o așa de mare cantitate de apă că nu reușeau să o arunce cu palmele din barcă, care dacă se umplea risca să se scufunde. În chinurile lor de a se echilibra, au zărit undeva în apropiere o altă barcă, unde o fată singură se descurca mult mai bine. Ea se dezbrăcase în costum de baie, hainele și le pusese într-o pungă de plastic, și, din când în când, sărea în apă și bascula barca de câte ori aceasta se umplea. Chiar se distra privind spre cei trei băieți care se luptau cu natura golind barca doar cu palmele. Ei chiar dacă vroiau să facă ce făcea ea, n-ar fi putut, pentru că Alexandru nu știa să înoate.

Când barca fetei s-a apropiat suficient de mult de a lor, a recunoscut-o, era Samantha! I-a întrebat de ce nu preiau metoda ei, că altfel riscă să scufunde barca. Când ceilalți au arătat spre cel care nu știa să înoate, fata a făcut un gest de forță neașteptat. L-a tras pe acesta în barca ei, lăsându-i pe ceilalți să se descurce.

A tras barca la mal, la una din multele grădini așezate de-a lungul râului, cu ieșire direct la apă, pe care unii reprezentanți

ai protipendadei locale și le permiteau. Unele din acestea aveau și o baracă, un cort, sau chiar o micuță cabană, după cum își permitea fiecare dintre proprietari. Cea la care au tras ei era dintre cele mai bine făcute. Fata a sesizat mirarea pe figura lui față de tot ce se întâmpla! Nu a făcut mai multe comentarii, decât acela că grădina și barca sunt ale tatălui său, care era inginer constructor. Era mult mai preocupată să găsească ceva îmbrăcăminte uscată pentru amândoi. Pentru ea a fost mai simplu, era ca la ea acasă, mai greu a fost pentru el, pentru care a trebuit să combine ceva de ale ei cu de ale tatălui său!

Alexandru asista buimac la tot ce i se întâmpla! Nu-i venea să creadă! Acea frumusețe de fată, care l-a încântat pe tot drumul, la venire, era acum îngerul său păzitor și se comporta cu el ca și cu cineva foarte apropiat! După ce toate de primă necesitate au fost făcute, ea a fost cea care a spart gheața.

—Sunt de aici, m-am născut și am făcut școala, inclusiv liceul, în Târgu Mureș. Apoi, părinții s-au despărțit, tata a rămas aici, dar este mai mult pe drumuri, lucrează în construcții. Mama este profesoară și s-a mutat în localitatea natală, pe undeva pe lângă Ploiești. Eu sunt studentă la Brașov, ca să fiu cumva între cei doi, pe care îi vizitez de câte ori pot. Fac facultatea de sport, specialitatea tenis de câmp. Când eram la liceu am făcut canotaj și înot, chiar pe acest lac.

—Acum îmi explic obișnuința cu care v-ați comportat în toate cele întâmplate azi! a căutat să intre în discuție Alexandru.

—Hai să ne spunem pe nume, interveni ea ferm, nu are rost să ne formalizăm atât! Pe mine mă cheamă Ramona, iar pe tine bănuiesc că Mitică, după cum îți spuneau colegii în barcă!

—Nu, este un nume dat de ei aseară în tabără! Așa spun ardelenii la toți cei din sud! Nu mă supără! Numele real este Alexandru.

—Îmi place mai mult numele real!

–Și eu te-am botezat pe tine când te-am admirat atâta în tren!

–Cum? Zi, zi, zi repede, a intervenit ea nerăbdătoare.

–Îi..., Samantha, i-a spus el, după o ezitare introdusă special pentru a exploata nerăbdarea ei.

Era prima dată când ea părăsise acea siguranță de sine și devenise mult mai feminină, mai caldă.

–Ah..., îmi place mai mult decât numele meu! Așa să-mi zici de acum încolo! De ce te-ai gândit la acel nume?

–De la un serial de televiziune. Era acolo o vrăjitoare, foarte frumoasă, pe care o chema așa, și care printr-o simplă mișcare a vârfului nasului, obținea tot ce vroia. Mi-s-a părut mie că, în tren, uneori, făceai acest gest!

Alexandru aprecia că era cazul să se prezinte și el, după ce ea își prezentase toate gândurile așa de deschis.

–Eu sunt din sud, din Dâmbovița, dar cea mai mare parte a copilăriei și adolescenței mi-am petrecut-o prin spitale, în urma unui accident la picior, de la fotbal. Părinții sunt la țară. Acum sunt student la Politehnica din București. Nu știu să înot, nu am carnet de șofer și în general am un fel de rău de transport. Nu-mi place să călătoresc!

–Cred că altceva faci, sau o să faci, foarte bine, dacă ești atât de neajutorat la atâtea lucruri obișnuite, pe care le spui și ți le asumi cu atâta seninătate! zise ea cu gândul de a-l ajuta să depășească momentul de sinceritate.

–Mulțumesc pentru tot ce ai făcut azi pentru noi pe lac, și în mod special pentru ce ai făcut pentru mine. Fără ajutorul tău, nu știu ce s-ar fi putut întâmpla!

–Hai, să pregătim plecarea, nu o să stăm aici tot timpul. Mergem la apartamentul lui taică-meu, acolo unde am copilărit. Una dintre țintele venirii mele aici a fost să-i fac o curățenie generală, printre activitățile din tabără, la care am de gând să particip, că doar am și eu dreptul la puțină distracție!

Samantha era cu mașina lui taică-său. Au încărcat totul în mașină, inclusiv îmbrăcămintea udă, și au plecat la bloc, unde aveau tot ce le trebuia. Ea s-a preocupat să găsească ceva din care să facă o mâncare, în timp ce el și-a întins lucrurile la uscat.

– Vrei să fac o cafea, până o să fie gata mâncarea?

– Îi..., da..., este încă ceva obișnuit ce eu nu practic! Nu obișnuiesc să beau cafea, dar o să încep acum cu tine...

– Doamne..., parcă ești un nou născut! Mă fascinezi, dar mă și intrigi totodată! Ești un tip cu totul deosebit!

A făcut cafeaua, pe care au băut-o împreună, în bucătărie, ea făcând o serie de alte treburi în paralel, iar el, atent la cafea, dar cu gândul de a căuta niște cuvinte potrivite pentru a-i lăuda gustul. Evident că ea nu aștepta de la el o apreciere de profesionist, dar a fost încântată de cele câteva vorbe alese din parte sa. Oricum intrase în istoria lui, era femeia cu care el băuse prima sa cafea! A urmat mâncarea, unde se vedea că fata are îndemânarea necesară.

Au mai schimbat o serie de opinii despre viața de student din Brașov și de la București, după care, tot ea, a propus un program pentru zilele viitoare. Urma să mai stea o zi în oraș, pentru că a doua zi avea programat să facă ceva ordine și curățenie prin apartamentul unde tocmai se aflau, iar apoi vor merge, cu mașina tatălui său, în Tabăra de la Izvorul Mureșului. Alexandru nu avea nimic împotrivă, era mai plăcut timpul petrecut cu ea decât cu colegii de tabără. O singură grijă avea, ca, sesizând absența sa, să nu-l declare pierdut autoritățile de acolo. Pe vremea aceea nu erau telefoane mobile și comunicarea se făcea destul de greu.

Între timp, se făcuse târziu și l-a invitat să se ducă la culcare într-o altă cameră, rămânând ca ea să doarmă în camera sa din copilărie, făcând către el un comentariu, că este convinsă că mai sunt și altele pe care nu le-a făcut până acum, dar că are tot timpul.

Când au ajuns în tabără, colegii lui de cameră nu mai conțineau cu apro-po-urile referitoare la *răpirea* sa, regretând, în glumă, faptul că au învățat să înoate în copilărie!

– Așa este în democrație, zise Ioșca, între glumă și seriozitate! Majoritarii profită, iar minoritarii se uită, cel mult comentează!...

– Las-o baltă, i-a întors-o Alexandru, sunt unele lucruri la care nici democrația și nici majoritatea sau minoritatea n-au nicio importanță!.. Divinitatea nu lucrează cu metode democratice!...

Au petrecut un sejur excelent, care le-a rămas în amintire, și a constituit totodată un punct de pornire a unor relații de lungă durată.

Samantha a devenit antrenore de tenis, în străinătate, Ioșca a ajuns un renumit medic, într-un județ cu populație majoritar maghiară, Sică a devenit conducătorul unei instituții economice în același județ, iar Alexandru, conducătorul unei instituții economice de importanță mare, la nivel național.

Trecuse mult timp, o jumătate de viață, se schimbaseră un sistem politic, trăiam în altă epocă istorică!

Alexandru, în urma unor împrejurări de care nu se simțea deloc capabil înainte, ajunsese să conducă o mare instituție, cu sediul central în București și mai multe filiale în alte localități. Altădată ar fi zis în provincie, dar acum făcea eforturi pentru a nu mai folosi deloc cuvântul *provincie*! Cei din afara capitalei nu apreciau categorisirea lor ca provinciali. În fond, ei aveau dreptate, dar nici de dreptate nu trebuie să faci abuz! Și abuzul de dreptate deranjează de cele mai multe ori! Există și o încadrare juridică numită așa, și care chiar se pedepsește!

Se pregătea să plece într-o deplasare la una din filiale, unde urma să ia în mașină și pe o doamnă, directoare în minister. Directorii de instituții descentralizate aveau la dispoziție șofer și

mașină, dar directorii din ministere nu! Altădată, în timpul socialismului, un asemenea personaj rezolva problemele de transport printr-un simplu telefon al secretarei, în perioada imediată de după evenimentele din 1989, în puseul de democrație creat, numit de unii *vid de putere*, de alții de-a dreptul, anarhie, nu mai era la fel! Funcționarii instituțiilor centrale, polițiștii, angajații serviciilor secrete, etc., trăiau un fel de timorare total inutilă, doar doar să nu-i asocieze populația cu cei de dinaintea lor, deși, de cele mai multe ori, erau aceleași persoane!

Doamna respectivă fusese înainte ministru, și toți continuau să-i spună *doamna ministru*. Pe drum s-au oprit pe la mai multe întreprinderi care țineau de ministerul respectiv, unde conducătorii lor se simțeau cumva obligați să le dea fel de fel de produse, dintre cele făcute de ei: oale, grătare, ventilatoare, probabil după vechile obiceiuri. De data aceasta, funcționarii respectivi le refuzau cu politețe, pentru că se temeau de vreun ziarist, sindicalist, polițist, care putea fi ascuns prin apropiere!

Când au ajuns la destinație, orașul reședință de județ, unde locuiau Ioșca și Sică, el a mers la filiala lui, iar *doamna ministru*, la o întreprindere din aceeași localitate.

La filială, era, de obicei, un eveniment când venea directorul general. Se întâmpla cam odată pe an! Atunci, însă, simțea că ceva rău plutea în aer! Cu toate că nu erau decât câteva zeci de salariați, aceștia lucrau în trei sedii! Unul era vechiul sediu, primit de la autoritățile comuniste, la momentul înființării, era revendicat de două familii de maghiari care au locuit acolo înainte de război. Al doilea era o sinagogă modificată pentru birouri, dat de conducerea locală de partid și de stat, având în vedere atât creșterea de activitate din domeniu, dar și lipsei de enoriași evrei, care mai erau doar patru și existau două sinagogi în localitate. Mai era în construcție și un sediu nou, care

se afla în execuție, la nivelul parterului, care ar fi urmat să-i reunească pe toți salariații, atunci când va fi gata.

Care va fi noua structură de conducere, noua organigramă, cum se vor organiza pe cele trei sedii! erau tot atâtea probleme care îi separau total pe salariați. Nu găseai doi care să aibă aceeași părere, cu toate că toți erau de origine maghiară!

După momentele de politețe forțată din partea tuturor, cei mai mulți îl vedeau pentru prima dată pe noul director general, a urmat o ceartă generalizată timp de mai multe ore. La un moment dat, într-un neaș stil românesc, Alexandru a explodat:

– Fir-ați ai dracu' cu toții! Credeam că dacă sunteți toți unguri o să vă înțelegeți mai bine între voi, și nu o să vă certați atâta!...

La care unul, cel mai agitat dintre toți, scrâșnind din dinți, pe un ton apăsător, a spus:

– Domnule director..., voi romââââii vă certați..., noi... ne omorââââ!...

Era evident că nu vor ajunge la nici un rezultat atunci, dar măcar a văzut cum stau lucrurile, urmând să stabilească ulterior ce este de făcut.

A plecat la întreprinderea unde era *doamna ministru*, să vadă ce program își va face în continuare. Avea de gând să-și facă timp și de o întâlnire cu Ioșca și Sică, pe care îi anunțase că va veni în orașul lor. Nu se mai văzuseră de mult timp toți trei!

La întreprindere, se aștepta să o găsească pe colega sa de călătorie la biroul directorului. Față de aceasta avea o deosebită considerație, venită din istorie, dânsa era director în minister, provenită din funcția anterioară de ministru, iar el era director de instituție, ales de salariați, în urma alegerilor din instituțiile de stat, stabilite printr-un ordin al lui Petre Roman, Primul Ministru imediat după 1989. Alexandru a apreciat totdeauna oamenii deasupra evenimentelor politice, fără ca schimbarea de regim politic, care tocmai se petrecuse, să-i influențeze prea mult scara de valori pe care și-o făcuse anterior. Acolo liniște

totală! Toate birourile directorilor erau goale, nicio secretară, nimeni să-i poată da vreo informație! A găsit totuși o femeie de serviciu dispusă să-i dea câteva informații.

– Nu este nimeni aici, domnule, așa se întâmplă când vine cineva mare de la București! Sunt toți la restaurantu' fabricii!

A căutat *restaurantu' fabricii*, care făcea parte dintr-un întreg complex, care mai cuprindea un hotel, mai multe crescătorii de animale, ferme horticole și legumicole, și deserveau, în condiții avantajoase, atât salariații cât și diversele delegații interne și externe, în detrimentul unităților similare din oraș.

Restaurantul avea o sală lungă, cu o masă în formă de U. Alexandru a intrat pe o ușă care dădea la capătul celor două laturi paralele, intrând printre ele. Se dusesse acolo doar s-o ia pe *doamna ministru* și să plece. Nu venise cu gândul să întârzie, avea o grămadă de treabă la București. Pe părțile laterale erau diverși funcționari din zona conducerii, iar partea transversală a mesei, la capătul cel mai îndepărtat de ușă, era ocupată doar de două persoane, directorul întreprinderii și importanta lui invitată de onoare. Alexandru înainta încet, având sentimentul că a nimerit greșit încăperea! Acolo era ca la nuntă, nu ca la o ședință de lucru! La un moment dat, ca un trăsnet, se auzi o voce puternică.

– Tu cine mama dracu' mai ești? Ce cauți aici? Cine te-a lăsat să intri să ne strici cheful? Aceste atacuri verbale violente veneau de la un individ bătrân, hidos, cu câțiva dinți lipsă, care părea a fi capul unei *bande de răufăcători* care o *răpise* pe doamna pe care el vroia s-o salveze!

– Eu sunt directorul general de la..., răspunse timid, dar ferm, Alexandru, spunând numele instituției pe care o conducea de o scurtă perioadă de timp, și am venit să o iau pe doamna să plecăm la București.

– Fir-ai al dracu' cu instituția ta cu tot, proiectele pe care mi-le-ați făcut nu sunt bune de nimic, încercările le-ați

scumpit de trei ori, studiile de documentare pe care le faceți conțin numai gogoși notorii, și peste toate acestea, colac peste pupăză, mai vrei să ne-o iei pe dânsa! Cine crezi că ți-o dă? Ce, eu nu pot să-i dau o mașină, la orice oră din zi sau din noapte, s-o ducă la București?

A urmat un moment de liniște. Alexandru n-a reacționat în niciun fel la injuriile aduse de o persoană pe care o vedea prima dată în viața sa! Exista un folclor referitor la acel personaj, dar care cuprindea mai multe elemente pozitive decât negative. Acum era față în față cu el, și nu știa ce să creadă! Deodată îl vede cum se ridică de pe scaun, ocolește toată lungimea mesei, ca să intre printre cele două laturi, ajunge la Alexandru și îl îmbrățișează strâns, exclamând,

– Domnule, ești extraordinar! Te-am înjurat de cinci ori și nici n-ai clipit! N-am mai întâlnit pe cineva să treacă atât de bine acest test! Vin-o cu noi să petrecem un pic, că o să ajungeți și la București, că doar nu pleacă de acolo!

A făcut loc la capul mesei și l-a așezat între el și *doamna ministru*, care în tot timpul acestei scenete nu schițase niciun gest. Probabil îl știa mai demult pe directorul respectiv și îi cunoștea metodele. Directorul, de data aceasta calm și sfătuitor, continuă:

– Mă' băietе, îmi permiți să-ți spun așa, ești mult mai tânăr decât mine, viața este complicată chiar și în vremurile obișnuite, dar acum după această revoluție, sau ce mama dracu' a fost! Eu am venit prin aceste locuri din sud, nu sunt ardelean, dar după aceea n-am mai plecat de aici nici măcar o săptămână continuu! M-am însurat cu o localnică, cu această fabrică și cu Transilvania! D'asta sunt supărat pe cei de la filiala ta de aici, că ei spun Ardeal! Nu am nimic cu ungurii, mâna mea dreaptă în fabrică este ungur, dar nu mai am mulți ca el! Marea lor majoritate nu gândesc decât la avantaje, la discriminare pozitivă, ceea ce eu nu suport! Sunt de acord că ei, ca civilizație,

ca istorie, ca educație sunt superior nouă, dar atunci de ce să se aștepte tot timpul la avantaje create artificial? Să-și folosească educația și competențele pentru a-și crea singuri avantajele competitive, nu să aștepte căi netede făcute politic!

– Cred că exagerați! Eu am un prieten bun ungar aici în oraș, ne cunoaștem din studenție și am numai cuvinte de laudă la adresa lui. Nu am constatat niciodată la el nimic din ceea ce spuneți! Se zbate ca orice om, fără nicio diferență de etnie, să-i fie mai bine. Eu cred că noi am cam rămas blocați în ideea socialistă că omul trebuie să lupte în primul rând pentru țară și apoi pentru el! Și eu cred că binele țării trebuie să vină prin însumare din binele oamenilor și nu vreau deloc răul țării! Pentru că tot m-ați întârziat aici, și nu mai plec diseară, chiar o să încerc să mă întâlnesc cu el! Abia aștept să-l văd!

– Măi, dragi colegi, mai lăsați discuțiile astea care nu se vor termina niciodată! Domnule director, ce mai faci cu sănătatea? Știam că te-ai pensionat, ce mai cauți prin fabrică? Aveți grijă, nu vă forțați prea mult sănătatea că sunt unele lucruri care pot produce efecte ireversibile.

– Doamnă ministru!... După ce, imediat după revoluție, am fost dat afară cu forța din birou. Depășisem bine momentul, făceam fel de fel de treburi gospodărești prin jurul casei, când m-am trezit cu ditamai delegația la poartă și m-au luat pe sus și m-au readus în fabrică! Nu pot să spun că nu m-a măgulit! Este viața mea aici! Ajunseseră aproape la faliment cu debandada managerială care a urmat după alungarea mea! Acum s-a reechilibrat situația.

Alexandru era vizibil deranjat de zgomotul din sală, muzica dată tare, unul care cânta și intra în sufletul lor de nu putea urmări discuția, și interveni în discuție,

– Domnule director, spuneți-le celor cu muzica să se oprească sau să dea volumul mai mic! Aveți chef de muzica asta ziua în amiaza mare?

– Domnule, o variantă de răspuns ar fi că nimeni nu-i perfect, dar nu ăsta este fondul! Eu, înainte de revoluție, am fost atacat de Securitate, am fost în scandal cu ziarul *Scânteia*, care vroiau să mă schimbe, dar n-au putut! Surprinzător, dar așa a fost! De atunci mi-am creat obiceiul ca, la toate discuțiile, la toate mesele, să am pe lângă mine muzica dată tare pentru a-i buia pe cei care mă înregistrau. După ce m-am reîntors în fabrică, la început, renunșasem la idee, dar ți-o spun, cu durere în suflet, că am chemat iar tarafurile prin jurul meu. Acum sunt mai mulți cei care ne înregistrează decât erau înainte de 1989!

– Este foarte interesantă discuția, și cred că am putea vorbi toată noaptea, dar aş dori, dacă tot rămân la noapte aici, să mă întâlnesc și cu niște prieteni, din localitate, pe care nu i-am mai văzut de mult timp. Oricum, eu v-am întrerupt discuția cu doamna ministru!

Alexandru, fiind de puțin timp într-o funcție importantă, constata binefacerile unei infrastructuri și logistici aferente, care s-a pus în mișcare cu un simplu telefon, și masa cu Ioșca și Sică era gata aranjată! Probabil de aceea cei ce ajung în asemenea poziții nu se mai dezlipesc așa de ușor de ele! Era foarte curios să afle ce mai fac prietenii lui din tabăra studentască! Nu-i văzuse dinainte de revoluție! Nu l-ar fi iertat să afle că a trecut prin orașul lor fără să se vadă! Cum el i-a invitat, se cuvenea să ajungă la restaurant înaintea lor, dar discuția anterioară, foarte interesantă de altfel, l-a făcut să nu poată respecta acest gest de politețe. Cei doi erau acolo și îl așteptau.

– Credeam că te-a răpit iar vreo zână, salvându-te de la cine știe ce pericol, din care nu puteai ieși singur! îl întâmpină Ioșca printr-o bășcălie prietenoasă în glas!

– Aș fi vrut eu!... Nu totdeauna iese cum dorești! Sper că nu mă așteptați de mult!

Eu vin de la un chef unde era o discuție interesantă, cu niște aspecte pe care poate le vom continua și aici!

– Nu-ți fă probleme, nici noi nu ne-am plictisit! A trebuit să vii tu de la București ca să ne întâlnim noi din același oraș! Nu ne-am mai văzut de mult! Am avut cu ce ne umple vremea!

– Bine, bine..., hai să luăm loc și să ne amintim!... Atâtea s-au întâmplat că parcă suntem pe altă lume..., interveni și Sică în discuție! Ce se întâmplă mă fascinează dar mă și sperie! Schimbările bruște nu au fost niciodată liniștite în istorie fără a exista și victime colaterale!

– Ia zi tu, Sică, ce schimbări bruște ți-au produs ție amețeli?

– Măi, voi știți că eu, un reprezentant de frunte al etniei mele, așa m-am considerat totdeauna, mă descurc în orice situație, dar nu-mi plac regimurile tranzitorii!

– Ia spune tu cum te-ai descurcat pe foamea din timpul socialismului victorios! Îl atacă Ioșca imediat, părând că are altă părere.

– Să știți că nu o duceam rău! Eram director economic la comerț, odată dintr-o conjunctură pe care am fructificat-o foarte bine și a doua oară prin inteligența mea arhicunoscută! spuse el cu nedisimulată mândrie.

– Ce dracu' conjunctură ai fructificat, de ești așa de mândru de tine?

Alexandru era foarte curios să afle evoluțiile foștilor colegi de tabără, dar era contrariat că nici ceilalți doi nu prea comunicaseră în perioada trecută.

– Păi, aici toate problemele serioase se blochează între români și unguri! Eu, nefiind nici una nici alta, sunt adesea ales ori intermediar, ori executant, și mereu am avut de câștigat!

Ceilalți doi s-au uitat lung unul la altul și nu au putut să nu-i dea dreptate! Cu conjunctura favorabilă se lămuriseră, așteptau cu interes a dovada lui de inteligență!

– Aveam mereu probleme, la nivel de județ, că nu ne făceam planul la consumul de pește oceanic! Cine dracu' să

mănânce pește oceanic în Transilvania? Mi-a venit o idee, să-l dăm la vulpile argintii, dintr-o crescătorie apropiată orașului. Vulpile au făcut o blană nemaipomenit de frumoasă, strălucitoare. Când a venit momentul anual cu cadourile pentru Coana Leana, a fost ales cadoul nostru, o haină făcută din aceste vulpi! Am devenit eroul județului!

Și de data aceasta colegii au trebuit să-i dea dreptate, deși vremurile noi, de după revoluție, nu mai dădeau prea multe șanse unor astfel de succese. Poate de aceea Sică nu agrea prea mult schimbările apărute!

– Și acum, în economia de piață liberă, ce faci, din ce trăiești?

– Conduc fel de fel de asociații de oameni de afaceri, comerț, intermediari. Este greu, mult mai greu decât înainte! Recent, credeam că am apucat pe Dumnezeu de picior! Niște cunoscuți din Israel mi-au prezentat o soluție tehnică nouă, care, aplicată peste asfalt, mărea durata de viață a acestuia de la doi la doisprezece ani. Partea nouă putea fi produsă în România, cu un mic import de completare, și nici nu costa prea mult! Am prezentat-o primarului, prefectului, președintelui Consiliului Județean, care, de atunci, nici nu mă mai salută! O secretară, de prin zona acestor instituții, mi-a explicat fenomenul. Stricarea drumurilor și străzilor, reasfaltarea acestora, reprezintă cea mai importantă sursă de bani pentru politicieni și cei din jurul acestora.

Creșterea duratei de viață a asfaltului înseamnă reducerea finanțării mediului politic ceea ce aceștia și-i transformă în dușmani pe toți cei ce promovează asemenea soluții!

Ioșca se vedea invitat la povestirea propriilor peripeții, sau evoluții calme?

– Eu nu am avut nici conjuncturi favorabile, nici sclipiri de inteligență! Totuși, noroc am avut și eu! Se știe că de când Ceaușescu a început să aibă probleme cardiace, a dispus

înființarea unor centre clinice și de cercetare în domeniu, dintre care unul este aici la noi. Aici lucrez și acum! Am avut ocazia să mă realizez foarte bine profesional! O oportunitate am avut, mi s-a propus promovarea la o clinică mai mare, la București, dar am preferat să rămân aici! Mi-ar fi dereglat prea mult viața! Ceea ce este interesant că șansele noastre, la amândoi, au depins de ceva legat de familia conducătoare!

– Dar ce te miri, toată țara depindea de cei doi, până în cele mai mici detalii! interveni Alexandru în discuție. Până și melodiile din sporadicele emisiuni muzicale de la televiziune erau alese tot de unul sau altul dintre ei!

– Că tot ai intervenit, ia spune și tu, ce ai făcut, cum ai ajuns ditamai șefu', cu secretare, șoferi?... Ori a venit iar o zână și te-a pus acolo, ori ai fost securist!...

– Văd că treaba cu zânele nu îți dă pace! Nu a fost nici una nici alta! Oportunitatea mea a fost revoluția. Înainte nu am avut absolut nimic cu conducerea, am fost un cercetător de succes, și atât! Când au fost alegerile de directori, la câteva luni după revoluție, am fost împins să candidez de colegi, cu care eram în relații excelente! Eu am peste tot numai prieteni! Am candidat și am și câștigat! Și eu am un sentiment de ameteală, de care vorbea Sică, dar dacă am intrat în horă, trebuie să joc! Nu am negat niciodată că nu aș fi un om norocos!...

– Și... ce probleme ziceai că ai, pentru care ai venit aici?

– Păi, ce frământă lumea în România, oriunde te-ai afla, în această perioadă, de nu mai există niciun pic de liniște?... Proprietățile!... Cu ai tăi, Sică, avem o problemă cu o sinagogă. Autoritățile comuniste, având în vedere că pentru două sinagogi, mai erau doar patru enoriași, au hotărât să ne dea nouă una dintre ele, pentru a ne face filiala noastră de aici. Pe vremea aceea nu se discuta! Din dispoziția conducerii județului, s-a făcut contract de închiriere, pe o sută de ani, cu o chirie derizorie. Acum, proprietarii, adică cei din etnia ta, consideră

că au fost abuzați, și cer anularea contractului de închiriere! Eu nu am nimic împotriva, avem aproape gata o clădire nouă, în condiții mai bune, dar trebuie găsită o soluție juridică valabilă! Știi cum este cu acțiunea juridică, dacă ambele părți intră în ea cu bune intenții, se rezolvă problema repede, dacă nu, durează o viață, și câștigă doar firmele de avocatură! Problema de fond se pierde, la un moment dat, într-un hățiș de proceduri.

Cu ai tăi, Ioșca, avem o problemă cu o casă veche, unde avem un laborator, și pe care o revendică niște rude ale foștilor proprietari. Pentru noi, la fel, nu reprezintă nicio problemă, putem renunța la ea, dar trebuie găsite condițiile juridice. Am fost azi acolo, și, deși toți salariații sunt unguri, nu se înțeleg deloc între ei! Am impresia că unii speră la ceva câștiguri financiare, solicitând o sumă de bani, în numele moștenitorilor, pentru a aduce clădirea în situația ei inițială! Noi am luat-o aproape dărmată, a fost folosită de alții înainte, după care o bună perioadă de timp a fost părăsită și s-a deteriorat aproape total! Există fotografii cu starea în care a preluat-o instituția pe care o conduc, cu mult timp înainte de revoluție. Aceiași poveste, referitoare la modul de abordare juridică, care poate conduce la o rezolvare rapidă, sau se poate prelungi foarte mult.

– Grele probleme! Cine dracu' te-a pus pe tine să intri în așa ceva? Nu puteai să rămâi cu cercetările tale?

– Așa este! Nici prin cap nu-mi trecea că o să ajung cândva să mă ocup de așa ceva!

Dar nu o fac eu direct, avem consilieri juridici. Dar conducătorul dă tonul abordării, dacă se merge pe o soluție amiabilă sau pe una războinică. Sunt unii procesomani, care au o plăcere deosebită de a sta numai prin tribunale! Nu este cazul meu! Am venit pentru un prim contact, pentru a vedea cu ochii mei despre ce este vorba, pentru a cunoaște oamenii mei de aici, pentru a afla și părerile lor. Cel mai important este să avem soluții, să nu fim nevoiți să ne întrerupem activitatea.

Mai este o circumstanță deosebită legată de conotația etnică a problemelor, pe care la alte filiale nu o avem. În discuția de la fabrica din oraș, de azi, am constatat că acolo aceste aspecte nu sunt foarte ușor de rezolvat.

– Directorul de acolo este un manager foarte bun, foarte apreciat ca eficiență, dar din punct de vedere al comportamentului față de reprezentanții celorlalte etnii lasă de dorit! comentă Ioșca, părănd că știa despre situația de acolo.

Cei trei au lungit mult discuția în acea seară, trecând la subiecte legate de familii, politică, sport, etc. Și-au promis să colaboreze mai strâns pe viitor și să se întâlnească mai des.

A trecut destul de mult timp fără ca ceva deosebit să se mai întâmple! Fiecare își vedea de treburile sale, nu dădeau buzna să plece din țară, doar pentru că devenise o modă, ci căutau să utilizeze ceea ce era bun în noul sistem de societate care se construia și să aplice în domeniul lui de activitate. Alexandru crescuse și mai mult în atribuții, organizând adesea misiuni economice în străinătate, conducând delegațiile care însoțeau diverse personalități politice la vizitele acestora în străinătate. Mulți cred că acesta este turism diplomatic, ceea ce este numai parțial adevărat! Relațiile internaționale trebuiesc întreținute în orice situație, inclusiv în perioadele de crize de toate felurile. Pentru aceasta reprezentanții diverselor țări trebuie să se întâlnească, să construiască o relație bazată pe încredere reciprocă și abia după aceea se ajunge la schimburile economice care să aducă bunăstare în ambele părți. Dacă nu este așa, înseamnă că partea pierzătoare nu și-a făcut bine datoria.

Alexandru urma să conducă delegația economică ce îl însoțea pe ministrul de externe într-o vizită în Asia Centrală, zonă în care România pierduse o bună parte din piața pe care o avusese în perioada comunistă, când țări precum Armenia, Georgia, Azerbaidjan, Uzbekistan, Kazahstan, Turkmenistan,

faceau parte din fosta URSS. Atunci relațiile de piață se stabilizeau centralizat, dar mai contau și eforturile proprii de promovare, performanța produselor, definită de raportul calitate-preț, cunoașterea oamenilor și a specificului local.

Mulți de pe acest traseu ne întrebau când vor mai avea posibilitatea să cumpere mobilă, textile, din România, de care se atașaseră cu mult timp în urmă! Ce puteam să le răspundem, că, de o bună perioadă de timp, politicienii, comercianții, producătorii lor, ca și ai noștri, preferă să meargă la Paris, Milano, Barcelona, decât la Baku, Tbilisi, Tașkent sau Astana? Bine că, în sfârșit, un ministru de externe mai practic decât predecesorii săi, a decis să organizeze o misiune economică prin toată această zonă.

Pregătise bine de acasă totul, unde mai înainte înființase o direcție de *diplomație economică*, care urma să pregătească astfel de acțiuni în mai multe zone ale lumii, unde țara noastră pierduse piețele de desfacere. Aceasta era organizată în conexiune cu Turcia, unde colaborarea mergea foarte bine, țară care avea bună influență etnică și culturală în unele din țările respective, dar nu avea și forța economică, mai ales în domeniul industrial, capabilă să rupă influența rusească de acolo. Urma ca România să colaboreze cu Turcia pe terțe piețe, metodă des întâlnită în practica internațională.

Alexandru participase anterior și la dezvoltarea relației cu Turcia, unde, într-un timp relativ scurt, crescuseră schimburile economice reciproce de zece ori, pentru aceasta fiind necesare inclusiv schimburi culturale, și mai ales sportive, menite să îmbunătățească aprecierea reciprocă a cetățenilor celor două țări. Imediat după 1989, percepția reciprocă era foarte negativă. Deschiderea granițelor, turismul, turismul de afaceri, turismul cultural, turismul medical, vizitele la rude, dar mai ales fotbalistii români din Turcia, au condus la o importantă creștere a schimburilor economice.

Atunci a avut revelația importanței faptului că Țările Române nu au fost niciodată pașalâcuri, care se vede și în denumirea țărilor balcanice în limba turcă! Așteptând, într-un hol de hotel la Istanbul, citea pe un mare tabel plasat pe un perete, ... Bulgaristan, Serbistan, Hungaristan, dar... Rumania!... Toate care fuseseră anterior pașalâcuri aveau acum terminarea numelui în ... stan!

Ce a fost cu sute de ani în urmă..., a fost, acum românii și turcii colaborează foarte bine și vor să extindă aceasta și în alte părți!

Vizita în Armenia, evident fără turci, a fost deosebită, desfășurându-se în două etape. Prima, cea programată, a fost normală, conform protocolului convenit anterior. Sică, fiindcă acceptase invitația lui Alexandru de a merge în această misiune, aprecia modul cum armenii, un popor aproape la fel de răspândit în toată lumea ca și evreii, își construiau o țară independentă după desprinderea din URSS. Ambele popoare au reprezentanți, care trăiesc minoritari în alte țări, mai mulți populația țării lor, și care au foarte bine dezvoltat simțul cetățeanului minoritar!

A doua parte a vizitei a fost neprogramată! Din cauza unei defecțiuni a avionului, care era alocat doar lor, nu era o cursă de linie, au fost nevoiți să se întoarcă, la scurt timp după plecarea din Erevan! A fost prima aterizare forțată din viața lui Alexandru și Sică! Nu este o experiență pe care să o dorești, deși atunci nu s-a întâmplat nimic deosebit! Tensiunea a fost foarte mare, autoritățile armene pregătiseră tot ce presupune o asemenea procedură, inclusiv spuma împotriva unui posibil incendiu! Parcă Dumnezeu a vrut să-i atenționeze că plecaseră prea repede, fără să viziteze ceva foarte reprezentativ pentru Armenia! Pentru a le mai îndulci ziua, care începuse prost pentru delegația română, ministrul de externe armean le-a organizat, până la găsirea altui avion, o vizită la tezaurul național. A fost ceva impresionant prin ceea ce înseamnă importanța pe

care un popor o dă unor simboluri proprii! Pentru a arăta aprecierea pe care armenii o dau alfabetului, aurul din tezaur nu era turnat în lingouri, ci în literele alfabetului limbii armenie!

Patriarhul, care le-a prezentat toate detaliile istorice legate de tezaur, a subliniat importanța alfabetului în păstrarea elementelor de continuitate în istoria poporului armean! Faptul că patriarhul însoțea o delegație economică străină era de asemenea plin de sensuri, în țara care a acceptat prima în istorie creștinismul ca religie agreată de stat, anul 301 după Hristos, înaintea Imperiului Roman, care avea să facă aceasta în anul 313 după Hristos, prin Edictul de la Milano.

Ultima etapă a vizitei, ce de la Astana, capitala Kazahstanului, le-a prilejuit o întâlnire emoționantă cu un număr deosebit de mare de cetățeni kazahi de origine română, urmașii celor deportați în Siberia în perioada lui Stalin. Veniseră acolo dornici să întâlnească români, să discute cu ministrul de externe probleme legate de diverse proiecte de colaborare, etc. Erau foarte dornici să vorbească limba română și să povestească crunta lor experiență! Erau oameni bine aranjați acolo, majoritatea cu studii superioare! Nu aveau niciun fel de probleme materiale dar îi măcina un dor adânc de țara lor de origine, sau în cele mai multe cazuri, a înaintașilor lor.

Românii din delegație, după formalitățile de sosire și scurte discuții cu cei care-i așteptau acolo, au mers să se odihnească în camerele luxosului hotel de cinci stele, unde aveau rezervate camerele! Erau foarte obosiți după un zbor lung, dar lipsit de evenimente neplăcute, de această dată! Au urmat câteva ore de somn odihnitor!...

Când Alexandru a coborât în imensul hol al hotelului, odihnit și proaspăt îmbăiat, l-a găsit acolo doar pe Sică și cu câteva zeci de români-kazahi în jurul său, făcând cu greu față dorințelor acestora de discuții, de informații de tot felul, de a afla ce mai este prin țară, etc.!...

Vizibil afectat de situație, Sică l-a tras deoparte și i-a spus, fără să aștepte vreun răspuns:

– Fir-ați ai dracu' de majoritari, niciodată n-o să-i înțelegeți pe minoritari! Cu mine credeți că vroiau ei să vorbească?...

Alexandru nu a comentat în niciun fel, în sinea lui îi dădea dreptate! Se și gândea cum Sică o să-i povestească, cu lux de amănunte, această situație, lui Ioșca, la întoarcerea acasă!

Viața și-a văzut de cursul ei! Nu știu de ce, dar în epoca pe care o trăim, cred că cel mai greu lucru pentru o persoană, dar și cel mai greu de obținut, este să se strecoare neobservată în viața de toate zilele! Cum cedează tentației de a amesteca viața privată cu cea publică, cum și-a pierdut total liniștea!

În acest curs al vieții, Samantha a devenit o renumită antrenoare de tenis, în Turcia, contribuind mult la îmbunătățirea imaginii României acolo, directorul, care punea atâta suflet în tot ce făcea, a murit în fabrică, spre regretul tuturor salariaților, indiferent de etnie, doamna ministru trăiește o a doua tinerețe împreună cu nepoții, iar Ioșca, Sică și Alexandru (Mitică pentru Ioșca), continuă să trăiască normal, o viață așa cum și-au dorit-o și și-au construit-o prin eforturile proprii, tachinându-se prietenește, din când în când, pe relația fără de sfârșit majoritar-minoritar și făcând haz de necaz, că au devenit buni de câini și pisici, dacă copiii lor tot nu le-au dăruit încă nepoți!...

VIAȚĂ CU DOUĂ VITEZE

Sunt momente în viață când intri într-un ritm, care îți place sau nu, ajunge să te acapareze aproape total. Odată intrat în acest joc, nici nu știi cum trece timpul și nu faci nimic să ieși, de teama să nu găsești ceva mai rău!

Intrasem într-un astfel de mecanism. Eram ocupat până peste cap de probleme administrative de tot felul, conduceam, direct sau în colaborare cu alții, un institut de cercetări, firme, asociații, patronate, un club de dans sportiv și chiar și un centru de creație literară. Plecam de acasă dimineața la șapte și când mă întorceam la nouă seara era bine! Trecuseră ani buni, de când îmi petreceam viața în acest mod!

Într-o seară, când am ajuns acasă, în timp ce mă descălțam, m-am și speriat simțind că ceva mă apucă de pantaloni, chiar înțepându-mă în pulpa piciorului. Era o frumusețe de cățel, mic de doar câteva luni. Un Cocker negru, cu părul lucios, creț la extremități, urechile lungi, care aproape atingeau pământul, și botul lung, mai lung decât speciemenle comune ale rasei sale. Ochii erau deosebiți, aveau o lumină căutătoare de iubire și o mobilitate deosebită. Se uita la mine parcă vroind să spună, bine ai venit, dar cu colții lui mici, pe care tocmai îi înfipsea în piciorul meu, voia să mă atenționeze că de acum casa are un alt șef. Am încercat să-l mângâi pe căpușorul lui gingaș, dar m-a mușcat și de deget! Este mult spus mușcat, pentru că avea niște dinți destul de mici, dar suficient de ascuțiți! Oricum, intenția lui ofensivă era evidentă!

Îl luase soția, la insistența băiatului nostru, care simțea nevoia de companie în dese perioade de timp pe care le

petrecea singur acasă. Până am ajuns eu acasă l-au și botezat, îl chema Blacky.

Copilul și cățelul

Copilul, acasă,
se simțea singur,
pe mamă a presat-o,
să fie sigur,
că îi aduce un frate,
să se joace cu el,
sau... să îi cumpere un cățel!...
Cățelul...
a fost varianta mai ușoară
la prima vedere, fără să doară,
o minune jucăușă
ce umbla din ușă-n ușă.
Devenise, de atunci, un om matur,
nu mai era el mititelul,
ci de-acum, era cățelul!...

Până la efectuarea tuturor vaccinurilor, a trebuit să-l ținem numai în casă, iar apoi am început operațiunea de cucerire a cartierului. Am început cu strada, apoi cu parcul din apropiere, după care am căutat magazinele cu mâncare și accesorii canine, apoi dispensarele veterinare, frizeriile pentru câini. De câte ori întâlneam un alt „tată de câine” prin cartier, aveam să aflu că este vecinul meu de scară, sau de bloc, sau de stradă! Până atunci nu avusesem timp să ne cunoaștem! Câinii își vedeau de ale lor noi de ale noastre! Ne-a schimbat toate obiceiurile casei! Era un nou membru al familiei cu nevoile și obiceiurile sale.

Aveam ceva probleme cu fierea. La sugestia unora, făceam un tratament foarte plăcut!

Amestecam într-o sticlă miere cu palincă, în proporții egale, și beam în fiecare dimineață câteva linguri, după care trebuia să stau liniștit un sfert de oră, așezat pe partea dreaptă. Ajungeam la serviciu deosebit de bine dispus! Subalternii sesizaseră buna mea dispoziție la prima oră și foloseau momentul în favoarea lor. Nu sunt convins că știau și cauza!

Odată cu noua mea sarcină casnică, cea de a plimba câinele dimineața, nu mai puteam face *tratamentul* pentru fiere, ceea ce a afectat buna mea dispoziție matinală, mai ales că l-am înlocuit cu un ceai de anghinare, pe care mi-l pregătea secretara, cum ajungeam la birou. Cine n-a băut un asemenea ceai nu știe ce înseamnă gustul amar! De atunci, subalternii mă căutau spre sfârșitul zilei!

Câinele era prima prioritate la ora șase fix, și niciodată nu greșea. Când mergeam l-a vreo nuntă, sau după revelion, îl scoteam la plimbare imediat după întoarcerea acasă, în speranța că îl păcălesc, să mă lase să dorm mai târziu, dar mă ierta doar până la opt, cel târziu nouă. El avea ritmul lui și nu era dispus să și-l schimbe!

Dacă el nu era deloc dispus să se adapteze la obiceiurile noastre, a trebuit să le învățăm noi pe ale lui. Unul dintre acestea era să păzească diverse obiecte! Păzea papuci, prosoape, scaune sau întreaga cameră. Când decidea el să păzească ceva, atunci nu te mai puteai apropia de acel obiect, riscai să te muște rău.

Nu am aflat pe ce principiu le alegea, dar nu renunța ușor! Putea dura si zile, timp în care nu mergea nici afară să-și facă nevoile. La un moment dat am găsit metoda, îl acoperiam cu o pătură si astfel înfășurat îl îndepărtam de obiectul păzit. După aceea se scutura zdravăn și brusc devenea cel mai cuminte băiat. Parcă se scutura de răutate ca de apă!

Odată, ne întorsesem din oraș și l-am găsit păzind un prosop. Nu l-am acoperit bine cu pătura, a putut scoate botul pe la o margine a acesteia, și m-a mușcat de o mână de a țâșnit sângele

la o jumătate de metru în sus. A trebuit să merg la spital să-mi repar *hardul*, după expresia calculatoristică a băiatului meu.

Urmărindu-l în timp, am constatat că această pază era o formă de răzbunare. Ori era supărat că nu i-am dat ceva, ori că nu l-am luat cu noi undeva. Cum vedea că pregătim bagajele cum se așeza la ușă să plecăm. Ajunsesem să facem bagajele pe ascuns față de el.

Îi plăceau lucrurile urât mirositoare! Dar nu doar să le miroase, ci să se tăvălească în ele. Cum găsea vreo balebă sau vreun hoit, în parc, ataca din toate direcțiile, prin rostogolire, până reușea să se îmbibe cât mai uniform pe toată suprafața corpului. Trebuia dus urgent acasă, spălat cu șampon și dezinfectat cu alcool medicinal!

Mergeam adesea prin parc, fără el, cu o cazma, pentru a îngropa toate împuțiciunile de acolo. Când mergeam apoi cu el, parcă știa, o lua pe urmele mele și scormonea locurile pe unde făcusem gropile.

Am aflat ulterior că făcea aceasta pentru a se camufla prin schimbarea mirosului, el fiind un câine de vânătoare.

Cu alte animale, avea un comportament diferențiat. Pe câinii mai mici nu îi băga în seamă, iar pe cei mari îi enerva mârâind la apropierea lor. Păsările, de toate felurile, îl interesau, doar era un vânător de păsări! Cu pisicile avea o relație specială!

Majoritatea fugeau de el, iar el avea tendința să le alerge. L-am pierdut de două ori datorită urmăririi unor pisici, dar de fiecare dată s-a întors singur acasă. Cu o pisică a avut o relație cu totul specială. Aceasta stătea, de regulă, pe taraba unei vânzătoare de ziare de la intrarea în parc, pe unde treceam de două ori pe zi. La trecerea pe acolo, el s-a ridicat cu picioarele din față pe masă. Pisica nu s-a speriat, din contră a mers în întâmpinarea sa, s-au mirosit și au devenit foarte buni prieteni. Nu puteam să-l mai iau de acolo! Ulterior, fugea din parc și-l găseam la prietena lui!

A fost foarte afectat când a fost desființat chioșcul de ziare și vânzătoarea de ziare a dispărut de acolo, cu pisică cu tot. Luni de zile, fugea din parc și-l găseam pe locul fostului chioșc, unde avea întâlnirile cu prietena lui! Suferea vizibil! Era nedumerit!

Anii au trecut și năzbâtiile lui, uneori enervante, alteori comice, au fost înlocuite de problemele reale de sănătate. Tre-cătoarele înțepături în tălpi au devenit amintiri, neplăcute dar vindecabile.

Primul semnal serios a fost o umflătură pe unul din șolduri, care creștea și tot creștea, până nu mai putea merge. Când este vorba de o boală cu potențial de risc major, la animale, ca și la oameni, doctorii sunt de două feluri, ori adoptă metoda așteptării exagerate, în ideea că o intervenție chirurgicală ar putea agrava situația, ori te taie de câte ori are ocazia din motive numai de ei știute.

În cazul lui Blacky, am întâlnit doctori din prima categorie. Când am văzut că nu se mai poate, l-am luat, fără nicio pregătire prealabilă, și am mers cu el la Facultatea de Medicină Veterinară, la urgențe. Medicul de gardă l-a direcționat la Secția Ginecologie, dată fiind umflătura respectivă de pe șold. A spus că are un testicul inflammat. Era vizibil chiar și pentru un nespecialist ca mine că nu putea fi vorba de așa ceva, dar nu am insistat. Însă după o așteptare de aproape două ore într-o cameră goală, am decis să merg la Secția Chirurgie, la câteva uși distanță, să-mi încerc norocul. Acolo am găsit unul dintr-o bucată, toți îi ziceau Profesorul. Cum l-a văzut, pe hol, fără prea multe discuții inutile a spus:

–Ce mai stai, domnule, hai cu el în Sala de operații! Nu vezi ce este acolo?

–Păi!... Eu mai știu ce să fac? Mă trimisese cu el la Ginecologie!

–Păi, sigur că da!... Dacă doctorul de gardă are pe nevas-tă-sa la Ginecologie? Săracu' cățel, i-a crescut un coi pe șold!
Oh, Doamne!...

–Câți ani are?

–A împlinit 14 ani, acum o lună.

–Aoleu, asta e o problemă! Vă asumați riscul de a-l opera?
Cred că știți la ce mă refer? Se poate întâmpla ce este mai rău, dacă-i fac anestezie totală la această vârstă!

–Da, domnule Profesor, înțeleg!...

Un colaborator al Profesorului i-a făcut anestezia. Am stat lângă cățel tot timpul. Era ca și mort! Îi simțeam totuși inima cum bate. Profesorul, care anterior era foarte grijuliu referitor la riscul anesteziei, după ce fusese anesteziat, uita să mai vină! Intrase o cucoană destul de atrăgătoare la el în cabinet și parcă uitase să mai iasă!

În sfârșit a venit! Cu o atitudine și pricepere de ultraprofe-sionist a extirpat acea bucată de carne inflamată care, nu știu de ce, crescuse pe piciorul bietului Blacky!

În timp ce opera, le și explica unor studenți ceea ce face.

La final, după ce operația s-a terminat și cățelul zăcea întins pe un pat medicinal dintr-o cameră alăturată, nepansat, cu ope-rația descoperită, mi-a spus:

–Luați punga, cu ce am scos de acolo, și mergeți la labo-rator. Sunt convins că este cancerigen, dar tot atât de convins sunt că nu va muri din această cauză. A avut noroc, partea bol-navă a fost foarte izolată de corp, prinsă de acesta prin foarte firave legături. Poate și de aceea l-a confundat doctorul de gardă cu un testicul!

–Mulțumesc, domnule Profesor! Dar de ce nu este pansat? Îl iau acasă așa cu operația descoperită? Dacă se linge, sau trage de fire?

—Nu este nicio problemă. Dacă se linge este foarte bine, saliva lor este dezinfectantă, iar de tras de fire nu va trage, pentru că îl doare.

Așa a fost, analizele au confirmat cancerul. L-am dus în brațe până acasă. Era cam pe la ora prânzului. L-am întins o pătură jos, pe podea, de teama să nu cadă de pe canapea, unde era locul lui obișnuit de somn. Am stat și eu lângă el. Nu s-a mișcat deloc, decât gema din când în când. Am ațipit la un moment dat! M-am trezit, ca dintr-un vis frumos, când el venise la mine și mă lingea pe față. Era ora unu noaptea! Își revenise și îi era sete! Mai târziu l-am convins și să mănânce ceva.

A depășit cu bine momentul operației! Ne reluasem programul obișnuit casnic și de plimbări prin parc. Deși aveam curte, trebuia să-l scot la plimbare pentru nevoi!

Duminica făceam grătarul împreună. Când nu eram atent, mai fura carne fierbinte, sau mai rău, se urca cu picioarele pe acesta!

Datorită modului de alimentare, s-a îmbolnăvit de ficat. Lua medicamente, Liv 52, ca și oamenii. A mâncat cam un an doar carne de pește, alt an doar carne crudă de vită, ca alternativă la carnea de pui, care-l făcea să se scarpine până îi dădea sângele.

Cabinetul veterinar din cartier devenise un punct obligatoriu în plimbările noastre. La un moment dat a făcut otită la ambele urechi. Aceasta este boala de care nu scapă niciun câine cu urechile căzute, datorită slabei aerisiri a urechii interioare.

Timpul trecea și devenise o mascotă a cabinetului, era de al casei. Doctorii îl porecliseră Matusalem! La fiecare an după operație, suna cineva de la Facultate să întrebe ce face Blacky, dacă mai trăiește, în primul rând, și apoi cum o duce cu sănătatea. Deja, de la trei ani, nu mai trăia niciunul din colegii lui de operație din aceeași perioadă! El a mai trăit patru ani după operație.

A murit la 18 ani, complicațiile venind de la otită. A murit pe masa doctorului! Pur și simplu a încetat să mai trăiască, să mai respire, să mai reacționeze la durere când doctorul îi umbla la urechi! Urechile lui lungi și frumoase, pentru a căror sănătate am luptat atât, șoldul din care se scosese, la operație, un hematom cancerigen cât pumnul, pernuțele de pe tălpile lui, în care se tot înțepa și se infectau, tumorile care îi tot apăreau pe nas și în jurul ochilor în ultima perioadă, erau de acum fără viață, nu-l mai dureau, nu-l mai chinuiau, doar spiritul lui mai rămăsese, care se înălțase la cer și în sufletul nostru, a celor care l-am cunoscut și l-am tratat ca pe copilul nostru!

Suferințe de câine

Îi simțeam bătăile inimii
când îl vaccina,
care nu se mai termina!...
Mă dureau
rănile din tălpile-i păroase,
ce se infectau,
se vindeau, altele-apăreau...
Mă intriga prostia lui,
fura ciorapi, mănuși,
le păzea, apoi le-nghițea,
ce mai suferea pân' le vomita!...
Iubeam urechile lui clăpăuge,
mai mereu pline de sânge!...
Mi-a fost greu,
la vremea lor, să le trăiesc,
dar acum, ce mult îmi lipsesc!...

Noi, ceilalți membri ai familiei, eram mai bătrâni cu 18 ani umani, dar totodată eram mai bătrâni cu o viață, o viață de câine! Nu poți trece ușor după dispariția unui prieten precum

un câine! El devine mai mult decât un prieten, devine un membru al familiei! Dacă la început el este puiul familiei, după un timp el se transformă în bătrânul, înțeleptul, familiei, pe care toți îl iubesc, îl înțeleg, îi acceptă orice, dar nimeni nu poate face nimic să împiedice implacabila sa dispariție! Viața lui curge mai repede ca a noastră! Așa a lăsat Dumnezeu!...

Dacă un câine ar putea vorbi, poate cea mai bună întrebare pe care ar putea-o pune viitorilor săi stăpâni ar fi, veți putea suporta dispariția mea după 15-20 de ani?...

Oameni și câini

Ca un copil,
care rămâne mereu mic,
ca un adult,
care nu uită nimic,
era consecvent în tot ce făcea,
te mușca, deși te iubea.
M-a făcut
să cunosc oameni noi,
ne-a ajutat
să ne știm mai bine-ntre noi,
ne-a învățat să nu fim rasiști,
iubindu-i la fel,
pe cei albi, pe cei negri sau pe metiși.
Era peste tot cu ochii lui blânzi,
venea peste tine
când vroiai să te-ntinzi,
și, ca prin minune, el te lungea
acolo unde te durea!...
Acum, ce mult îmi lipsește,
a fost și mă doare că nu mai este!...
L-a luat la El, Dumnezeu,
pe Blacky, cățelul meu!...

La un timp după moartea cățelului, într-o acțiune de curățenie mai accentuată prin casă, în *baia lui Blacky*, am găsit, într-un loc mai ascuns, un rest de șampon pentru câini, care se afla într-o recipient de plastic prăfuit, rămas de pe vremea când îi făceam lui baie acolo. O denumisem așa pentru că, fiind așezată chiar la intrarea în casă, lângă holul de intrare, era foarte potrivită pentru spălarea lui de câte ori ne întorceam din plimbările noastre periodice. Până atunci aceasta fusese singura întrebuintă a acesteia, motiv pentru care îi dădusem numele după cel al singurului ei beneficiar, Blacky. M-am uitat cu nostalgie la acel obiect, pe care încă se mai păstrau urme de negreală de la câine și era prăfuit de curgerea timpului, care prin mirosul specific încă îmi amintea de el. L-am privit, l-am mirosit, m-am tot întrebat ce să fac cu el, dar până la urmă l-am aruncat. Noaptea l-am visat pe Blacky! Se făcea că eram amândoi în curte, unde, după o ploaie, se făcuse noroi. Ne luptam, ne îmbrățișam într-o baie de noroi și ne murdărisem din cap până-n picioare. La un moment dat i-am spus:

– Hai să ne oprim!... Vai de capul nostru când ne-o vedea Mamy în ce hal suntem!...

– Nu contează! Ne spălăm în băița mea! Nu știi că am băița mea?...

Am intrat împreună, ca doi porci, plini de noroi, am dat drumul la duș. Reluasem lupta. În timp ce apa curgea, ne luptam și ne pupam. Deodată el s-a oprit și m-a întrebat:

– Unde este șamponul meu?...

M-am trezit brusc din somn, plângând!... Fusesem cu el un timp și nu-mi venea să cred că n-a fost real!...

FEMEIA CA INFINIT!

Un băiat, dintre aceia care dau atenția cuvenită la orice există în jurul său, are pornirea de a-și explica totul, de a calcula orice, și chiar crede că reușește, până prin perioada liceului! Pentru el, atunci, numerele erau toate doar naturale, la o dreaptă exista o singură paralelă printr-un punct, adevărurile erau toate absolute, iar întrebările puteau avea doar două variante de răspuns. Simțea cum, cu doar câteva înlănțuiri de raționamente, își putea răspunde singur la toate întrebările cu care îi asasina pe cei din jurul său pe vremea copilăriei!

Deodată, apare o fată, cu aceleași convingeri, cu aceeași pricepere ca și el, dar în privirea căreia el constată că mai există și altceva, că universul este mult mai mare decât până atunci, că numerele nu sunt doar naturale, ci și raționale, iraționale, sau chiar complexe, că există o infinitate de paralele printr-un punct, că adevărurile sunt toate relative și că orice întrebare poate avea o infinitate de răspunsuri.

Și totul a luat-o de la capăt, dintr-o dată nu mai înțelegea nimic, întrebările copilăriei nu i se mai păreau relevante, iar la noile întrebări nu-și mai putea răspunde, nici singur, nici ajutat de alții! Și totul de la o singură privire în ochii unei fete!...

Fata devine femeie, care este complexă, neeuclidiană, relativistă și abordează totul prin perspectiva logicii fuzzy, care presupune că orice întrebare nu are doar două posibile răspunsuri, ci o infinitate!...

Femeia este, pentru bărbat, o primă și perpetuă confruntare cu infinitul, dar el nu are altă soluție decât să încerce s-o cucerească, începând de undeva! Everestul a fost cucerit de câțiva temerari, dar nicio femeie nu a fost cucerită total de nimeni!

GENERAȚIA DE CRISTAL

Fiecare generație trece prin diversele faze ale conflictului cu cei mai tineri sau mai în vârstă, de fiecare dată susținând punctul de vedere al segmentului de vârstă pe care îl reprezintă.

În principiu, am fost totdeauna de părere că pe cei mai în vârstă este bine să nu te superi și să le sugerezi că sunt cumva demodați pentru că și tu o să ajungi cândva la fel ca ei.

Totuși perioada actuală reprezintă un caz cu totul aparte în privința diferențelor de puncte de vedere ale generațiilor. O fi ceva legat de zodie, cine știe ce stea rătăcită a ajuns la momentul producerii de efecte cu o periodicitate numai de ea știută, dar cert este că ceva este altfel decât în cazul generațiilor precedente.

Schimbările radicale geopolitice la nivel mondial, pierderea de teren din partea unor curente politice, vezi comunismul, apariția unor concepte filozofice cu efecte socio-economice foarte reale, precum dezvoltarea durabilă, globalizarea, produc efecte la nivelul individului care, la rândul lui, influențează relațiile la nivelul societății în ansamblu.

*Generația de după 1990, care poate fi numită de către alții la fel de bine ca **Generația căderii comunismului** sau **Generația căderii zidului Berlinului**, sau **Generația Internet-ului**, și-a găsit singură o denumire și anume **Generația de cristal**. Și-a stabilit și o țință, să dărâme tot ce a fost înainte fără ca să aibă nici o preocupare pentru a pune ceva în loc.*

Eram oarecum emoționat. Urma să țin un discurs din partea mediului de afaceri român în fața a câteva sute de studenți,

majoritatea boboci, cu ocazia deschiderii noului an universitar. La facultatea pe care o absolvisem, Ingineria Electrică, unde predam mai multe cursuri, aveam în acel an o premieră, cursul de Introducere în electrotehnică, la studenții din primul an, menit să facă o trecere mai ușoară de la elevul de liceu la student, fără a a utiliza dificilul aparat matematic în care vor intra ceva mai târziu, la alte discipline.

Sala plină. În primul semestru al primului an de studiu studenții vin la cursuri. Regăseam la ei farmecul primei zile de studenție, care părea că a rămas neschimbat. Era ca pe vremea mea. Cursul pe care urma să-l încep se ținea în amfiteatrul „Remus Răduleț”, ceea ce era scris și pe ușa de intrare și sub portretul marelui savant, plasat deasupra celor 12 table, care de obicei la un curs se umpleau de mai multe ori cu scheme și formule matematice.

Remus Răduleț este considerat creatorul școlii moderne de electrotehnică în România, a introdus prima dată Teorema energiei în câmp electromagnetic, care ar trebui să-i poarte numele, și a ajuns, prin anii '60, președintele Comisiei Electrotehnice Internaționale, forumul mondial al domeniului, cu sediul la Geneva. Puțini români au reușit așa ceva în domeniul lor de activitate.

Printre uzualele formule de început de curs, când se deschide o discuție amicală între profesor și studenți, i-am întrebat pe cei peste două sute de studenți din sală:

– Auzit careva dintre voi de Remus Răduleț?

Era clasică întrebare despre notorietate. Nu întrebam ce a făcut acest mare precursor.

Am repetat întrebarea. Liniște totală. Nimeni nu a dat niciun semn că ar fi observat ce scrie pe ușa amfiteatrului sau deasupra tablelor, deși aleseseră să-și petreacă restul vieții în domeniul pentru care acest profesor era un zeu.

Ori n-au auzit, ori n-au înțeles, ori n-au considerat că merită să răspundă la o astfel de întrebare, cert este că nici o reacție nu a venit din sală.

În ultimul an de studiu, pe o parte din acești studenți i-am reîntâlnit la un curs de specialitate. Reamintindu-mi-i pe unii dintre aceștia, de data aceasta nu i-am mai întrebat dacă au auzit de Remus Răduleț ci dacă știu măcar un indiciu despre ce a făcut acesta. Aceiași liniște a cuprins sala, după aproape cinci ani petrecuți în universul creat de marele înaintaș, prin sălile de curs, prin laboratoarele care poate nici n-ar fi existat fără eforturile acestuia.

M-am îngrozit, dar nu prea m-am mirat cunoscând lipsa de interes, față de subiectele pozitive, în care a intrat societatea românească de ceva vreme. Probabil dacă întrebarea s-ar fi referit la Terente situația ar fi fost alta.

După mai bine de zece ani de la întâmplare am mai avut o experiență similară, de data aceasta cu un grup de elevi de la Colegiul Național „Virgil Madgearu”.

Erau elevi din ultimul an de studiu, care făceau parte din grupul țintă al unui proiect de dezvoltarea resurselor umane. Proiectul își propunea să le ofere elevilor din anii terminali de liceu posibilitatea de a se conecta la economia reală, de a avea mai multe argumente pentru alegerea unei viitoare cariere.

Într-o sală a unui institut de cercetări, se adunaseră câteva zeci de astfel de participanți. Era o atmosferă plină de entuziasm care prevestea numai fapte pozitive.

Pentru a-i introduce în atmosfera de viitori studenți le-am povestit întâmplarea despre Remus Răduleț și ceva din comportamentul lor mă făcea să cred că ei vor fi cu totul altfel. M-am despărțit de ei reconfortat psihic.

După două săptămâni, cât a ținut cursul, urma să-i reîntâlnesc pentru festivitatea de închidere. După cele uzuale, care

sugerau plăcerea reîntâlnirii, arunc întrebarea pe care le-o pregătisem ca test de conectare a lor la societate:

– Apropo, știe careva dintre voi cine a fost Virgil Madgearu?

O fată din primul rând, care se manifesta ca un lider informal al lor, se lovește cu mâna de frunte spunând:

– Eram sigură că o să ne puneți această întrebare!

– Și...? Te-ai interesat? Era suficient să pui numele Virgil Madgearu pe un motor de căutare pe Internet și aflai o serie de informații despre mentorul liceului vostru! am continuat eu fiind convins că de data aceasta pozitivismul a învins. Speram să fie așa.

– Nu, am uitat să caut, a fost răspunsul dezamăgitor al fetei.

A mai trecut ceva vreme din drumul nostru spre nimic. Eram la mare, în concediu. Cum nu ne mai despărțim de telefonul mobil nicăieri, îl aveam cu mine și pe plajă. Sună. Zgomotul din jur făcea să nu înțeleg prea bine cine mă căuta dar părea a fi o doamnă foarte agitată. Putea fi ceva urgent, așa că am plecat într-o zonă mai liniștită ca să pot auzi.

Era o cunoștință care mă ruga să-i spun unde mă aflu, să vină să aibă o discuție cu mine. Era ceva foarte urgent legat de fiul ei. I-am spus și a doua zi m-am trezit cu distinsa doamnă la mare, în plină vară. Nu știam nimic despre fiul acesteia.

– Ce s-a întâmplat? Ce este așa urgent că nu suportă amânare și nu se poate discuta prin telefon?

– Este vorba de fiul meu, domnule profesor. Are o serie de restanțe și dacă nu trece o serie dintre ele riscă să fie exmatriculat. Trebuie să mă ajutați. Profesorii sunt colegii dumneavoastră de facultate. Trebuie să-i cunoașteți și să mă ajutați. Vorbea repede și foarte preocupată. Numai mamă să nu fii!

– L-am adus cu mine, este în mașină. Vreți să vorbiți cu el?

– Dacă tot l-ați adus până aici, chemați-l să văd care este situația, i-am răspuns eu, deranjat de situația mamei mai mult decât de cea a fiului.

Apare în zare un tânăr pe care se vedea de la distanță că nu-l interesează nimic pe lume, nici examenele, nici facultatea, nici penibilul în care își puneă pe propria mamă.

După depășirea momentului de început, în care el nu a mai conținut să critice noțiunea de educație, tot sistemul de învățământ din lume, pe toți profesorii foști, prezenți și viitori, care îi chinuie pe bieții copii, îl întreb:

– Despre ce disciplină este vorba și cum îl cheamă pe profesor?

– Îîî...!? Nu știu. Să vedeți..., la cursurile la care am fost eu, nu ne-a spus...!?

I-am privit când pe el, când pe mama lui.

– Doamnă, nu știu ce îi trebuie mai mult fiului dumneavoastră o pilă sau o mamă de bătaie?

DE CE SĂ SCRIE UN INGINER?

M-a preocupat ideea influenței politicilor de dinainte de 1989 asupra multor oameni de valoare, care nu s-au putut manifesta atunci datorită numărului exagerat de mic de locuri în facultățile cu profil umanist. Astfel, multe talente artistice au fost nevoite să activeze acolo unde au avut oferte, inclusiv în inginerie. După 1990, aceștia au avut posibilitatea să se reorienteze conform dorințelor, dar continuă să fie și ingineri, fără să le fie rușine de această calificare pe care viața le-a impus-o la un moment dat.

Au existat de asemenea, și continuă să existe, oameni cu diferite înclinații artistice, care practică cu aceeași pasiune și ingineria. Prezentul ne oferă o serie de exemple în acest sens.

Toți aceștia scriu pentru că înainte de a fi ingineri sunt oameni, cu sentimente, cu sensibilități, și este dreptul lor să și le exteriorizeze și prin scris. Talentul lor literar, însoțit de cunoașterea unui domeniu ingineresc, pot conduce la niște excelente lucrări monografice, istorii de domenii sau romane ale căror acțiuni au fost trăite de ei.

Era prin primii ani după revoluție. Urmăream cu mare plăcere o emisiune realizată la Televiziunea Română, de către regretatul Iosif Sava. Se vroia o emisiune muzicală, dar în realitate era mult mai mult. Tocmai îl invitasem în emisiune de mai multe ori pe Horia Radu Patapievici, ceea ce a reprezentat adevărata lansare publică a acestuia. La un moment dat, emisiunea fiind interactivă, a sunat cineva și a avut loc o discuție cam de felul următor:

—Domnule Sava, mai lăsați-ne, domnule, cu filosofii dumneavoastră ingineri! Mai invitați și filosofi adevărați în emisiune!

—Mulțumesc că urmăriți emisiunea! Faptul că aveți anumite critici presupune că vă interesează! Referitor la invitatul meu, cred că v-ați convins de vasta cultură a dânsului! De fapt, dl. Patapievici nici nu este inginer, este fizician!

—Nu văd o diferență prea mare!

—Ba este, domnule! Fizicianul este un filosof al materiei pe când inginerul este un fel de muncitor cu diplomă!

Oricât de mult îl apreciam eu pe dl. Sava, nu pot spune că remarcă acestuia referitoare la ingineri nu m-a supărat! Era o remarcă nedreaptă la adresa unui mare număr de oameni, cu rol determinant în orice țară. Chiar am făcut o serie de demersuri oficiale pentru a-și cere scuze în aceeași emisiune. Nu a fost să fie pentru că, spre regretul meu și al multor alora, a decedat la scurt timp după aceea.

Atunci am realizat că și noi inginerii avem o parte bună de vină. Nu știm să ne facem mai cunoscute valențele noastre culturale. Personal, de atunci, mi-am propus să fac mai mult în această direcție.

Ocazia a apărut din nevoia de comunicare cu salariații. Conduceam un institut cu câteva mii de oameni. La un număr așa de mare, trebuiesc utilizate metode adecvate de comunicare. Nu-i poți cunoaște personal pe toți! Dovada necesității unui nou mod de relaționare a venit repede.

Eram la un cocktail. Lume multă, veselie. Eram la aniversarea unei mari firme. A venit spre mine un domn cu care am avut o scurtă conversație:

—Unde lucrați? M-a întrebat el, mai mult pentru a găsi un subiect de inițiere a unei discuții.

I-am spus numele institutului, după care, cu reală surprindere, îmi răspunde:

– Ah!... Și eu am lucrat acolo! Tot tâmpitul ăla de Vasile este director?

– Da! am răspuns eu calm, fără nicio urmă de surprindere sau alt gest din care să reiasă că era vorba chiar de mine.

Și din această întâmplare am învățat ceva, și am și acționat. La revista editată de institut, o revistă cu conținut tehnic, am început să scriu editoriale. Acestea au constituit o metodă foarte bună de comunicare cu salariații, dar și primele mele încercări literare.

Crearea însă unei stări emoționale adecvate unei lucrări literare a avut loc, din păcate, cu ocazia unui eveniment trist, moartea mamei mele. Atunci am scris „Punctul de sprijin”.

A scrie poezie este altceva! Ai nevoie de o trăire sinergică a mai multor stări. Ceva din care ai de ales între a ieși din viață sau de a intra în poezie,

Nicio mahnire
n-o ține-n tine,
nicio visare
nu-i timpurie,
nicio iubire
nu-i prea târzie
pentru a scrie,
o poezie.
Doar scrie!

CREȘTERE SAU ÎNTĂRIRE?

De când aveam câine, parcul devenise al treilea meu loc din viața de zi cu zi, după serviciu și casă. Cunoșteam o mulțime de oameni, de câini, din cartier, dar și majoritatea gropilor, tufișurilor și pomilor ornamentali. Sufeream de neregulile parcului ca și cum ar fi fost ale grădinii mele.

La început era un primar care, de ochii lumii, spunea multe dar nu prea făcea nimic pentru acest parc. Creșteau bălăriile atât de mari că-ți era frică să intri prin ele și așteptam cu mari emoții întoarcerea câinelui din această improvizată junglă de cartier. El cuteza să intre pe acolo, eu nu.

A venit un alt primar, unul pe care îl știam. La prima întâlnire după ce a fost ales, i-am spus că nu aștept nimic de la el, decât să facă în așa fel încât să se cosească iarba din parc. Era și parcul lui. Copilărise în acest cartier. Mi-a promis mie și celorlalți *tați* de câini că așa va face.

La o revedere ulterioară mi-a spus că din hârtiile primăriei reieșea că și anterior parcul fusese cosit de câte patru ori pe an. Plățile arătau acest fapt, realitatea din teren spunea altceva.

Oamenii noului primar nu numai că au cosit și în realitate parcul dar au început o adevărată campanie de plantat pomi ornamentali, arbuști, flori, etc. De data aceasta părea că plăcerea consta în plantat doar. Tot ce planta se și usca până toamna, sau cel târziu până în primăvara următoare.

Probabil de data aceasta afacerea consta nu în cosirile fictive ci în plantările repetate.

La un moment dat, mai în glumă mai în serios, l-am atacat pe unul dintre lucrătorii care realizau acele plantări perpetue.

Aveam o temere că și cățeeii noștri sunt de vină că tot făceau pipi pe acei pomi!

–Ce se întâmplă, domnule, cu aceste plante? De ce nu rezistă? Dumnezeuastră sunteți sigur că faceți ce trebuie?

–Domnule, eu știu ce trebuie, dar nu fac ce trebuie. Nu noi hotărâm! Acești pomi sunt aproape morți de când vin. Vedeți aceste crengi rarefiate spre vârf? Aceasta este dovada creșterii lor forțate care nu oferă nici o garanție că ei vor rezista mult timp. Puii poți să-i crești forțat că după aceea îi tai și-i mănânci, dar pomii nu!

–Nu știu de ce, dar nu pot să vă cred. La filosofii suntem buni toți dar treabă ca lumea nu prea știm să facem! Măcar un brad aici în mijlocul parcului să reziste, să crească mare și să devină Pom de Crăciun când va fi mare. Ați pus câteva rânduri de pomi până acum și toți s-au uscat!

Omul a rămas contrariat. Îl deranja atât bănuiala celor din parc că și el ar fi implicat în cârdășia celor de la primărie cu plantările repetate, din care unii câștigau destui bani, cât și aceea că ar fi nepriceput. S-a gândit el că nu ar costa prea mult să le facă o demonstrație de pricepere. A ales el un brăduț de la pepinieră, așa cum știa el și l-a plantat în mijlocul parcului, în centrul unui rond de flori. După plantare i-a tăiat vârful, lăsându-i doar o creangă perpendiculară pe trunchi. A venit la noi să ne spună să urmărim acel brad că acela va fi viitorul Pom de Crăciun al cartierului. Neîncrezători, imediat i-am replicat:

–Dar ce i-ai făcut? De ce i-ai tăiat vârful? Ce Pom de Crăciun va fi acela fără vârf?

–Aveți răbdare, domnule! Nu am spus că va fi Pom de Crăciun în această iarnă!

Au trecut mulți ani de atunci. Toți ceilalți pomi, plantați în acea perioadă, s-au uscat demult! Brăduțul nostru a crescut frumos. La început s-a îndesit. Lipsa vârfului i-a încetinit creșterea pe înălțime dar l-a făcut să se dezvolte în lateral, să-i

dea multe alte crengi intermediare. Creanga perpendiculară din vârf s-a orientat încet-încet spre cer, a făcut întâi un arc de cerc, apoi a devenit ca o gălmă, apoi ca un nod, iar acum nu se mai vede nimic. Este ca un vârf adevărat. A ajuns însă la această formă după mulți ani! Intre timp a devenit brad în toată regula, des, sănătos și promite să rămână un Pom de Crăciun pentru mult timp în viitor.

Oare nu ar trebui să se întâmple la fel și cu oamenii? Poate și cu țara!

OMUL NOSTRU DIN BRUXELLES

De la '48 încoace, și chiar și chiar mai de demult, ne-a preocupat cum suntem noi văzuți în Europa sau ce ar trebui să facem ca să fim europeni și mental nu doar geografic.

Ne-a preocupat mai mult obținerea unor certificate de apartenență decât alinierea la comportamentul lor. De câte ori am reușit să obținem certificarea mult dorită, am constatat că structura respectivă se diluează odată cu intrarea noastră acolo. Să fie tocmai din cauza intrării noastre?

Reușisem să obțin o bursă de la o instituție internațională, care putea să se desfășoare la alegere într-una din trei țări oferite: Franța, Italia sau Spania. Am ales Italia. Spiritul meu mă apropie mai mult de modul de a fi al italienilor.

Directorul institutului unde îmi desfășuram temporar activitatea, profesorul Fabio Gianini, provenea din sudul Italiei și avea în comportament un *antieuropeanism* de fațadă, similar cu cel al nostru, ceea ce ne apropia, însă acesta era însoțit de un deosebit practicisim când era vorba de valorificarea unor oportunități de colaborare cu Uniunea Europeană sau cu oricare din țările dezvoltate membre. Mai târziu, după ce se uitase pe niște materiale de prezentare ale institutului din București, unde lucram eu, și când deja devenisem suficient de apropiați ca să fim sinceri unul cu celălalt, mi-a mărturisit, cu oarecare invidie, că aprecia mult instituția de unde proveneam și că pragmatismul acesteia nu se regăsea la multe unități de cercetare din Italia.

După finalizarea bursei, prin publicarea unei cărți despre un domeniu tehnic nou și de un mare potențial de dezvoltare ulterioară, am încercat să găsesc oportunități de colaborare la

nivel european, care reprezenta o prioritate în aceea perioadă pentru România ce se afla în chinurile negocierii dosarelor pentru viitoarea aderare la Uniunea Europeană.

O plăcută și deloc neinteresată descoperire am făcut la un Program european de promovare a industriei, care se potrivea cu studiile făcute în cadrul bursei din Italia, și mai mult, era coordonat din punct de vedere tehnic tocmai de profesorul Giannini. Am gândit că mai există și întâmplări pozitive pe lume.

Am ratat o semifinală de Campionat mondial de fotbal, între Germania și Italia, pe o terasă a unui restaurant din Stuttgart, pentru a depăna amintiri din perioada șederii mele la Milano, cu ocazia bursei. Ne aflam acolo tocmai pentru o ședință a programului pomenit mai sus. Profesorul nu era interesat în mod deosebit de fotbal, dar a fost satisfăcut când a aflat că Italia învinsese țara gazdă. De fapt avea să câștige acea ediție de Campionat Mondial, învingând într-o finală celebră pe Franța.

Convenisem că, deși Programul era deschis doar pentru țările membre ale Uniunii Europene, România va participa ca partener al Italiei, având în acest mod o mare oportunitate de a intra în niște importante proiecte europene. Trebuia însă constituită o structură națională de reprezentare pentru a putea îndeplini procedurile cerute de Program.

M-am întors în țară cu sentimentul că am realizat ceva foarte important pentru țară, pentru domeniu, pentru mine! Trebuia organizată o asociație națională cu membri din domeniu, trebuiau făcute alegeri pentru desemnarea reprezentantului României în acel Program. Mai era mult de muncit, dar acordul de principiu de la nivelul european era obținut.

Programul respectiv era o structură mixtă Cercetare-Industrie. Ministerul Cercetării a dat atenția cuvenită, Ministerul Industriei nu i-a dat nici o atenție. A existat un suport real de la organizațiile asociative gen patronate, camere de comerț și

industrie, precum și de la multe firme producătoare mari, naționale sau multinaționale.

Pe lângă ministrul cercetării exista, vorba lui Eminescu, un „Călin, băiat de casă”, cum probabil se află mai mulți și pe la mai multe ministere. Acesta urmărea tot ce se întâmplă, îl informa permanent pe ministru, făcea vizite la Bruxelles, ori de câte ori se ivea o ocazie pe tema respectivă. Era *pertu* cu ministrul și nimic nu-i scăpa din ce se întâmpla pe acolo.

În pregătirea constituirii structurii respective au fost o serie de întâlniri dintre reprezentanții cercetării și oameni de afaceri importanți. Vorba ministrului de atunci *niciodată nu a văzut acest minister atâția oameni de afaceri*.

A venit și ziua alegerilor. Se înscriseră mai mulți oameni de afaceri importanți, președinți de patronate, etc. Miza era mare. Cel ales urma să reprezinte România la un Program al Uniunii Europene, care însemna atât o poziție ce oferea o imagine, dar și un posibil avantaj practic având în vedere că acolo urma să fie coleg cu conducătorii unor mari firme multinaționale, asociații patronale sau profesionale la nivel european.

A câștigat o doamnă foarte dinamică în mediul industrial românesc, căreia nimeni nu avea nimic să-i reproșeze.

În timp ce alegerile se derulau, „Călin, băiatul de casă” merge la ministru:

– Auzi, Gogule, așa vorbea el cu ministrul, ți-am spus eu că pe mine o să mă aleagă ăia.

Trebuia să trimiți scrisoarea aia la Bruxelles încă de luna trecută, să nu mai pierdem vremea de pomană! Să se știe acolo că eu reprezint România.

– Ce mai trebuia făcută toată porcăria asta cu alegerile!

– Calm măi, calm! Procedura trebuia îndeplinită. Bine că s-a terminat așa cum am vrut noi, îi răspunse liniștitor, cu satisfacție în glas, ministrul.

„Călin” i-a întins scrisoarea către Bruxelles, pe care o pregătise demult.

– Hai, semneaz-o că și așa am întârziat destul!

Ministrul a semnat-o fără să clipească. Era convins că a făcut o faptă bună pentru țară.

Târziu, după ora de închidere a activității normale din minister, în biroul aceluiași ministru intră salariata care reprezentase ministerul la alegeri. Întârziase din cauză că procedurile duraseră destul de mult. Dorea să trimită totuși rezultatul în aceeași zi, fiind în întârziere față de termenul fixat inițial.

– Domnule ministru, cred că doamna care a fost aleasă astăzi o să facă treabă bună. Mi-a plăcut cum pune problema și cât este de bătaioasă. De așa ceva avem nevoie acolo.

La Bruxelles dacă nu lupți nu obții nimic. Nimic nu vine de la sine!

Vă rog să semnați comunicarea rezultatului alegerilor pentru că vreau să-l trimit chiar în această seară.

– Ce rezultat, ce doamnă, ce scrisoare? A plecat scrisoarea deja. Mi-a adus-o „Călin” mai devreme! Am comunicat alegerea lui. El ne va reprezenta.

– Domnule ministru, nu se poate! O să iasă scandal.

– Ce scandal să iasă? Noi hotărâm cine ne reprezintă!

Stă și se gândește puțin, după care îi vine o idee dintre celea tipic românești.

– Ia să văd scrisoarea ta.

O citește atent și decide,

– Scrie așa. Doamna ta minunată, pe care o cunosc, am fost colegi de liceu, mă va reprezenta pe mine la Bruxelles, iar „Călin” rămâne așa cum am comunicat deja, va reprezenta țara.

Ministrul s-a schimbat la scurt timp după aceea, iar țara este „reprezentată” și astăzi de „Călin”.

ȘI ANIMALELE SIMT!

Nu știu cum a gândit Dumnezeu legătura dintre om și animale atunci când le-a creat pe toate. Poate le-a creat pe toate la fel și doar trufia noastră ne face să ne considerăm altfel decât celelalte.

Din copilărie aveam o poziție ambiguă față de animale, pe care le împărțeam clar în două categorii, cele domestice și cele sălbatice, unele cu care trebuia să conviețuiesc și altele de care trebuia să mă feresc.

Cele domestice îmi stârneau o furie legată de faptul că trebuiau duse la păscut, adăpate, trebuia avută grijă de ele, sustrăgându-mă astfel de la alte activități mai plăcute.

Grija animalelor casei intra la categoria că *orice activitate este plăcută până se transformă în muncă*. Aceasta se transformase demult în muncă, în munca noastră a copiilor, părinții având de făcut alte treburi mai grele. Aveam însă o afecțiune față de ele, mai ales că vițelii, iezi, miei, care erau de obicei fătați iarna, îi țineam o perioadă în casă, până mai creșteau și se făcea ceva mai cald afară. Deveneau astfel un fel de frați ai noștri. Tăiatul păsărilor, mieilor, iezielor sau a porcului de Crăciun a reprezentat o oroare pentru mine și nu am participat niciodată direct la astfel de evenimente brutale.

Animalele sălbatice intrau la categoria dușmanilor omului, așa este toată educația pe care o primeam de mici era orientată să ne creeze ostilitate față de ele. Unele ne erau prezentate ca un pericol direct, precum lupul, șarpele, etc., altele într-un mod difuz. Cum această stare de spirit se transmite aproape în toate familiile, mai ales cele de la țară, copii sunt îndoctrinați de mici împotriva animalelor sălbatice. Am trăit o astfel de

manifestare, când, fiind cu animalele la păscut, împreună cu mai mulți copii, ne-am năpustit cu bâtele pe o sărmană broască țestoasă. Cu toată apărarea renumitei carapace aceasta nu a putut fi salvată de furia unei cete de copii needucați. A fost cea mai rușinoasă acțiune împotriva unui animal pe care am trăit-o în viața mea. Și astăzi, de câte ori îmi revine în minte acel episod, mă revolt împotriva mea, împotriva unei sălbăticii pe care constat că și eu am avut-o. Această sălbăticie cred că este rodul unei educații necorespunzătoare și nu este înnăscută.

Am cunoscut cândva, într-un concediu la mare, un caz cu totul deosebit. Fetița unor cunoscuți, care avea în jur de cinci ani, crescută numai în condiții de oraș, avea o mare afecțiune față de tot felul de animale. Tot timpul avea în mâini râme, broaște, gândaci, etc., pe care le trata cu o deosebită blândețe și lipsă de teamă. Părinții erau îngroziți de ideea că prin zonă se găseau și șerpi, de care în mod declarat cea mică spunea că nu se teme și abia așteaptă să găsească unul.

Apropo de șerpi, totdeauna am avut o frică organică față de aceștia. Odată, copil fiind, am văzut unul care mi-a tăiat calea pe o potecă pe câmp, prin porumb. Un fior puternic mi-a parcurs instantaneu tot corpul, nu am mai fost bun de nimic vreo câteva zile. Nu știu de ce, dar când îmi era frig în somn, visam șerpi, care se târau prin jurul meu în toate direcțiile posibile blocându-mi orice cale de scăpare. Noroc că instinctiv mă trezeam și coșmarul înceta. Probabil avea legătură cu frica față de aceștia.

Un eveniment important referitor la relația cu animalele a fost când în casa familiei mele a apărut un câine. Soția l-a făcut cadou fiului nostru care se plângea de singurătate. Era un cocker negru de o frumusețe extraordinară. Avea doar două luni. Dinții însă îi avea suficient de ascuțiți, că mi-a lăsat câteva urme pe glezne încă din prima seară când întorcându-mă de la serviciu,

am dat de el acasă. Ori îl mâncau dinții care erau în creștere, ori vrea să arate cine este stăpânul încă de la prima întâlnire.

Au instincte, ca și oamenii, pe care, spre deosebire de noi, și le manifestă deschis, nu caută să se prefacă deloc. Principiul permanentizării unui drept câștigat, indiferent de situație, îl respectă foarte tare și reacționează violent dacă cineva nu ține cont de el. Ca și cum viața nu are voie să meargă doar spre bine! La oameni și l-au însușit foarte tare sindicatele.

Caută un loc al lui, cel mai bun, pe care, dacă-l încalci, te mușcă, alege un tip de mâncare, și vrea numai din aceea, vrea plimbări la anumite ore, și nu când vrei tu, etc. Are în tot ce face o sinceritate pe care o întâlnești doar la copii mici în perioada întrebărilor „de ce?” doar că, spre deosebire de oameni, rămâne în acea stare toată viața.

Te iubește sincer, și arată aceasta, te simte când te doare ceva, și nu înțeleg de unde știe, dar te linge sau se întinde exact pe locul care te doare. Este suficient să-l urmărești și uiți de toate problemele stresante.

Când este bolnav sau i se apropie sfârșitul, se uită în ochii tăi și îți cere sprijinul ca și cum ar avea adunată în ochii lui triste toată durerea lumii. Când dispare, este ca și cum ai pierde un membru al familiei.

Încearcă să te apropii sufletește de un animal și intri într-o lume cu totul nouă, o lume extraordinară, mult mai sinceră și mult mai dreaptă. Apoi o să iubești toate animalele!

După pierderea cățelului, am constatat că îmi sunt dragi toate animalele. Toate au acea expresie sinceră în ochi.

Eram la țară unde debarasam o serie de resturi lemnoase de lângă un gard, pentru a face loc unui pui de nuc care răsărise acolo. Când eram spre sfârșitul lucrării, printre frunzele putrede și cojile de copac uscate rămase pe locul eliberat, a ieșit târându-se agale un șarpe. Nu am avut nici o reacție de teamă. La un moment dat a întors capul spre mine și ne-am

privit în ochi unul pe celălalt. Avea o privire tristă. Părea să spună: *Ce ai mă cu mine, de ce mi-ai stricat culcușul, unde o să gădesc altul?* Am avut sentimentul că am făcut ceva rău.

Mă gândeam cum ar fi dacă cineva mi-ar dărâma casa și nu aş mai avea unde să locuiesc!

S-a pierdut ușor prin vie. Nu i-am spus lui socrul meu care era prin preajmă. Sigur l-ar fi omorât.

De atunci nu mai visez șerpi când îmi este frig în somn!

PUTEREA NEUTRALITĂȚII

Dacă luăm doar câteva dintre sensurile cuvântului „neutru”, din Dicționarul Explicativ al Limbii Române, o să vedem că se referă la cel care nu face parte din beligeranți sau dintre părțile adverse, cel care nu se încadrează în niciun partid, în nici un curent etc., cel care se abține de la a se pronunța pro sau contra, păstrând o atitudine rezervată, pasivă, cel care nu poate fi calificat nici în sens pozitiv și nici în sens negativ, care nu trezește nici un interes deosebit, care este ne semnificativ, indiferent, care manifestă indiferență, lipsă de participare. Nimic din ce ar putea însemna un aspect de putere, de forță! Și totuși despre această caracteristică a neutralității cred că este cazul să discutăm.

Dacă ar fi fost un număr suficient de oameni neimplicați în nicio tabără, cu o coloană vertebrală bine dezvoltată, să nu fie îndoită la fiecare schimbare de putere politică, aceștia ar fi putut impune anumite puncte de vedere chiar și reprezentanților de vârf ai puterii politice, ceva de genul *așa ceva nu se face*. Se crease o astfel de categorie socială, impusă de o parte a intelectualilor frustrați de tratamentul la care au fost supuși de puterea comunistă, dar aceasta a evoluat întâi spre exclusivism și apoi a fost înglobată politic, urmărind interese materiale, devenind instrumentele vizibile sau mai puțin vizibile ale diverșilor politicieni. Câți dintre intelectualii de frunte ai țării au refuzat ofertele politice?

Dacă exista o masă critică de oameni semnificativi, neutri, poate aceștia și-ar fi manifestat influența și nu ar fi fost posibil ca președintele țării să folosească cuvântul *deștept* doar cu sensul peiorativ, poate primul ministru nu ar fi devalorizat

noțiunea de *doctor în științe*. Se creează impresia că politicienii preferă să lucreze numai cu proști, dar vor să se diferențieze de aceștia prin fel de fel de titluri obținute fără merit.

De aceea aş introduce neutralității și un sens nou, acela de *puterea de a fi neutru*.

Eram într-o pauză de cafea a unei importante reuniuni care adunase la aceeași masă persoane importante din cercetare, afaceri și politică. Interesele erau evident divergente dar ceva era și mai trist, reprezentanții de vârf ai unor domenii nu se cunosc și nu se respectă între ei. Fiecare considera că știe el mai bine și domeniul celuilalt, dând și o serie de *indicații prețioase* în rezolvarea unor probleme pe care le știa din presă. Moderasem acea dezbatere. La un moment dat, s-a apropiat de mine ministrul cercetării:

– Mi-a plăcut cum ați moderat discuțiile. Este foarte greu să găsești astăzi, în această iluzie a libertății absolute, calea de a colabora în realizarea unor Programe sau Proiecte care implică instituții sau persoane cu interese diferite.

– Mulțumesc! Cred că cel mai important este ca fiecare să încerce să participe la construcția comună prin contribuția părții pe care o cunoaște și nu prin dărâmarea părților celorlalți. Când nu știe, mai bine tace! Este o vorbă: *Dacă taci zic că ești prost, dacă vorbești o dovedești!* Este încă greu de depășit acest prag.

Problema esențială a moderatorului este să convingă părțile de neutralitatea sa.

– Apropo de moderat întâlniri. Mi-a venit o idee chiar în timpul acestei ședințe. Nu vreți să faceți o deplasare în orașul meu natal?

Vreau să moderați o ședință la Universitatea de Medicină și Farmacie de acolo, pe tema stabilirii structurii de cercetare a acesteia, conform noilor reglementări în domeniu.

– Dar ce este atât de dificil în această problemă?

– Conform dimensiunii instituționale ar trebui să fie maxim 5 institute și sunt 67 de propuneri. Până acum nu s-au găsit criterii de a le cupla cumva între ele.

Fiecare persoană cât de cât importantă și-a propus propriul institut.

– De ce nu vreți să conduceți dumneavoastră ședința? Nu proveniți din medicină.

– Soția lucrează în domeniu și poate fi pusă la îndoială neutralitatea mea.

Am convenit că voi merge. Ședința s-a stabilit într-o vineri, să beneficiaz apoi de un plăcut week-end în acel frumos oraș, unul dintre marile centre universitare ale țării.

Rămăsese să mă gândesc la un puternic argument în favoarea neutralității mele.

Când am intrat în sala de ședințe, am avut sentimentul că eram într-o sală de sport înaintea unui meci important. În studenție mergeam des la meciurile de baschet Steaua-Dinamo. Nu țineam cu niciuna dintre ele, mergeam pentru plăcerea jocului.

Domnul ministru m-a însoțit la intrarea în sală, mi-a făcut o mică prezentare, după care a plecat. Rămăsesem singur cu ei pentru a arbitra tranșarea unei prade.

– Stimați domni, știu de ce sunt aici, știu care sunt datele problemei. Nu am nici un interes aparte în ceea ce privește soluția la care vom ajunge. Pentru a vă convinge suplimentar de neutralitatea mea aflați că vă urăsc pe toți la fel de mult. Toți sunteți medici, iar eu dintr-o eroare medicală am petrecut opt ani din viață în spital. Și erau cei mai frumoși ani, cei ai copilăriei!

Ședința s-a desfășurat într-un spirit foarte responsabil și după vreo douăsprezece ore și-a atins scopul propus.

AFACERI ORTODOXE

Aula Academiei Române, un loc pe care l-aș introduce în mod obligatoriu în traseele turistice ale Bucureștiului, sacrificând poate unele din realizările de prost gust ale ultimei perioade. Instituția în sine reprezintă o întâmplare fericită a țării noastre, chiar dacă în cei aproape 150, de ani de când a fost înființată, în perioada unui conducător neromân, și-a mai dat cu stângul în dreptul, primind printre membrii săi pe unii politicieni ai vremii care aveau mari probleme cu scrisul și cititul. Deși se autointitulează *cea mai importantă instituție de știință și cultură a țării*, și înclin să cred că așa este, acesteia i-au scăzut mult valențele științifice, prin grija tuturor guvernelor de după 1990, care au exterminat știința românească prin subfinanțare, iar în domeniul cultural se luptă, fără prea mari șanse de reușită, să păstreze curată limba română în condițiile unui puternic asalt al cuvintelor din limba engleză, comparabil, și la fel de penibil, cu cel al franțuzismelor din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

Mă aflu acolo la o acțiune, încadrată la limită ca științifică sau culturală, și anume Aniversarea a 75 de ani de la înființarea Societății Române de Radiodifuziune, mai bine cunoscută sub denumirea de Radio România.

În sală se aflau reprezentanți de frunte ai culturii românești, destul de slab reprezentată știința, deși fondatorul instituției sărbătorite este un reputat om de știință, fizicianul Dragomir Hurmuzescu. Printre cei prezenți, Eugen Simion, la acea vreme Președintele Academiei Române, Preafericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Excelența Sa Ioan Robu, Arhiepiscop Mitropolit Romano-Catolic, Adrian Păunescu și

Cristian Tudor Popescu care, ca la orice altă apariție publică, se reprezentau excelent pe ei înșiși.

Ajunsesem acolo, în numele Camerei de Comerț și Industrie a României, la invitația Președintelui Societății Române de Radiodifuziune din acea vreme, Dragoș Șeuleanu, cu care eram coleg la Cameră, acesta fiind în același timp și vicepreședinte cu probleme de comunicare al importanței reprezentante a mediului de afaceri.

Serviciul de Relații Publice îmi pregătise un discurs destul de festivist, dar care, la modul cum decurseseră discuțiile acolo, devenise nepotrivit. Trebuia să improvizez ceva pentru a nu face un deserviciu prezenței mele acolo. Am constatat că antevorbitorii mei căutau o legătură între domeniul pe care îl reprezentau și Radio, în prezent și în decursul timpului.

Trebuiau găsite rapid niște legături între mediul de afaceri sau persoana mea și Radio, căruia apariția calculatorului îi redusese mult din piață. Am găsit ceva chiar înainte de a-mi veni rândul la cuvânt!

– Ascultând cuvântările Domniilor Voastre, am căutat să găsesc legături între Radio și mediul de afaceri, pe care îl reprezintă aici. Plecând de la ideea că, în multitudinea de mijloace de comunicare actuale, instituția pe care o sărbătorim astăzi a rămas prietenul bucătăreselor și al șoferilor, aceștia putând să-și vadă liniștiți de treaba lor ascultând radio, putem considera că o bună parte din oamenii de afaceri se pot încadra în prima categorie, ei petrecându-și o bună parte din viață în mașină.

Am găsit și o legătură personală, Comitetul Electrotehnic Român, o instituție al cărei vicepreședinte am onoarea să fiu, a fost înființată tot de către profesorul Dragomir Hurmuzescu, la un an diferență de fondarea Radio.

Am văzut o urmă de nedumerire în privirea Preafericitului Teoctist în legătură cu asocierile făcute. Asocierea mediului de afaceri cu atâtea domenii și personalități culturale prezente

acolo probabil îl contraria! Am avut o inspirație de moment, printr-o întrebare retorică la care am răspuns tot eu:

– Dacă tot suntem la capitolul asocierilor, să vedem ce legătură poate fi între mediul de afaceri și religie?

– Toată lumea ne cere să facem afaceri ortodoxe! Și noi vrem, dar ce putem face dacă beneficiarii sunt preponderent catolici sau musulmani!

Am văzut, brusc, o altfel de privire la fiecare dintre personalitățile prezente, fiecare interpretând afirmația mea în felul lui. Nuanțele le-am dezbătut ulterior, în pauză.

DANSUL

Dansul, această îmbinare a fizicului cu psihicul care creează adevărate rezonanțe de trăire, a existat de când este lumea. Printre cele mai vechi imagini ale colectivităților umane le reprezintă pe acestea dansând. Beneficiile dansului pentru om, ca descărcare fizică și mentală, s-au impus instinctiv.

În copilărie, nu aveam o prea mare aplecare către dans. Mergeam duminica după amiază la *horă*” așa era numită în sat manifestarea săptămânală care se desfășura la Căminul Cultural și care aduna aproape toată suflarea localității, pe cei apți de dans în sală iar privitorii pe margini, preocupați mai ales de bârfe. Nu făceam parte din nici o categorie, însoțeam acolo pe surorile mele mai mari care dansau. Probabil, dansul nu le consuma toată energia tinerilor de acolo, și nici nu le cizela prea mult mintea, că, de regulă, se termina cu o bătaie ca în filmul „Șapte păcate”.

Primul semn al atracției pentru dans a apărut la o nuntă. Eram într-o dublă vacanță, de la școală, după clasa a zecea de liceu, dar și de la spital, unde eram internat de lungă perioadă de timp, în urma unor complicații pornite de la o lovitură primită la un meci de fotbal. Internarea era întreruptă din când în când, când situația medicală o permitea.

În acea vară, o cunoscusem la Mangalia, unde venise doar pentru un scurt sejur, pe Vera, o fată blondă, cu aspect de păpușă și o privire adâncă. A fost o dragoste la prima vedere de ambele părți. Viața a fost însă de altă părere! Ea s-a întors la București, unde și-a continuat studiile iar eu, după o scurtă ședere acasă, la

țară, a trebuit să mă întorc la spital, deoarece situația medicală se înrăutăți-se brusc. Eram deprimat de două ori, odată că pe termen lung relația cu Vera nu putea continua decât pe cale epistolară, iar apoi pentru a nu știu câta oară o aparentă îmbunătățire a stării de sănătate se dovedea a fi iluzorie.

Tata, care nu prea ne răsfața cu multe cuvinte frumoase, era un om dur, a observat totuși starea mea și m-a luat cu el la o nuntă. Mama evita să îl însoțească și căuta motive de a evita participarea la astfel de evenimente, pentru că de obicei tata se îmbăta și strica toată frumusețea petrecerii. De regulă toți făceam la fel, din aceleași motive. Totuși, atunci am mers cu el. După câteva pahare de fiecare parte, a intrat la o *sârbă* de nu mai puteam să-i urmăresc picioarele cu privirea.

La vârsta lui, trecuse bine de cincizeci de ani, avea o viteză și un ritm în modul în care dansa încât am rămas fascinat urmărindu-l. Descopeream la el un aspect pe care nu-l cunoscusem până atunci. Evident că întoarcerea acasă s-a făcut în mod tradițional, cu el beat criță, dar și eu eram la fel. În ceea ce mă privește, o făcusem intenționat. Primirea de acasă a fost pe măsură, doar că acum nu mai era singur în boxa acuzaților. Fiind anterior, de nenumărate ori, în tabăra acuzatorilor, mă simțeam foarte rău în rândul celor puși la zid, iar el mă folosea ca avocatul său, ceea ce îmi înrăutățea și mai mult situația.

Această stare, penibilă în felul ei, a trezit în mine gustul pentru dans. Deocamdată doar pentru privit. Aș fi vrut ca odată să pot dansa, așa cum am văzut atunci că o făcea tata! Rămăsesem sensibil la microbul dansului, dar nimic nou nu a apărut până prin ultimul an de facultate.

Se întâmpla tot la o nuntă! Se mărita o soră a mea mai mare, la Chitila, lângă București. La un moment dat, în programul specific al tuturor lăutarilor de nunți, s-a ajuns la o *sârbă* care mi-a readus în minte nunta precedentă. Tata nu era acolo. Nu agreea acea căsătorie și nu a vrut să participe! Toți

au răsuflat eliberați, evitându-se astfel un posibil scandal pe care-l putea stârni acolo. Mă simțeam foarte bine și ceva din mine m-a împins în horă. Nu mai dansasem niciodată în viața mea. Îmi era rușine, aveam impresia că toți se uită la mine. Mi-a trecut repede și m-am trezit. Mă aflu în vârtejul dansului și aveam ceva din mișcările care mă încântaseră la tata cu ani în urmă. Nu știu de unde veniseră, parcă le știam dintotdeauna! Am dansat în acea seară până la epuizare! Aflu prin propria ființă mirajul dansului.

Mărimile fizice și psihice se suprapun și se întrepătrund, dând o senzație de împlinire multiplă prin descătușarea unor energii ascunse până atunci. Pare că te golești de ceva și te umpli de altceva, ajungând la acea schimbare pe care de multe ori o cauți și nu reușești să o găsești. Când îți revii, lumea ți se pare altfel și ai un sentiment de împlinire!

În același an, de Revelion, petrecut cu câțiva colegi de facultate la Restaurantul Cumpăna, de la capătul Lacului de acumulare Vidraru, pe Argeș, s-a făcut un concurs de *sârbă* pe principiul câștigă ultimul care rămâne în picioare. L-am câștigat și am devenit astfel un profesionist în așa ceva! Nu am ratat apoi nicio ocazie de a dansa! Face bine!

A trecut mult timp de la aceste întâmplări! Viața mă adusese în poziția de conducere a unui institut de cercetări, foarte mare și greu. Cum, după 1989, totul se discută, se negociază, se contestă, nimic nu se decide, eram de circa un an în negocierea Contractului Colectiv de Muncă cu Sindicatele. Părea că nu se mai termină! Este suficient să ceri părerea câtorva persoane și o să fii uimit de câte variante apar! Dar când este vorba de mii de oameni!

La un moment dat, vine la mine o viceliderul sindicatului, o doamnă, care îmi face o propunere:

– Domnule director, am o propunere pentru a ieși din impasul cu negocierea!

Nu neg că am și eu un *mic* interes în această propunere.

– Abia aștept!

– Avem sala mare de festivități, de pe vremea comunismului. Atunci se făceau festivități, dar acum stă mai mult degeaba. Ce părere aveți dacă facem acolo un club de dans?

– Și credeți că asta va rezolva blocarea negocierii?

– Știți cum e! La negociere mai dă unul, mai lasă altul! Eu îmi asum sarcina să-i conving pe ai mei. Sunt mulți salariați interesați. Au copii, nepoți care merg la diverse școli, cluburi de dans. Ar prefera să vină aici. Dacă se vor face niște înlesniri poate și prețurile vor fi mai mici!

– Referitor la sală, nu este o problemă, dar trebuie să facem multe altele!

Trebuie să se ocupe cineva de administrarea unui asemenea club și este imposibil să facem angajări, acum când noi facem disponibilizări. Voi, Sindicatul, știți mai bine ca mine acest lucru. Trebuie un profesor sau antrenor, cum s-o numi!

– De administrarea clubului o să ne ocupăm noi, Sindicatul, fără a cere nici un ban, iar antrenor o să căutăm la cluburile unde sunt copii acum. Cred că o să găsim unul bun!

– Batem palma! Dar vreau acordul liderului Sindicatului, nu este suficientă înțelegerea noastră.

– Este treaba mea! O să-l obțin.

– Apropo, care este *micul* tău interes în această inițiativă?

– Este și fiica mea dansatoare și prefer să se antreneze aici, nu să cutreiere tot Bucureștiul!...

Și așa stau eu până seara târziu la serviciu. Plecăm împreună.

Nu i-am spus nimic de pasiunea mea pentru dans! Nu vroiam să-i creez așteptări prea mari. Învățasem, ca om de conducere, că față de Sindicat nu este bine să-ți deschizi tot sufletul.

Dacă ar fi ieșit prost, m-ar fi acuzat apoi de cine știe ce interese aș fi avut!

Am pornit la implementarea acestei idei.

După ceva timp, cu eforturi din toate părțile, fără nici un cost bănesc din parte instituției, s-a format o echipă care avea să sperie România cam o jumătate de deceniu, la începutul mileniului trei.

Când există pasiune, disponibilitate la efort, înțelegere și ceva noroc, se produc minuni!

Copiii și nepoții salariaților noștri făceau impresie bună pe la cluburile unde erau ei anterior, întâmplător, în acel moment, șeful Serviciului Transporturi de la Institut, Marian Istrate, era Secretarul nou înființatei Federații Române de Dans Sportiv, care l-a convins pe Viorel Năstase, Președintele Federației, să fie antrenorul nostru, Mihai Petre, care avea un văr în Institut și Raluca Dumitrache, al cărui tată era salariatul nostru, au constituit nucleul de pornire al Clubului Terpsidava-ICPE. Cei doi dansatori de excepție au format un cuplu de succes care a câștigat cam tot ce se putea câștiga la nivel național în acea perioadă.

Ulterior au apărut la club și alți copii talentați, care au cucerit titluri de campioni naționali.

Profesorul Viorel Năstase, printre foarte puținii doctori în dans din România, este acum la Universitatea din Pitești, Mihai Petre participă la realizarea de emisiuni de televiziune, unde mai mult vorbește decât dansează, deși el dansează mult mai bine decât vorbește; ceilalți își văd de viața lor, lăsând în spate o poveste de succes, ca pe o amintire frumoasă pentru toți.

PAȘAPORT SUEDEZ

Eram în gară la Varșovia, bucuros că am ajuns la timp, pe muchie de cuțit, să prind trenul spre București! Era a nu știu câta oară, când schimbarea orei mă prindea pe drumuri, și totdeauna am încurcat defavorabil socoteala noii măsuri a timpului. N-am mai stat prea mult pe gânduri, m-am aruncat în primul vagon ivit în calea mea, urmând să-mi găsesc ulterior locul scris pe bilet.

Eram încă marcat de optimism după lecția de civilizație de la venire, când încă nici nu plecase trenul din gară și însoțitorul vagonului a dat buzna în compartimentul unde mă aflam, oferindu-ne apă minerală, diverse băuturi răcoritoare sau chiar o bere, la alegere. Nu a uitat să menționeze, de mai multe ori, că prețul acestora este inclus în costul biletului!

Doamne, am ratat Comunismul, dar avem șanse să prindem Raiul! Nu știam ce se întâmplă! Am aflat repede răspunsul, colegul meu de compartiment era director în Ministerul Transporturilor. Am profitat de drepturile pe care mi le oferea un bilet CFR clasa I-a, pe un traseu internațional.

Abia așteptam să ajung în compartiment și să savurez aceeași tratație ca la venire. Surprize am avut și de data aceasta, dar de altă natură.

În primul rând, că în compartiment erau deja două persoane, eu eram al treilea. Regula era că la compartimentul de clasa a I-a călătoresc doar două persoane.

Ceilalți doi erau, un student lituanian, care venea la București pentru studii și un român, în vârstă, care făcuse un aranjament cu însoțitorul de vagon și intrase acolo împotriva

normelor de calitate a serviciilor CFR. Dăduse o șpagă însoțitorului! Discuția cu șeful vagonului a fost inutilă și enervantă.

Inoportunul coleg de călătorie, specific după îmbrăcăminte, miros și *dinții de fier* pe care îi arăta tot timpul, a sesizat că nu este dorit, pentru modul cum intrase acolo, și a căutat să se facă agreat.

– Măi taică, știu că nu vă place de mine, dar hai să ne împăcăm că este mult până acasă! – Uite, am o sticlă de vișinată suedeză d'aia bunăăă! Este nedesfăcută. Nici nu pun mâna pe ea că știu că vă este scârbă. Vă înțeleg, sunt țigan, bătrân, nespălat. Sunt pe drum de trei zile! Beți voi vișinata să vă înveseliți! Știu că v-am stricat drumul!

Ce puteai să faci? În fond se putea nimeri să aibă bilet cu loc cumpărat în regulă și atunci chiar nu puteai comenta nimic. Transportul public prezintă și riscuri!

Am băut, împreună cu studentul, cea mai mare parte din vișinată. I-am dat și colegului improvizat ceva. Ne era teamă să nu se îmbete și cine știe ce mai putea face!

Băutura a dezlegat limbile și timpul a trecut repede până la intrarea în țară, mai ales că drumul a fost plin de peripeții.

Ne-a povestit cum a plecat din țară, de la Arad, cu mult timp în urmă. Ceaușescu le-a aprobat cererile de plecare definitivă din țară mergând la câștig la mai multe capete, odată că scăpa de presiunile lor de a le restitui aurul confiscat la venirea comuniștilor la putere, altădată că avea o înțelegere cu Suedia, care dorea popularea nordului extrem al țării, și cetățenii lor nu vroiau să se stabilească acolo, și nu în ultimul rând mai scădea numărul acestora în România, unde se înmulțeau văzând cu ochii.

Mulți romi au profitat de conjunctură și s-au mutat cu toată familia în zonele stabilite de suedezi. El a plecat cu nevasta și cei cinci copii pe care îi avea atunci. A mai făcut șapte acolo!

Moșul devenise chiar simpatic la modul cum povestea. Era vizibil marcat de pățaniile propriei vieți.

– Și cum este acolo, în Suedia, moșule?

– Este foarte bine! Ne dau o sumă de bani pentru fiecare persoană încât nici nu trebuie să muncim. Putem să facem ce vrem, avem doar două interdicții, să cerșim și să ieșim din zona stabilită. Nu am nici un fel de probleme decât cele făcute de nenorociții de copii cu care am venit din țară! Țștia nu se pot abține! Mai scapă la prostii și cum îi prinde cum îi expulzează. Fiecare a fost expulzat cel puțin odată. Cei născuți acolo sunt niște îngeri! Cuminiți, premianți la școală, frumoși. Seamănă cu suedezi! Sunt blonzi, taică!

– Și cei expulzați ce fac?

– Aș putea să-i las în România, dar s-ar prosti de tot! Îi aduc înapoi prin fel de fel de mijloace, altele decât cele prin care ne-am mutat în Suedia. Prin căsătorii aranjate. Noi cei care avem deja cetățenia ne căsătorim cu cei din România și așa îi aducem înapoi.

– Păi nu sunteți căsătoriți?

– Suntem, dar divorțăm, ne căsătorim, iar divorțăm, si tot așa. Eu m-am căsătorit de vreo cinci ori.

– Păi datina voastră permite asta?

– Păi nuuu! O facem doar în hârtii, nu în realitate! Doamne sfinte, m-ar tăia nevasta! Noi nu dăm importanță la hârtii, dar familia e sfântă! Nu schimbăm femeile toată ziua ca voi rumâ-nii! Uite acum merg la Arad să mă însor cu nora mea, ea obține cetățenia, pe urmă divorțăm în Suedia, se mărită cu nenorocitul de fi'meu și îl aduce înapoi!

Era incredibilă povestea omului! O minte de scriitor nu ar putea imagina ceea ce acel om trăise în realitate, și încă derula această sarabandă cu viața, deși era destul de bătrân!

Tot vorbind am trecut din Polonia în Slovacia și am ajuns la granița cu Ungaria.

Grănicerul ungur, fără nici o explicație, l-a luat pe rrom destul de brutal, cu intenția vădită de a-l coborî din tren, chiar înainte de a cere documentele. Nu se înțelegea cu grănicerul decât prin gesturi.

Văzând ce se întâmplă, i-am explicat oficialului maghiar să aibă răbdare, că este cetățean suedez și țara lui de adopție își susține oamenii în astfel de situații, dacă nu sunt motive suficiente de întemeiate. Ungurul a lăsat-o mai moale, i-a controlat documentele, și l-a lăsat în pace.

A urmat un moment de liniște. După un timp a început el:

– Mulțumesc, taică! Dacă mă dădea jos ăla eram! Aveam banii la mine, pentru șpăgile pe care trebuie să le plătesc în țară! Păi ce crezi că toate cele ce trebuiesc făcute pentru întoarcerea lui fi' meu se fac fără să împingi peste tot! Oh, am scăpat din mare belea! Am mai pățit-o odată când în gară la Frankfurt m-au bătut niște țigani de-ai noștri și mi-au luat toți banii. N-am mai fost în țară, m-am întors în Suedia să adun alți bani!

L-am lăsat în preocupările lui, trecusem granița cu România, iar el urma să coboare la Arad. Am mers la toaletă. Când m-am întors el începuse să-și care bagajele spre ușă.

– Mulțumesc încă odată, taică! Vezi, fii mai atent când mergi cu trenul! Ai fost la closet și ți-ai lăsat haina cu banii, cu actele, în compartiment. Sunt fel de fel de țigani prin trenuri! Drum bun până la București, că mai este destul!

– Toate bune, moșule! A fost bună vișinata!

CUMPĂNA

Eram în componența aproape completă a grupului cu care toată perioada facultății petrecusem momentele de relaxare. Era cu câteva zile înainte de Crăciun, înainte de ultima vacanță din viața noastră de studenți. Pe vremea aceea nu prea se practica ideea urmăririi mai multor facultăți, cum a devenit o modă astăzi! Unii colegi plecaseră deja acasă, dar nucleul dur al grupului era încă la cămin și căuta să găsească o soluție pentru petrecerea în mod deosebit a acestei ultime vacanțe.

Relu, de loc din Argeș, avea o promisiune de la tatăl său, nea Nelu, șeful comerțului din județ, de a aranja o escapadă la una din cabanele de pe lângă lacul de acumulare de la Vidraru. Așteptam un răspuns. Atunci nu erau telefoane mobile, odată despărțiți era mai greu să comunicăm. Ne promisese o recompensă, cu un an înainte, când în noaptea cutremurului, cel din 4 martie 1977, l-am ajutat să-și strângă urgent lucrurile și să le transporte la mașină, de la etajul 12 al hotelului din cadrul Școlii de cadre „Ștefan Gheorghiu”, unde se afla la un curs de perfecționare de câteva săptămâni. Acele etaje, parcurse pe picioare, lifturile fiind nefuncționale, au părut de câteva ori mai multe, la urcat și la coborât, la nici o oră de la teribila întâmplare. La fiecare zgomot sărea inima în noi!

Fiind un cadru de conducere de mare nivel, nea Nelu trebuia să ajungă urgent la locul său de muncă! Pe vremea socialismului, nu te jucai cu sarcinile de serviciu!

La un moment dat așteptarea a luat sfârșit. Vestea bună sosise! Urma să ne petrecem vacanța la Hotelul Cumpăna, de la capul lacului de acumulare. Totul era aranjat, eram așteptați acolo, fiecare la data la care putea ajunge, după aranjamentele

cu prietenele sau prietenii care urmau să-i însoțească. Am mers în final, cinci cupluri, care ulterior au și devenit cinci familii.

Când am ajuns acolo, hotelul era aproape gol, așa că ne-am ales cele mai bune camere, pe care urma să le părăsim când începeau să vină cei care-și cumpăraseră acele locații pentru petrecerea revelionului. În această perioadă făceam seara adevărate chefuri cu nea Fănică, un bun prieten al lui nea Nelu, șeful întregului complex, care cuprindea hotelul, restaurantul și alte câteva cabane din acea zonă. Ne-am mutat ulterior la o cabană, pe care am ocupat-o în întregime, la circa doi kilometri de hotel, dar unde trebuia să ne autogospodărim cu tăiatul lemnului și făcutul focului, încălzitul apei. Nu era o problemă deosebită, aș putea spune că devenise chiar plăcută! Pentru mâncat, mergeam la restaurantul hotelului.

Ne făceam noi planurile pentru noaptea de revelion pe care pe care urma să o petrecem la hotel, alături de toți ceilalți. Contam că o să-i batem pe toți la dans și la cântat, unde devenisem *profesioniști* în cei cinci ani de facultate, și eram deja o echipă formată. De *agățat* ceva nu se punea problema fiindcă fiecare era însoțit de prietena sau prietenul său tradițional.

O primă problemă neașteptată a fost chiar în seara sosirii la revelion. Am rămas mai târziu la cabană pentru a întârzi focurile la sobe, pentru a nu găsi frig în camere dimineața de după noaptea cumpenei dintre ani. Fusesse ideea și oferta mea, nu îmi impusese altcineva!

Terminasem treaba și optimist, pentru petrecerea ce avea să vină, am plecat lejer pe drumul forestier care lega cabana de hotel. La un moment dat, aud un zgomot în spate, ca și cum cineva ar alerga în spatele meu. La prima întoarcere a capului, nu am văzut nimic, fiindcă tocmai după ce trecusem o curbă și nu aveam o bună vizibilitate în spate! Zgomotul s-a repetat. De data aceasta am văzut, cu stupeoare, un urs care aproape alerga după mine. În tensiunea momentului mi-a venit o idee

salvatoare. Punga cu mere, pe care o aveam la mine, i-am aruncat-o împrăștiat animalului! Eram un mare mâncător de mere și vroiam să mă asigur că nu rămân în pană de mere tocmai în noaptea de revelion. Ursul și-a făcut de lucru cu merele, iar eu am ajuns precipitat la hotel. Eram convins că la acea dată toți urșii din lume hibernează! Așa învățasem la școală! Se pare că ei hibernează doar din când în când, și anume când nu au nici o șansă să găsească mâncare! Dacă au ce mânca nu au nici un chef de hibernare! Probabil mirosise că am mere la mine, sau avea de gând să mă mănânce chiar pe mine!

A fost o noapte excelentă, pe jumătate! La capitolul dans, gașca noastră a învins, personal am câștigat concursul de dansat sârba. La cântat, am avut o mare surpriză! Printre cei ce au făcut revelionul acolo, în acel an, s-a nimerit și un solist de la operă. Când a deschis gura, a anihilat orice fel de concurență! Toată sala a tăcut brusc, ascultând extraordinara voce apărută neașteptat. Noi pregătiserăm o serie de cântece studentești, printre care la loc de cinste, Imnul studentului electrician, pe care nici nu am mai îndrăznit să-l începem când am văzut ce concurență avem!

Am lungit-o până dimineață, după aceea am mers la cabana noastră, unde ne aștepta o căldură plăcută, plătită cu riscul întâlniri cu Moș Martin!

A doua zi, am dormit cât ne-a dorit sufletul! Doamne, ce lux este să te scoli dimineața când vrei! Nu de multe ori în viață ai această favoare! Când, pe rând, ne-am trezit toți, am început să facem planuri pentru a doua zi. A câștigat varianta unei excursii la cabana Capra.

Au urmat o serie de discuții referitoare la distanța față de aceasta. Unii spuneau că se află la opt kilometri, alții la zece, maximul era pe la șaisprezece. Rămânea să vedem a doua zi! Hotărâsem, deși nu știam prea bine la ce ne angajam! Comunicarea se făcea greu atunci!

Am plecat a doua zi de dimineață, plini de entuziasm. După ce ne săturasem de mers, ne-am întâlnit cu un pădurar, care ne-a spus că până la la Capra mai erau cincisprezece kilomeetri, și că mersesem până atunci șaisprezece! Orice om normal decidea să meargă înainte, ținta era mai aproape decât distanța de întoarcere. Am mers mai departe!

Pe măsură ce ne apropiam, aveam în minte o friptură mare pe care urma să o mănânc când vom ajunge la cabană, o țuică fiartă la început și un vin după aceea! Cred că și ceilalți la fel! Poate diferea doar felul cărnii din care era făcută aceasta și culoarea vinului!

Când am ajuns la cabana Capra, am simțit o atmosferă apăsătoare. Ceva rău plutea în aer! Nu ne-am preocupat de cazare, ne-am așezat direct la o masă și am vrut să comandăm ceva de mâncare. De când așteptam această clipă! Plecasem de la Cumpăna de la șase dimineața și făcusem mai bine de opt ore pe drum. Așteptam să avem o seară odihnitoare binemeritată după atâta efort, urmată de câteva zile de odihnă activă în acel peisaj de vis!

Surprinzător, chelnerul nu avea niciun chef de noi. Dacă nu se ajungea iar la trimiterea la nea Nelu, probabil că ne dădea direct pe ușă afară! În comunism, șefii erau șefi, erau ascultați până în cele mai îndepărtate colțuri ale zonei pe care o conduceau! Cu chiu cu vai ne-a adus ceva de mâncare, dar ne-a și atenționat să ne grăbim, să nu desfacem bagajele, pentru că în maxim o oră trebuia să plecăm toți, inclusiv personalul de deservire. Se primise o alertă meteorologică. Urmau ninsori grele care vor bloca totul acolo. Nu era o noutate, pentru ei, se întâmpla în fiecare iarnă ceva similar.

Ne-a lovit în moalele capului! Noi eram morți de oboseală și nu credeam că mai avem energie să luăm drumul de la capăt, în sens invers! Nu am avut ce face, am mâncat cu ghimp și am pornit înapoi. Pauza făcută, căldura din interior și mâncarea,

chiar și în acele condiții, ne-au scos din ritm, și ne era greu să repornim. Poate ar fi fost mai bine să mâncăm ceva în picioare și să nu mai facem acea pauză de acolo, care ne moleșise de tot!

La întoarcere, aveam totuși avantajul coborârii, dar și dezavantajul că între timp zăpada tot crescuse. Dacă dimineața, la plecare, era cam de zece centimetri, la începutul întoarcerii ajunsese cam la treizeci, și ningeă într-una! Am făcut o invenție, la anumite curbe, unde nu erau copaci, ne făceam ghem, cu capul între mâini, și ne rostogoleam pe zăpada proaspătă, economisind timp și efort important. Între timp se și întunecase, și doar albul a tot cuprinzător al zăpezii ne ajuta să ne vedem între noi și să intuim, mai mult, o cale de mers.

Am avut adesea sentimentul împotmolirii definitive, dar entuziasmul tinereții și curajul dat de faptul că eram mulți ne-a ajutat să mergem înainte. Mult după miezul nopții, am zărit clădirile complexului Cumpăna! Eram ca niște marinari rătăciți care vedeau, în sfârșit, uscatul!

Mai erau totuși câțiva kilometri! Cunoșteam o scurtătură, pe care o mai folosiserăm în zilele precedente, care presupunea coborârea în albia unui pârâu și trecerea acestuia pe o punte improvizată din niște lemne. Am luat-o pe acolo. Scurtarea drumului era esențială! Prin zăpada proaspăt depusă, dispăruseră orice fel de urme lăsate tot de noi. Am mers pe băjbâite și s-a întâmplat ce era mai rău. Unii dintre noi, printre care și eu, am căzut în apă. Nu știusem până atunci cât era de adâncă. Am măsurat-o cu propriul corp. Era până mai sus de brâu! Nu ne-am oprit o clipă, am continuat fără să lăsăm frigul să ne cuprindă.

Abia când am ajuns la cabană realizăm prin ce am trecut! Noroc că lăsasem boilerul plin cu apă caldă și ,cu grija să ajungă pentru toți, am reușit să revenim în condiții normale de funcționare!

După trezire, aproape de seara următoare, am pornit spre hotel, în grup, să sărbătorim că eram bine și că încă nu terminasem ultima vacanță de studenți. În spatele nostru, a apărut ursul, căruia nu i-am mai dat aceeași importanță. Chiar mi-a părut rău că nu aveam nimic de mâncare pentru el!

A fost o cumpănă a vieții, la cumpăna dintre ani, la complexul Cumpăna!

SALVARE NEAȘTEPTATĂ

Într-o curte a unei școli de la țară, copiii, într-un vacarm de nedescris, foloseau și ultima secundă a pauzei pentru a se distra, fiecare în felul său! Fetele își arătau una alteia ce accesorii, permise de regulament, mai adăugaseră la uniforma școlară, care le făceau să nu poată avea prea multă imaginație vestimentară, sau își mai făceau de treabă printre florile din grădina școlii. Băieții, de obicei, jucau fotbal! Aveau și ei o preocupare, să nu cumva mingea să ajungă, din întâmplare, ori în groapa mizerabilă de lângă closetul școlii, ori în geamurile claselor de pe partea curții, ori în bicicleta profesorului de geografie, dl. Mărgăritescu.

Profesorul avea o bicicletă de curse, cum nu mai avea altul pe acea vale, la care ținea foarte mult. O ștergea tot timpul, șeaua o avea mereu acoperită cu o batistă și toată școala, profesori și elevi, știau că este interzis total să o atingă în vreun fel. Dacă totuși, întâmplător, se producea așa ceva, atunci urma o lungă și atentă operațiune de curățire și dezinfectare a tuturor componentelor acesteia, cu spirt medicinal.

Școala nu mai avea liniște după un astfel de eveniment nedorit, în cancelarie, colegii trebuiau să suporte adevărate crize din partea profesorului, iar elevii, care erau bănuți că ar avea vreo legătură, riscau să nu mai treacă clasa în acel an! Nici un argument nu era suficient pentru a depăși în mod rațional momentul! Bicicleta stătea, pe propriile picioare, lângă peretele școlii, chiar în dreptul ferestrei cancelariei, pentru a o avea mereu sub control, din interior.

Tocmai era pe sfârșitul pauzei mari, când Costel, unul dintre colegii medii la învățătură, dar bun la fotbal, a tras on șut

puternic în direcția opusă școlii. Ghinionul a făcut ca mingea să lovească bârna, din zona aparatelor pentru gimnastică, și să ricoșeze direct în bicicleta profesorului de istorie. Acesta se afla în cancelarie și a văzut tot! A ieșit afară într-o furie de nedescris, s-a îndreptat întâi spre ghinionistul elev, dar acesta era deja departe, intuind ce i se poate întâmpla, apoi spre bicicleta căzută, pe care o mângâia ca pe o ființă. Profesorul nu era căsătorit, nu avea copii și făcuse o pasiune aproape paternă față de acest obiect! El putea veni la școală și pe jos, pentru că locuia aproape, dar prefera acest protocol încărcat de sentimente.

Imediat s-a stârnit o furie de nedescris, *tatăl bicicletei* l-a căutat pe diriginte să-i spună de marea nenorocire care se întâmplase și de care era vinovat un elev din clasa acestuia.

Cei doi nu se aflau în bune relații. Mărgăritescu, pe lângă bicicletă, mai avea ceva la care ținea la fel de mult, era un binoclu. Cu acesta își urmărea colegii, mai ales când aceștia mergeau la biserică. De pe o bancă de la poarta sa, putea urmări, în linie dreaptă, intrarea la biserică, fără ca el să poată fi văzut, datorită distanței. Până la urmă se aflase de această preocupare a sa și colegii erau foarte deranjați! Participarea la slujba de duminică era aspru criticată de biroul organizației de partid (comunist) și se putea lăsa cu mari neplăceri.

Dirigintele era o persoană agreată printre elevi și colegi. Îi plăcea fotbalul, și chiar juca și el cu noi, uneori, sau ne arbitra. Se spunea că aflase de urmărirea participării sale la slujbe, și chiar îi spusese colegului său că, înainte de a intra în biserică, o să-și dea pantalonii jos, să se uite în c....ul său, dacă tot nu are ceva mai bun de făcut! Pe acest fond urma să se discute între cei doi isprava lui Costel.

—Tovarășe diriginte, vezi ce fac elevii dumneavoastră? Aceasta numai datorită educației golănești pe care le-o dați, că

vă trageți de șireturi cu ei, în loc să instaurați o disciplină de fier, cum ne cere statul, partidul!

–Tovarășe profesor! Hai să nu facem o tragedie dintr-un fapt banal! Sunt convins că nu a fost cu rea intenție!

–Cu sau fără rea intenție, faptul s-a întâmplat, iar dumneavoastră trebuie să-l exmatriculați, să nu mai fie primit la nici o școală din țara asta!

–Dumneavoastră puteți doar să mă sesizați pe mine, ca diriginte, puteți anunța conducerea școlii, care va decide o măsură disciplinară!

–Îl las corigent și apoi repetent la geografie!

–Știți bine că nu are nicio legătură această situație cu geografia dumneavoastră! Apoi, nu cred că este bine să ne jucăm cu soarta unui elev relativ bun, care nu a mai făcut nimic rău până acum și care provine dintr-o familie care nu va lăsa situația așa!

Văzând că nu prea are câștig de cauză la diriginte, fiindu-i, în același timp, teamă de o reacție dură din partea familiei, profesorul s-a gândit să meargă să le spună părinților de cele întâmplate, să-i pregătească pentru măsurile pe care el avea de gând să le ia asupra fiului lor.

Costel era cu inima cât un purice! La școală îi era frică să meargă, iar acasă se tot aștepta să vină cineva de la școală. Între orele când trebuia să fie la școală, stătea prin grădină, de unde urmărea, printre ulucile gardului, ce se întâmplă.

La un moment dat, l-a văzut pe Mărgăritescu la poartă. A bătut puternic în gard, așteptând să iasă cineva. Nu era decât bunica, baba Leana, care avea o grămadă de treburi legate de un parastas. A legat câinele, apoi i-a deschis poarta.

Profesorul a avut intenția de a intra cu bicicleta în curte, dar, după o scurtă privire în jur, a renunțat, așezând-o cu mare grijă afară, lângă gard. În curte erau împrăștiate fel de fel de

resturi de bălegar uscate de la animalele familiei! Câinele lătra de zor!

– Bună ziua, tovarășă bunică! Ce faceți?

– Ce spui maică? Zi mai tare că-s cam surdă și mai latră și nenorocitu' ăsta de câine! Nu știu de ce te latră atâta! De obicei nu latră!

– Ce mai faci? De data aceasta profesorul aproape că a strigat!

– Ce să fac, maică! Cu munca!

– Nepotul dumneavoastră mi-a lovit bicicleta și o să fie dat afară de la școală!

– Ce a făcut neisprăvitul'?

– Mi-a distrus bicicleta, accentuă profesorul.

În acest timp baba se tot agita în jurul unei mese pe care erau diverse feluri de mâncare, pentru împărțit, cum se face la țară la un parastas. A luat o strachină pe care se pregătea să o dea profesorului, și continua discuția.

– Dar văd că bicicleta este întreagă, afară, proptită de gard! Sau ai luat alta? Bătrâna vorbea, întinzându-i creștinului din față sa vasul plin cu mâncăruri.

Profesorul a scos o batistă, a apucat vasul cu aceasta, a luat lingura de lemn de pe vas, cu care, printr-o mișcare bruscă, a aruncat coliva la câine!

Baba s-a schimbat total la față! A schimbat tonul vorbei și, apropiindu-se amenințător, rosti:

– Pleacă de aici, necuratule! Ia-ți bicicleta și du-te! Poți să fii dumneata curat pe mâini și pe bicicletă, dar ești murdar la suflet!...

A ieșit pe poartă cu pași rari, a schimbat batista de pe șeaua bicicletei și a plecat fără să mai spună nimic. În acest timp câinele se linge pe bot de colivă.

Motto:

*Poezia nu-i un scris,
poezia e un vis,
ai vrea ceva, nu poți avea,
ai vrea să fii, dar cum nu știi,
ai vrea să faci, nu ai cu ce,
brusc te trezești și începi să scrii.
O poezie iese, de ai har,
dacă nu, strici somnul în zadar.
Dacă nu am, nu fac,
nimic nu mai pot fi,
la ce folos atunci m-aș mai trezi?
Să mă trezesc și să mai scriu o poezie
sau să dorm somnul lung pe veșnicie?*

Nicolae VASILE, *Alternativele creației*

CER ALBASTRU?

Privim cerul cu sentimente diverse! Dar și el ne privește pe noi! Depinde de starea de spirit în care ne aflăm! Este oare cerul mediul în care omul se poate simți la el acasă? Categorie nu. Omul este o ființă terestră.

Sub denumirea de *cer* înțelegem ceea ce este de la noi în sus, cu sensul de aer, atmosferă, gravitație, spațiu, divinitate, lumină. Fascinația vine de la caracterul infinit al acestuia. Tot ce este de la noi în jos este finit, iar tot ce este de la noi în sus este infinit, dar nu sub toate aspectele enumerate mai sus. Cerul, ca aer, atmosferă, gravitație, lumină, nu este infinit, în schimb aspectele de spațiu, divinitate, sunt infinite. De câte ori ne săturăm de cele de pe pământ, ne săturăm de noi, suntem tentați să ne refugiem în cer! Este cel mai bun loc pentru refugiu?

Cerul nu este spațiul natural pentru om! Acolo vom simți două forme de atracție, una care ne trage în jos, gravitația, care acționează constant, acolo unde există, până la distanța în care atracția Pământului se manifestă, și ne pândește orice greșală pentru a ne readuce în mod brutal acolo de unde am plecat. Gravitația este încărcătura noastră de pământeni, care ne urmărește și atunci când evadăm în spațiu și care are caracter finit.

A doua formă de atracție, este aceea care ne trage în sus, Dumnezeu, care se manifestă oriunde, și-n afara zonei de atracție gravitațională, și pe care, ca și pe Pământ, mai mult n-o simțim decât o simțim, sau mai bine zis, în timp real, îi sesizăm mai mult absența decât prezența.

Pentru ca să înțelegem mai bine caracterul nenatural al cerului pentru om, trebuie să încercăm să ne punem în situația altor ființe pentru care acesta reprezintă mediul lor obișnuit.

Ați încercat vreodată să vă imaginați că puteți zbura? Personal am încercat de mai multe ori, dar n-am reușit. Soluția a venit din vis. Da, de o bună perioadă de timp, visez că zbor, că prin simpla mișcare lentă a brațelor mă pot deplasa oriunde în spațiu, mă pot așeza pe orice înălțime inaccesibilă omului, pot pleca de acolo mai departe, mă pot întoarce înapoi, și asta fără nici cea mai mică urmă de teamă, pe care orice om normal o are când se află în avion sau în alte mijloace tehnice de deplasare în spațiu. Aceasta ar fi starea în care am putea zice că cerul ar fi ceva natural, cum este pentru păsări, de exemplu! Altfel este mai mult sau mai puțin un act de cutezanță, de exploatarea, nu lipsită de stres, a unor cuceriri inimaginabile, până nu demult, ale tehnicii zborului.

Am și trăit la un moment dat, nu pentru mult timp, un asemenea sentiment, când m-am simțit mai sigur în avion decât pe Pământ. Era cândva prin anul 1990, când pe lângă atmosfera de netrăit creată de oameni, care a ținut destul de mult timp după evenimentele din 1989, au fost în aceeași zi două

cutremure mari. Pe al doilea l-am petrecut pe aeroport, urma să plec într-o lungă călătorie în China. Am urcat în avion cu reconfortantul simțământ că acolo răutățile oamenilor și cutremurele nu pot produce nici un fel de efecte. Dumnezeu mi-a lăsat acest mod de gândire doar pentru scurt timp!

La întoarcere, timp de opt ore, de la Beijing până la Karachi, în Pakistan, la prima escală, pe deasupra munților Himalaya, ne-a zdruncinat avionul și creierii și mințile cum n-am mai pomenit vreodată! Singura activitate care s-a putut desfășura în avion în acest timp a fost alimentarea noastră cu băuturi alcoolice! Referitor la răutățile oamenilor, m-am obișnuit cu ideea că acestea fac parte din eternitate.

O altă formă de a simți cerul, în sensul de spațiu și divinitate, ca pe mediul nostru natural de viață, ar fi crearea unor alte conexiuni cu infinitul, prin iubire, creație artistică, etc. Acolo nu mai simțim gravitația. Orice metodă care ne face să învingem gravitația și să ne apropiem de divinitate, ne apropie de cer, ne face să-l simțim mai natural.

Dacă rezistăm la tensiunea din noi, care se naște din interacția celor două forțe gravitație și divinitate, putem spune că cerul este albastru, dacă nu atunci situația este albastră! În cazul celei de a doua alternative, cerul nu înseamnă deschiderea noastră spre infinit, ci căderea acestuia spre finit, spunem că *cerul cade pe noi!*

PROFESORII NOȘTRI

Când, Richard Feynman (laureat al Premiului Nobel pentru fizică în anul 1965, mare pedagog, caracter liber și excentric, muzician, scriitor) predă studenților fizica, și nu numai, prin anii '60, ca și cum ar reinventa-o de fiecare dată în fața acestora, sunt convinși că acesta credea că a inventat o nouă metodă de predare. Se dovedea a fi o metodă foarte eficientă, mai ales ținând cont că în perioada respectivă tinerii americani treceau prin momente de căutări, de redefiniri, ce îi făceau refractari la multe din modelele care li se ofereau.

În realitate, fără nici ce mai mică bănuială de influență, marele profesor american făcea ceea ce, cu trei decenii mai devreme, făcuse la București un alt mare profesor, de data aceasta român, Nae Ionescu.

Mă voi referi doar la meritele deosebite în filosofia didactică, pentru a nu cădea în disputele interminabile legate de filosofia politică, deoarece, prin preluarea de către unii politicieni extremiști, a condus la rezultate respinse de societate și, ulterior, blamate de istorie. Având o educație de stil german, unde își făcuse doctoratul într-un domeniu interdisciplinar și foarte delicat – este vorba de Epistemologie – cu o teză numită „Epistemologia iubirii”, devenise cel mai mare reprezentant al epocii în domeniul logicii filosofice, cu o deschidere remarcabilă și spre noua ramificație a acesteia, și anume logica matematică.

Nae Ionescu nu scria niciodată cursul, ci îl crea de fiecare dată în fața studenților, le trăia de fiecare dată sentimentul pe care l-au avut marii filosofi ai istoriei, când au introdus teoriile respective. A creat un nou curent filosofic numit „trăirism”,

care, în esență, spune că nu există filosofie ci filosofare, că nu este importantă rememorarea și sedimentarea teoriilor și ideilor, ci trăirea lor de fiecare dată.

Tot ce a rămas din acest experiment didactic nu provine din scrierile autorului, ci din publicațiile ulterioare ale foștilor studenți, beneficiari ai noului stil de educație. Profesorul le cerea și discipolilor săi să aibă același tip de gândire, displăcându-i vizibil trimiterea la bibliografii stufoase care să simplifice efortul de asimilare, examinarea lor făcându-se tot într-un mod trăirist.

Având în vedere că printre studenții și colaboratorii lui Nae Ionescu s-au numărat nume precum Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica, Mircea Vulcănescu, în domeniul logicii filozofice, precum și Octav Onicescu, care l-a adus în acest cerc și pe Grigore Moisil, pentru logica matematică, putem spune, fără nicio teamă de a greși, că metoda de predare trăiristă, nou inventată, a fost foarte eficientă și a contribuit decisiv la crearea școlii românești de filosofie și de logică, inclusiv logica matematică.

Să fi auzit oare Richard Feynman de curentul trăirist?...

Studenții de azi, în sensul larg, înțelegând prin aceasta, după aplicarea Strategiei Bologna, studenții, masteranzii și doctoranzii, duc o mare lipsă de orientare, de modele, de mentori! Ei așteaptă mai multă implicare de la profesorii lor, care să-i ajute, inclusiv prin propriile exemple, să-și găsească un rost în carieră, în viață.

Pentru ca profesorii să poată juca acest rol în viața discipolilor lor, trebuie să fie mai *trăiriști*, să retrăiască, de față cu ei, reinventarea disciplinelor predate la curs, să utilizeze mai mult rezultatele proprii și nu trimiterea perpetuă la rezultatele altora, să-i implice mai mult pe studenți în apropierea de calea profesională pe care și-au ales-o, contribuind astfel la creșterea eficienței procesului de educație.

Sunt mulți cei care se complac în dulcea opțiune a libertății de șanse, a durei economii de piață, în care ne desfășurăm activitatea, și care ne conduce la plasarea educației, învățământului, cercetării, culturii, pe ultimele dintre treptele preocupărilor actuale ale societății și, mai ales, ale factorilor de decizie. Rezultatele se văd, și se vor vedea tot mai mult pe termen mediu și lung.

A acuza la infinit tineretul că nu știe să aleagă ceea ce este important, este ineficient, ineficace și chiar imoral!...

Tinerii trebuiesc îndrumați și convingși!...

Dar și aceștia trebuie să răspundă efortului!...

Să nu uite că dintre dâșii vor trebui să apară viitorii profesori!...

DOCTORII NOȘTRI

Doctoratul este ceva ce agită spiritele, creează pasiuni legate de un domeniu care ar trebui cântărit cu mai multă atenție! Acesta a avut și are multiple semnificații, după țară și perioada istorică. Astfel, englezii îl consideră ca pe un permis de intrare în filosofia domeniului pe care îl abordezi (Doctor of Philosophy), indiferent de domeniu, de la bucătărie până la filosofie. Nemții îl consideră atât de important și de determinant pentru persoana care-l deține, încât acest titlu este trecut în actele de identitate. Să știe și polițistul care te penalizează pentru încălcarea regulilor de circulație că a amendat un doctor. Este adevărat că aceasta nu schimbă cu nimic decizia unui om al legii, *de fier*, așa cum sunt cei din Germania!

La noi, acest titlu a avut mai multe semnificații, recunoașterea unui stadiu de educație la care ai ajuns, care să-ți permită să desfășori diverse activități din învățământ și cercetare, a fost o primă interpretare, valabilă la început, când în Țările Române nu se dădeau aceste calificări și cei doritori trebuiau să facă mari eforturi, intelectuale și financiare, să le obțină în alte țări. Știm din literatură și istorie cum marii înaintași ai neamului și-au obținut doctoratele la Paris, Viena, Berlin, etc.

A urmat perioada când anumite personalități marcante românești au reușit să deschidă, în țară, studii doctorale bine făcute și recunoscute internațional, care au ținut până la al doilea război mondial. În perioada comunismului, volumul studiilor doctorale a scăzut foarte mult, selecția a devenit dură și avea obligativitatea avizului autorității locale a Partidului Comunist, ceea ce de multe ori a condus la distorsionarea gravă a rezultatelor competiției. Ideea doctoratului era în acea

perioadă mai mult ca *încununare a unei vieți*, decât ca o formă de educație post universitară, cum formal era catalogată. În ultima parte a epocii, când s-au făcut abuzuri în toate domeniile, odată cu *împopoțonarea* Elenei Ceaușescu cu tot felul de titluri, reale nemeritate sau inventate, titlul de doctor a scăzut în apreciere.

Totuși, chiar și atunci, cunosc un caz de fost ministru meritos, profesionist într-un domeniu tehnic, cu un doctorat luat pe merit, care nu l-a utilizat niciodată, de rușine, în atmosfera care se crease atunci, când, în mediul politic, se ajunsese la oferirea de doctorate drept cadouri ocazionate de diverse evenimente. La fel și cu titlurile de academician!

După 1989, s-a ajuns chiar și mai rău. Pe medie vorbind, cred că încă situația dinainte de revoluție era mai bună decât cea prezentă. Privilegiile care atunci erau doar pentru mediul politic, au devenit acum regulă generală!

Singura restricție care încă a mai rămas este aceea ca doctorandul să aibă studii superioare, deși se poate face doctorat în filosofie cu studii superioare de gastronomie! Cum, un fost ministru al educației, cunoscut prin propunerile năstrușnice pe care le-a tot făcut, a propus să se accepte în facultăți studenți fără bacalaureat, nu ar fi de mirare să vină și cu o propunere de eliminare a acestei ultime restricții de acces spre doctorantură! Și aceasta doar pentru că miniștrii educației, care majoritatea au fost și rectori, au dorit să dea marfă de măcinat pentru universități, indiferent de rezultat!

După aplicarea Strategiei Bologna, doctoratul a devenit forma cea mai înaltă de **studii universitare**, deci nu încununare, nu împopoțonare, ci educație! Totuși percepția publică veche a rămas și banda rulantă funcționează mai tare ca oricând!

În concepția actuală, din punct de vedere educațional, școala doctorală ar trebui să fie o școală din care să iasă cercetători, iar teza de doctorat să fie primul proiect de cercetare

al autorului acesteia. Din punct de vedere antreprenorial, un rezultat al cercetării, deci inclusiv o teză de doctorat, ar trebui să fie **o sămânță de nou**, care cultivată, cu răbdare, cu management și cu finanțare ar putea rodi și produce acea bunăstare pe care o tot așteptăm la fel de mult precum generațiile trecute i-au așteptat pe americani. Ce frumos sună!...

Care este realitatea? Semințele noastre de nou, atât cele mai vechi, cât și cele care vin acum pe bandă rulantă, ori rodesc în alte țări, ori stau și se veștejesc la noi în țară, unde nu reprezintă o prioritate pentru nimeni, ci doar, din când în când, la alegeri, o metodă de adus voturi, ori sunt seci, lipsite de conținut, care nu vor rodi niciodată, nici la noi nici în altă parte, dar care aduc o serie de privilegii de bani sau de imagine. Din păcate, cred că cele seci sunt cele mai multe!

Ce ar trebui să facă, să fie, să reprezinte un doctorand din zilele noastre pentru a avea și o utilitate economico-socială? În afară de obligația de a produce o sămânță de nou plină de consistență și să lupte pentru cultivarea ei, ar trebui să aibă și un salt de comportament, să contribuie la îmbunătățirea mentalității sociale prin creșterea rezistenței la manipulările de toate felurile care tind să distrugă o nație, precum cele care vin de la politicienii locali, de la politicienii internaționali, de la firmele locale, de la firmele multinaționale, de la ONG-urile locale sau internaționale, care luptă pentru a-și impune propriile interese și nu pe cele ale țării unde activează.

Un doctor, în orice domeniu, este o persoană care a ajuns la nivelul maxim de educație, este mult mai informat decât ceilalți și toți așteaptă să fie și util!...

TAIFAS ÎNTRE NOU ȘI VECHI

Între nou și vechi au fost divergențe de când lumea! Nu ar trebui să facem caz, în mod suplimentar, pe această temă. Și totuși, înclin să cred că prezentul actual reprezintă o situație deosebită față de altele. Se suprapun mai multe feluri de nou și tot atâtea de vechi, ceea ce creează un stres suplimentar, atât pentru reprezentanții noului cât și pentru cei ai vechiului.

Fără să fiu genul de om tentat să minimizez meritele trecutului, dar nici să-l glorific, încerc să moderez o discuție dintre cei doi.

Domnul Nou:

Ne criticați pe noi, tinerii de azi, că nu suntem buni de nimic! Dar ce fel de țară ne-ați lăsat? O economie ineficientă, cu tehnologii învechite, forță de muncă îmbătrânită și foarte sindicalizată. Vechile relații ale partidului unic s-au transferat în sindicate, care, în plus, utilizează și canalele fostei Securități în a-și păstra privilegiile. Noi, tinerii de azi, ce să facem? Prin ineficiența voastră ați făcut ca vârsta de pensie să tot crească, prelungind hegemonia voastră la cârma societății și forțându-ne să plecăm din țară. În același timp vă plângeți, ca părinți, că vă pleacă din țară copiii, iar, ca cetățeni, că nu va mai avea cine să muncească să vă plătească pensiile!

Domnul Vechi:

Sunteți nedrepti! Noi nu ne-am născut în poziții de conducere! Pentru a ajunge acolo, am luat-o de jos, am muncit zeci de ani, treaptă cu treaptă, pentru a ajunge, pe meritele noastre, în aceste poziții. Voi nu doriți să faceți nici un fel de efort pentru a schimba situația, școala nu vă place, slujbele disponibile

în țară nu vă convin, schimbați tot timpul locul de muncă, fără a vă dedica, fără a pune pasiune în nimic!

Noi formam o echipă mare în trecut, fiecare își știa bine locul, muncea pentru a avansa și, de cele mai multe ori, promovarea, bazată pe merite, se și întâmpla! Voi ați vrea să vă pună cineva direct șefi, cu salariul mare, fără a avea niciun fel de contribuție la creșterea instituției respective și niciun fel de respect față de cei mai în vârstă, pe care i-ați găsit acolo! Voi nu mai știți să faceți echipă, nici la locul de muncă, nici în societate, nici în sport, nici măcar în familie! Nu vă mai căsătoriți, trăiți așa de pe o zi pe alta! Nici să vă distrați nu știți! Stați toată ziua cu nasul în calculator!

Domnul Nou:

Aproape că aveți dreptate în toate cele spuse, dar, bazat pe o logică, aceea care a fost valabilă pentru voi, dar pentru noi nu mai este. De ce nu înțelegeți că s-au schimbat multe de pe vremea voastră. S-a schimbat logica lucrurilor! Logica bivalentă, a lui Aristotel, a ținut peste 2000 de ani, iar în ultimii 50 de ani s-a schimbat de nenumărate ori, de la cea trivalentă, polivalentă, la logica fuzzy, în care suntem nevoiți să trăim noi acum. Nu este deosebit de ușor, și nici plăcut, să trăiești în astfel de condiții, când la orice problemă există o infinitate de răspunsuri, de căi de urmat, și numai Dumnezeu știe pe care s-o alege!

De ce făceați voi o mare echipă și multe altele mai mici? Pentru că trăiați toți ca într-un acvariu, unde miza nu era prea mare, având totul porționat, nu puteați să vă întindeți mai mult indiferent cât de merituoși ați fi fost. În aceste condiții nu aveai altceva mai bun de făcut decât să colaborați! Nu erau pești mari care să-i înghită pe cei mici! Evident că sistemul era inefficient și de aceea a și dat faliment. Nu poate exista eficiență fără proprietate, concurență sau motivație, ori sistemul în care ați trăit voi nu avea nimic din toate acestea!

Noi trăim vremea în care acvariul s-a răsturnat în ocean, pentru toți din lume, din motivul globalizării! Pentru noi, românii, și foștii noștri colegi de socialism, în plus, pe lângă globalizare a mai intervenit și schimbarea sistemului politic.

În ocean suntem suficient de mici încât să ne poată înghiți oricare, și niciodată suficient de mari, pentru a fi la adăpost. Globalizarea, libertatea de acțiune deplină, înseamnă rechinism! Nu facem echipă, pentru că nu știm cu cine, nu ne căsătorim pentru a nu ne limita libertatea de acțiune, nu ne distrăm, așa cum vă distrați voi odată, în acvariu, dar ne distrăm în felul nostru, pe care voi nu-l înțelegeți!

Domnul Vechi:

De acord cu această comparație acvariu-ocean. Chiar este interesantă! Dar există o metodă de autoînfrânare a unor porniri spre comparația perpetuă! Aceasta duce spre o formă de anxietate prematură. Cultura este soluția! Oameni de cultură celebri, precum și alții mai puțin celebri, au trecut de astfel de stres prin activitate culturală. Cultura te învață că există în viață și altceva decât competiția economică și că economia de piață nu este totul pe lume! În fond, în țările dezvoltate, efectele globalizării a apărut mai demult și acestea au fost preluate fără a periclită prea mult cultura și viața socială. Ce este la noi acum nu am putea spune că este o economie de piață normală, ci este o economie sălbatică de piață, care nu ține cont de nimic!

Domnul Nou:

Da, cultura este un refugiu, dar câte exemple pozitive avem de când am ieșit din acvariu? Și în cultură se aplică modelul acvariu-ocean! Oamenii de cultură de altădată obțineau rezultate vizibile la nivel redus, dar se simțeau bine, erau permanent pe un podium. Astăzi valurile oceanului le-au luat podiumul de sub picioare, motiv pentru care aproape toți au trecut în tabăra nostalgicilor fostului regim. Rezultatele acestei perioade sunt contradictorii, de exemplu Florin Piersic, apreciat

pentru talentul său oratoric, a lăsat, ca principală creație, rolul mutului din „Zbor deasupra unui cuib de cuci”, în care evident că nu spunea o vorbă! La capitolul hegemonie prelungită la extrem, pe căi comerciale și nu artistice, este exemplul Stela Popescu-Alexandru Arșinel! Ce să învețe tinerii de azi din aceste exemple? Să nu mai vorbim de armata de *oameni de cultură* care se ocupau doar cu preaslăvirea regimului!...

Să ne fie clar, noi, reprezentanții noii generații, putem fi acuzați de multe, dar nu că suntem nostalgici! Nu avem după ce să fim nostalgici! Oricum ar fi acum, dar nu vrem să fie cum a fost pe vremea voastră! Am încercat să găsim repere în oamenii de cultură dinainte de socialism, și ce-am găsit? Nu ceva demn de urmat!...

La prima noastră tentativă de *a intra în Europa*, cea de pe vremea Regelui Carol I, care avea toate premisele pozitive, avea entropia foarte mare, cum am zice azi, reușita a fost frânată de naționalism, care avea ca reprezentant de frunte pe marele și inegalabilului poet Mihai Eminescu!...

Ca politician, era naționalist, și încă unul foarte activ și consecvent. Naționalismul ar însemna reîntoarcerea la acvariu, asta ne dorim?

La a doua tentativă, cea dintre cele două războaie mondiale, cel mai mare logician al țării, profesorul Nae Ionescu, creatorul școlii de logică și filosofie care i-a dat pe Mircea Eliade, Emil Cioran, Constantin Noica, Mircea Vulcănescu, Grigore Moisil, a fost, ca model, greșit preluat de o mișcare politică ultranaționalistă, adepta utilizării crimei politice pentru atingerea scopurilor, și iar tentativa noastră de ieșire la ocean a eșuat!

Domnul Vechi:

Da, dar această ieșire a noastră la ocean, care chiar dumneavoastră spuneți că este grea și frustrantă, nu ar putea duce

la dezmembrarea națiunii, prin scăderea în consistență a ceea ce ar mai rămâne în interior?

Domnul Nou:

Este o greșeală care se face frecvent, intenționat sau neintenționat! Nu trebuie să considerăm că toți care pleacă din țară sunt valoroși, iar cei care rămân sunt lipsiți de valoare! Plecarea din țară ține de alte resoarte, nicidecum de cel al valorii. Astfel, în domeniul literaturii, mecanismul a funcționat invers, și anume, scriitorii români din exteriorul țării nu sunt bine apreciați în interior! Această ieșire în ocean are efecte pozitive dacă există o justă apreciere a valorii și pentru cei care pleacă și pentru cei care rămân. Țări precum Grecia, Irlanda, Polonia, Israel, Armenia, etc., ar fi de neconceput fără a lua în considerație diaspora; pe de altă parte, cei din exterior au ca prioritate contribuția lor la creșterea țării mamă. Lobby-ul lor făcut pe lângă puterile mondiale au un rol benefic la întărirea nației.

Domnul Vechi:

Și care este eficiența acestei teorii, dacă din 1990 și până acum, imaginea românilor în străinătate a tot scăzut? Străinii ne văd doar ca ȝigani sau hoți! Este imposibil să mai faci o excursie sau un concediu în străinătate fără să te indispună diferitele manifestări negative la simplul auz al limbii române!

Domnul Nou:

Este vina autorităților române și ale presei autohtone!

Autoritățile se spală pe mâini când o serie de infractori pleacă din țară, considerând că au scăpat de ei, că aceștia intră în jurisdicția țării gazdă. Nimic mai fals! Ei peste tot sunt tot cetățeni români și România are obligații față de ei și față de țara gazdă!

Presă română, care se deprofesionalizează pe zi ce trece, caută doar subiectele de scandal, care, preluate de străini, le permite acestora să-i incrimineze pe toți românii, de multe ori, și când nu este cazul!

Domnul Vechi:

După ce o să reușiți în străinătate, aveți de gând să vă întoarceți în țară?

Domnul Nou:

Fără nici un dubiu, mă voi întoarce!

Domnul Vechi:

Și, când vă veți întoarce, veți face afaceri în România, sau veți candida la o poziție politică?

Domnul Nou:

Evident da, și pentru una și pentru cealaltă! Dar întrebarea dumneavoastră trădează o prejudecată, că aceia care se întorc vin să câștige, prin afaceri sau politică. Este evident că orice om vrea să câștige, problema este cum? A câștiga, și în afaceri și în politică, presupune să fii mai bun ca mulți dintre ceilalți. Ideea câștigului necinstit există peste tot, dar acum ea este mai puternică în interior decât în exterior. Deci cu cât vor fi mai mulți cu experiența din exterior, cu atât crește șansa unor schimbări pozitive! Cel puțin așa este situația în prezent. Să facem eforturi comune ca ea să se inverseze în timp!

BATJOCORIREA CREAȚIEI

Copil fiind, cu anumite probleme de sănătate, savuram la maxim programele Televiziunii Române *nelibere*, cea de pe vremea comunismului, cele câteva ore pe zi, seara, și un adevărat *răsfăț*, duminica, atunci când era program toată ziua. A fost o perioadă când existau niște tele-după-amieze duminicale foarte reușite, pline de umor sau de informații interesante.

Îmi amintesc cu mare plăcere de emisiunile realizate și prezentate de Tudor Vornicu și de excelentele dialoguri dintre Grigore Moisil și Edmond Nicolau. Acestea din urmă mi-au influențat viața, convingându-mă să aleg o carieră din domeniul tehnic, bazată pe o profundă cunoaștere matematică, fizică și chiar filosofică. Termenii de creație, inovare, cercetare, pozițiile de cercetător, inventator, profesor universitar, academician au fost totdeauna, pentru mine, încărcate de o semnificație aparte. Am fost mereu fascinat de conținutul presupus al conceptelor de creație și creatori.

Poate, în puținătatea mijloacelor existente în acele timpuri, exista, într-o anumită perioadă, o oarecare deschidere în ceea ce însemna creație, în special în domeniile științifice, tehnice! Tot atât de adevărat este că activitățile creatoare din domeniile umaniste și artistice au fost aproape exterminate!

Fondul unor realizări bazat pe bune intenții, cu rezultate în concordanță cu eforturile umane și financiare implicate, a fost puternic zdruncinat când pe această direcție au intrat interesele politice.

Când cercetarea științifică a devenit o țintă a organelor comuniste prin care se dorea să se arate superioritatea comunismului față de capitalism, și-au ales ca purtător de steag

al acestei idei pe Elena Ceaușescu, dezastrul n-a întârziat să apară!

Au început să se ivească o puzderie de articole, brevete de invenție, cărți, cu câte 10-15 autori, dintre care majoritatea politrucii, funcțiile din domeniul cercetării au început să fie ocupate de politicieni, iar competiția în domeniu devenise un fel de *Daciadă a cercetării și inovării*, la care participa cine vroia dar câștigau institutul sau cei apropiați *țovarășei*...

Aveam un sentiment de frustrare când vedeam cum eu, muncind luni, poate ani, și ziua și noaptea, reușeam să public câte un articol într-una din puținele reviste din specialitatea domeniului meu de la acea vreme, iar fel de fel de fii sau fiice, nepoți sau nepoate, șefi sau șefe erau *puși* pe tot ce apărea în zona lor de influență. De multe ori aceștia nici nu știau ce au publicat!...

A venit și a trecut ceea ce a fost în anul 1989. Oamenii de bună credință, un termen foarte folosit atunci, chiar au sperat că neajunsurile, din perioada care tocmai se încheiase, vor dispărea.

Noul model politic, bazat pe mai multe partide, a multiplicat metehnele. Fiecare partid continua să facă ceea ce înainte făcea doar Partidul Comunist, și chiar mai mult, armata rudelor și cunoștințelor a crescut și destul de repede au început să apară și victimele sistemului. Un titlu științific a devenit un semn de *noblețe*!

Doctoratul a fost primul atacat. Sporurile de salarii introduse în diverse acte normative și contracte colective de muncă, justificate de un petec de hârtie pe care scria „Diplomă de doctor”, care se situa între 15% și 25%, funcție de domeniu, i-a făcut pe mulți, care nu aveau nici studii superioare, să facă tot ce putea să obțină acest spor. Pentru că era absolut necesar, au făcut și una sau mai multe facultăți, în timp record!

S-a umplut țara de *doctori* și doctori, iar când a venit criza s-au tăiat sporurile de la toți, inclusiv de la cei merituosi, care

au muncit cu adevărat și au adus reale contribuții originale la știința contemporană.

Următoarele victime au fost titlurile universitare de toate felurile, dar mai ales cele de profesori universitari. La fel cum au devenit unii *doctori* tot așa au devenit, aceiași, sau alții, și *profesori*. Politicieni și șefi de toate felurile nu mai puteau trăgea sforile fără titlul de *profesor*. Cei care realmente merituau nu mai aveau loc de cei inventați. Cine au fost cei care au pierdut? Evident, profesorii adevărați au pierdut mult din notorietatea pe care o oferea altădată această poziție.

După victime persoane au urmat victime instituții. Instituțiile de cercetări au fost cele mai lovite instituții postrevoluționare. Unii le-au atacat ca să le ia clădirile și terenurile, alții le-au umplut cu *doctori* și *profesori* care nu puteau desfășura o activitate profesională sustenabilă iar, în final, sau în paralel, le-au luat și bugetele ca să le dea șpăgi la diferite firme internaționale pentru a cumpăra ceva ce în mod normal s-ar fi putut produce și în țară, dacă s-ar fi respectat o logică de dezvoltare bazată pe profesionalism și nu pe politicianism și nepotism.

Un alt gen de instituție atacată, infestată și apoi compromisă ca fundament, a fost tot ce poartă denumirea de *academie*. Dacă înainte de 1989 s-a făcut atâta caz de *academismul* Elenei Ceaușescu, în prezent există, prin țară și în afara ei, multiple cazuri, la fel de penibile, care participă la decizii majore.

Cu toată opoziția Academiei Române de a se înființa astfel de instituții doar cu avizul său, bazat pe o procedură fundamentată, și pentru a limita utilizarea în sens comun al termenului, politicieni din toate partidele au aprobat înființarea de noi academii doar prin decizii politice. Pentru ca bășcălia să fie completă s-a umplut țara de *academii de climatizare*, *academii de tenis*, *academii de fotbal*, etc., care pot fi instituții onorabile, dar care poate era mai bine să se cheme altfel.

Dar capac la toate l-au pus această invenție legislativă recentă prin care li se iartă din pedepsele penale ale delicvenților de drept comun motivat cu elaborarea a unor *lucrări de cercetare* de către indivizi care toată viața lor n-au avut nimic în comun cu activitatea de cercetare.

În libertate, dacă o instituție desfășoară o activitate pentru care nu are acreditare, este pedepsită. Cine i-a acreditat oare pe pușcăriași să desfășoare activități de cercetare? Oare prin condamnare au devenit acreditați pentru orice?

Cu ce a greșit acest popor pentru a suporta ca una dintre cele mai onorabile activități ale civilizației omenești, cercetarea științifică, să fie batjocorită în asemenea hal?

Doamne, oprește-i din această furie *creatoare*! Altfel, vor „inventa” și un alt *Dumnezeu* al lor, care să le spună că ceea ce fac este bine!...

TEHNICĂ ȘI ARTĂ.
ROG REVENIȚI,
LUNA ESTE DEMONTATĂ PENTRU RESTAURARE!

De multe ori, mi-am pus problema cât este artă și cât este tehnică în creațiile artistice unicat, acolo unde creație înseamnă atât ideea în sine dar și execuția, cum ar fi cele din domeniul sculpturilor de mari dimensiuni, cele monumentale.

Întâmplarea a făcut să fiu cumva implicat în restaurarea unuia dintre simbolurile creației lui Constantin Brâncuși, Coloana Infinitului de la Târgu Jiu.

Conduceam un institut de cercetări care, printre multe alte activități, se ocupa și de protecția anticorozivă a structurilor metalice, precum și de tehnologiile de protejare a unor astfel de construcții împotriva distrugerilor cauzate de condițiile atmosferice.

În urma unor decizii guvernamentale, m-am regăsit printre specialiștii din domeniul tehnic care urmau să diagnosticheze situația în care se afla renumitul monument și, eventual, să stabilească ce soluții tehnice să se aplice pentru remedierea celor constatate. Aceasta presupunea o serie de deplasări la fața locului.

Nu văzusem Coloana Infinitului până atunci! Și acum, când scriu, re trăiesc emoția pe care am avut-o atunci, când, venind cu mașina pe lângă gardul parcului unde se afla, la un moment dat, după depășirea unui copac destul de stufos ca să acopere orizontul, a apărut acea explozie de infinit pe care ți-o inspiră apropierea, care printr-un ciudat fenomen optic face ca partea de sus să nu se îngusteze datorită efectului de depărtare, ci chiar să se mărească! Probabil, datorită faptului că ultima

componentă a coloanei este un semiromboid care se termină cu partea sa de secțiune maximă!

Un asemenea sentiment nu am mai avut decât atunci, când, după o lungă căutare prin marele muzeu Luvru, din Paris, urmând indicatoarele puse la tot pasul, am ajuns, în sfârșit, la Gioconda!...

Pe lângă grupul de specialiști din domeniul tehnic, mai exista și un altul din domeniul artistic, critici de artă, reprezentanți ai unor autorități locale și naționale, ai unor moștenitori, ai unor presupuși moștenitori, presă, băgători de seamă, etc.

În urma unor operațiuni tehnice preliminare, se constatase că structura interioară de rezistență era ruginită în cel mai înalt grad, iar, ca urmare a acestui *cancer al structurilor metalice*, pe înălțimea de câțiva metri de la nivelul solului în sus, interiorul de secțiune pătrată al acestei structuri era plin de rugină umedă.

În anul 1938, când se construise, nu existau tehnicile actuale de protecție anticorozivă și, probabil din motive economice, nici nu s-au putut utiliza materiale inoxidabile pentru construcția structurii de rezistență.

Situația, prin comparație cu sănătatea unui om, era ca și cum ai vrea să-i faci un transplant de coloană vertebrală fără să-l operezi! Nu exista decât o soluție, și aceasta era cea chirurgicală. Celelalte soluții ar fi trebuit să fie preconizate încă din faza de proiectare sau să fie aplicate cu mult timp înainte.

Reprezentanții părții artistice se opuneau categoric *soluției chirurgicale de transplant*, pe ideea că o operă de artă nu trebuie să-și înceteze existența sa materială niciodată, iar demontarea coloanei ar însemna întrerupere existenței acesteia. Dar altă soluție nu era tehnic posibilă! În scurt timp, structura s-ar fi dărâmat iar daunele ar fi fost și mai mari.

Până la urmă Coloana Infinitului a fost demontată!...

O altă dispută tehnico-artistică a mai existat și în ceea ce privește acoperirea de protecție a romboidelor, după demontarea acestora. A fost studiată corespondența lui Constantin Brâncuși din perioada construcției, din care reieșea clar că el ar fi dorit ca romboidele să fie aurite, astfel măreția Coloanei Infinitului ar fi fost și mai evidentă. Dar condițiile tehnice și economice din perioada construcției, în condițiile concrete existente înaintea începerii celui de al doilea război mondial, nu au făcut posibilă îndeplinirea acestei dorințe a marelui autor.

Cu ocazia restaurării, aurirea era posibilă, atât tehnic cât și economic! A trebuit să se decidă cum se face, cum a vrut artistul, dar nu s-a putut atunci, sau cum s-a făcut până la urmă și a intrat în memoria întregii omeniri. S-a ales varianta păstrării tehnologiei originare de acoperire!

M-am gândit mult timp după încheierea restaurării Coloanei Infinitului la disputa pro și contra demontării acesteia, la înverșunarea părții artistice împotriva demontării. Ca tehnician, nu înțelegeam atunci rostul acestor dispute din moment ce rezultatul restaurării va fi ceva mult mai durabil, ceea ce este de dorit pentru o creație care se vrea veșnică.

După ce am mai început să cochetez, la rândul meu, cu simbolistica operelor de artă și am mai încercat să înțeleg câte ceva, am dedus mai bine punctul de vedere al părții artistice! Coloana Infinitului a devenit deja un simbol la nivel planetary, un unicat pe care toată lumea îl știe că există, și trebuie să existe acolo veșnic, precum Soarele și Luna!

Cum ar fi dacă, într-o minunată seară romantică, ai ieși cu iubita la o plimbare, ai vrea să-i arăți luna, ar exista toate condițiile atmosferice, vremea ar fi frumoasă, cerul ar fi senin, dar, în locul minunatului astru ceresc, inspirator de iubire, ar apărea o fereastră tipizată de ecran de computer, pe care ar apărea un mesaj sec, concis, fără pic de romantism:

– Rog reveniți, Luna este demontată pentru restaurare!...

LUMINA TĂMĂDUITOARE

Avusesem o zi foarte agitată, ca mai toate din acel început de an, de deceniu, sau chiar de epocă, din primăvara lui 1990.

Parcă prea voia Dumnezeu să le începem pe toate atunci! În primul rând, începeam o nouă epocă istorică, după răsturnarea de situație de la sfârșitul anului 1989. Pentru mine mai era un alt început, acela de proaspăt numit într-o funcție de conducere de mare importanță, la care nici nu gândisem până cu câteva luni în urmă! Pe lângă stresul de zi cu zi, care începea de la primele ore ale dimineții, când subalternii care așteptau cu probleme reale erau deseori perturbați de cei din categoria *să mă vadă șefu' de dimineață și apoi dispar*, mai aveam de făcut și ultimele pregătiri dinaintea unei plecări în China.

Eram în toiul discuțiilor, controverselor, când, brusc începe să se clatine clădirea cu noi! Fusese un cutremur destul de mare! Am realizat atunci, ce mici devenim în fața unor asemenea evenimente mari! Au încetat toate, dușmanii cei mai înrăiți au devenit apropiați și atenți la altceva, la furia naturii!

Dacă înainte, când îmi vedeam doar de treburile mele de serviciu și nu aveam atâtea responsabilități, o plecare în străinătate îmi acapara atenția totală cu mult timp înainte, și chiar după întoarcere, acum orice zi, indiferent ce alte activități mai aveam programate, începea cu trecerea pe la birou, pentru *a semna mapa*! Fără mapa semnată, o serie de salariați nu puteau merge mai departe în activitățile lor curente.

Plecarea la aeroport era ultima în programul acelei zile și o priveam ca pe o ocazie de a mă odihni. Un zbor de 19 ore era un prilej foarte bun de somn, ceea ce îmi cam lipsea de o bună perioadă de timp, cu toate că, după niște zboruri anterioare,

cu mari turbulențe, nu prea mai aveam plăcerea de a merge cu avionul!

Cum am ajuns în aeroport, și acesta a început să se clatine, parcă mai tare decât clădirea unde eram de dimineață. Doamne, două cutremure mari în aceeași zi! Pentru prima dată în viață am avut sentimentul că avionul, în care tocmai urma să mă urc, este mai sigur decât pământul! Am trecut de ușa acestuia mai liniștit ca niciodată! Am plecat cu un sentiment de teamă pentru cei care rămân pe acest Pământ neliniștit!

Nu am avut un zbor așa cum mă așteptam! Pe prima parte, până la scala de la Karachi, în Pakistan, nu am putut dormi din cauza plânsetelor unor copii. Deși era un avion al Companiei Tarom, acesta era ocupat preponderent de familii de belgieni, care mergeau să viziteze China. Sunt convins că făceau traseul Bruxelles-București-Beijing cu o companie românească din motive de preț! Am fost foarte surprins de multitudinea de copii de vârstă foarte fragedă, pe care aceste familii îi luau în vacanță, la distanțe așa de mari! Pe porțiunea a doua, de la Karachi la Beijing, micuții colegi de drum adormiseră, dar nu am putut dormi datorită unei reprize de turbulențe groaznice, timp de câteva ore. Mai avusesem ocazia unei asemenea experiențe, la un drum precedent, și tot pe deasupra munților Himalaya! O zonă care te poate conduce cu imaginația mult mai departe decât realitatea! Băutura servită din abundență de personalul de însoțire ne-a făcut să suportăm mai ușor, dar de dormit nici nu putea fi vorba!

La Beijing, încă din aeroport, chinezii, foarte atenți de altfel cu oaspeții lor, uneori sufocant de atenți, mi-au dat o veste *bună*, în concepția lor, că ne vom îmbarca direct într-o mașină, cu care vom merge destul de mult, după care vom lua un vapor, cu care vom merge câteva ore, destinația finală fiind o insulă, unde erau niște aplicații cu surse solare și eoliene de energie, domeniul în care era programată întreaga vizită.

Simțeam că nu mai puteam de somn, dar era imposibil să ațipesc măcar o clipă, gazdele apreciind în mod deosebit satele, lanurile, pădurile, apele, podurile, care se succedau în calea noastră și mă întrebau tot timpul dacă îmi place. Dacă dădeam cel mai mic semn că nu mi-ar place, reluau descrierile și cu mai multe amănunte și insistență! A cere o pauză de somn, ar fi fost o mare jignire pentru dâșșii, și nu aveam de gând să o fac, așa că rezistam eroic! Aveam și o limită de sosire, pentru a nu pierde vaporul.

Acesta nu circula decât odată pe zi, având orele, de plecare și întoarcere, corelate cu fluxul și refluxul, care, în acea zonă, în Marea Galbenă, erau foarte accentuate. Toate au mers perfect, cu excepția somnului meu! Când am ajuns pe insulă, ne aștepta o masă copioasă, pe bază de crabi. Observasem încă de la debarcader un întreg flux comercial de saci cu crabi. Erau niște crabi uriași, mai mari de o jumătate de metru, pe care localnicii îi culegeau pur și simplu de pe nisip, în perioada refluxului, când apa se retrăgea aproape un kilometru de la țarm! Îi fierbeau așa cum îi adunau, fără nicio preparare! Cu tot somnul care îl aveam, îmi era totuși și foame!

Crabii respectivi aveau o bucată mare de carne pe piept și de asemenea niște bucăți mai mici la baza celor două brațe. Aș fi mâncat cu plăcere câteva asemenea bucăți, doar că trebuia să ți-le desprinzi singur prin dezmembrarea nefericitelor vietăți fierte. Toate demersurile mele de a mă autoservi erau însoțite de îndemnurile repetate ale gazdelor, care nu mai pridideau cu lauda acestui fel de mâncare!

A nu aprecia ce vezi sau a nu aprecia mâncarea, sunt motive de mare supărare a gazdelor, atunci când te afli în China! Știam aceasta de la o vizită precedentă! Atunci, fiind în faza acomodării cu gusturile și mirosurile specifice, la o masă, pentru a evita o stare de vomă, m-am dus rapid la masă, la locul unde era scris numele meu și am băut pe nerăsuflăte păhărelul

de tărie pus acolo, apoi încă unul și încă unul! Ei beau din acel păhărel cam o oră! După acea întâmplare, la fiecare masă, recunoșteam locul meu de la distanță, era cel care avea puse trei păhărele! Aveau și umor!...

Toată foamea pe care o simțeam în mine și dorința de a nu supăra gazdele, nu au fost însă suficiente să depășesc momentul când mizeria, provenită din mațele fierte ale crabului, pe care eu o curățeam cu mare atenție de pe carnea pe care o mâncam, era sorbită, de cel de lângă mine, cu un zgomot specific și cu satisfacția comentată că *este o mare delicatessă!* A fost momentul când m-a trăsnit o mare durere de cap și am cerut să fiu dus la hotel să mă odihnesc! Era spre seară, făcusem un duș, mă pregăteam să dorm, deși aveam o teamă că nu o să pot dormi de atâta oboseală și stres!

Nu dormisem de aproape treizeci și șase de ore și trecusem prin mai multe situații stresante! Nici nu m-am dumirit bine ce-i cu mine că și am auzit o bătaie în ușă! Era însoțitorul meu oficial care mă anunța să mă pregătesc că au să-mi facă o mare surpriză! Mă gândeam cu groază la ceea ce ar mai putea fi o mare surpriză! De ce nu mi-o făcuse mai devreme ca să mă pot odihni apoi în liniște?

Am mers pe jos ceva timp. Când pășeam, simțeam cum mi se clatină creierul în cap de durere! Între timp se întunecase. Când am ajuns aproape de țărm, într-un loc de unde puteam vedea marea, am avut o mare revelație!... Era ceva feeric!... Valurile mării erau pline de lumină!... Stropii de apă, care se desprindeau la spargerea valurilor, erau stropi de lumină!... Era o frumusețe pe care nici nu am putut să mi-o imaginez vreodată!...

Nu auzisem de existența acestui fenomen, iar chinezii au ținut bine secretul, pentru a-mi produce o surpriză, și au reușit!... Mi s-a luminat brusc mintea, a dispărut orice urmă de oboseală!... Ei gândiseră ca masa o să se prelungească și o să mergem direct, de la restaurant, pe malul mării. Eu însă

cedasem și fizic și psihic! Dar totul este bine când se termină cu bine!...

Erau în apă niște microorganisme fosforescente, care acumulau lumina în timpul zilei și o păstrau câteva ore după apariția întunericului, revărsând-o în valuri.

Gândeam atunci, ce ar fi făcut acolo o țară dezvoltată care știe să cultive turismul?

De atunci, China a evoluat mult în domeniul economic și cultivă din ce în ce mai mult turismul. Oare cum o fi acum acolo?...

Motto:

*Universul este ciclic, ca și omul,
dar Dumnezeu ne vrea exponențiali.*

Nicolae VASILE, *Universul ciclic*

ROMÂNUL CICLIC

Evoluția oscilantă a multor fenomene, a universului, a omului însuși, se explică și cu ajutorul **teoriei sistemelor**, care mai este numită și teoria atingerii țăntelor. Aceasta înseamnă repetarea în timp a unor situații în evoluția către o țăntă prestabilă. În această situație, faptul că românul ar fi și el ciclic nu este decât o dovadă de normalitate!

Mulți analiști, filosofi, profesioniști sau *autointitulați politicieni* au făcut referiri, nu tocmai măgulitoare, la adresa poporului român fără a utiliza un instrument atât de puternic precum este această teorie introdusă chiar de un român, Ștefan Odobleja, în anul 1939, perfecționată ulterior de către Norbert Wiener.

Este un risc să emiți aprecieri critice la adresa poporului din care faci parte! Este ca și cum ți-ai critica deschis părinții!

Într-o perioadă foarte deschisă dialogului, cum a fost cea dintre cele două războaie mondiale, și, de ce să nu recunoaștem, este și aceasta în care ne aflăm, au fost destui care și-au asumat acest risc: Nae Ionescu, Lucian Blaga, Constantin Noica, Emil Cioran, Petre Țuțea, înainte de perioada comunistă; Andrei Pleșu, Andrei Justin Hossu, Horia Radu Patapievici, după anul 1989, au abordat tema existențialismului român, asumându-și dezaprobarea multor conaționali cu păreri diferite.

Ideile de bază ale analizelor sunt:

- dacă există o țintă spre care tinde poporul român?
- dacă, față de această țintă ipotetică, evoluăm oscilant convergent, oscilant permanent sau oscilant divergent?
- dacă este o evoluție bazată pe vârfurile societății, care trag după ele masele sau este una socială, în care masa împiedică manifestarea vârfurilor?

O întrebare pe care mi-o pun acum este dacă poporul român răspunde normal, conform unei analize bazate pe teoria sistemelor?

Încercând să eliminăm zgomotul de fond, care în perioadele deschise dialogului, cu o presă relativ liberă, este mai ridicat, trebuie făcută o analiză la rece asupra problemelor menționate mai sus. Dacă ne împotmolim în acest zumzet, avem impresia că perioada lui Caragiale, cea a lui Nae Ionescu și aceea în care ne aflăm acum ar fi cele mai nefaste din istoria poporului român, ceea ce nu este adevărat. Această impresie este creată de cazuistica diversă descrisă de presa liberă, care prezintă cu prioritate întâmplările negative. Veștile bune nu se vând bine!

Încercăm să răspundem pe rând la cele patru categorii de întrebări:

Din perioada Imperiului Roman, când Dacia a fost introdusă în sfera de influență vestică prin forță, în urma celor două războaie daco-romane, poporul care a trăit pe actualul teritoriu al României a ținut o integrare cu partea apuseană a Europei, luptând pe rând cu diversele popoare migratoare, cu turcii și cu rușii, care ne trăgeau în alte direcții. Chiar și în agitata perioadă de după 1989, asupra integrării în Uniunea Europeană a fost un consens național deplin!

Spre această țintă, încercăm să credem că pașii decisivi realizați de România prin aderarea la NATO și Uniunea

Europeană reprezintă o evoluție care, chiar dacă este oscilantă, este convergentă.

Două studii independente, unul intern realizat de Constantin Noica, în 1941, despre existențialismul român, și altul extern, realizat de o agenție guvernamentală americană însărcinată cu propaganda (Office of War Information), coordonat de antropologul Ruth Benedict, în 1943, despre cultura și comportamentul românilor, conduc către aceeași concluzie, și anume: că poporul român are un comportament preponderent social, conform căruia vârfurile societății nu sunt lăsate să se manifeste decât în situația în care o fac sincronizat cu evoluția maselor.

Aceasta s-a întâmplat aproape în toate perioadele istorice ale României, nu doar în timpul comunismului, ceea ce și explică obținerea unor rezultate excepționale a multor personalități române în străinătate și nu în țară. Aceasta explică întârzierile din multe domenii de activitate, chiar și în prezent când globalizarea se manifestă din ce în ce mai mult în toate sferile economice și sociale. Este de remarcat că ambele studii au fost elaborate înainte de perioada comunistă.

În țările dezvoltate, vârfurile au, și au avut totdeauna, libertatea deplină de manifestare, ceea ce a creat o presiune asupra maselor în a face eforturi de a le urma, iar acestea au tras toată societatea înainte. Modelul social care presupune evoluția sincronizată a întregii societăți nu creează stres de eficientizare a maselor și conduce la frustrarea vârfurilor care, în cele mai multe dintre cazuri, decid să părăsească țara. În teoria sistemică, vârfurile unei societăți nu fac altceva decât să salte nivelul Țintelor de atins pentru întreaga societate, iar, dacă mecanismul funcționează, aceste ținte vor fi și atinse.

Referitor la normalitatea cu care poporul român răspunde la funcționalitatea teoriei sistemelor, răspunsul este afirmativ. Perioada comunistă, des incriminată, este tocmai o dovadă în acest sens, prin comparația cu partea din poporul german care

a funcționat o perioadă în regimul comunist. Astfel, în acea perioadă, ținta poporului român a fost schimbată de stat, prin mijloace de forță politico-militare, și nu mai era orientarea spre vest, ci spre est, spre Uniunea Sovietică, ieșită victorioasă în cel de al doilea război mondial. Pus în aceeași situație, partea de popor german, cea de est, s-a comportat la fel. Conform teoriei sistemelor, două sisteme fizic diferite, cu aceleași reguli și cu aceleași ținte, vor evolua la fel.

O explicație similară este și în cazul milioanelor de români care trăiesc astăzi în străinătate. Acolo, incluși în sisteme funcționale bine rodite, românii au făcut eforturi de adaptare și cei mai mulți au reușit, pe când în țară sistemul nou, cel capitalist, încă nu a devenit total funcțional și mulți concetățeni își împart eforturile atât spre adaptarea sistem cât și spre lupta cu acesta, tot sperând să se schimbe el după cerințele dâșilor. Această divizare a eforturilor nu este deloc productivă și conduce la întârzierea atingerii unor ținte prestabilite.

Să fie totul perfect în evoluția poporului român? Nu este nimic să ne reproșăm din interior? Atunci de ce există o așa de mare diferență de prosperitate și civilizație față de țările din vestul Europei? Nu avem chiar niciun motiv să fim triști?

Aș răspunde parafrazându-l pe geniul nepieritor al nației române, Mihai Eminescu: *De ce aș fi trist? ... Și totuși!...*

Și totuși, ... ținta noastră de a ne integra cu partea de vest a Europei a fost adesea schimbată prin forță, de turci, de ruși, cu marele concurs a unor personalități interne, chiar domnitori. Unii și-au schimbat religia pentru a-și dovedi supunerea (Mihnea Turcitul), alții au părăsit țara, plecând la cei pentru care au lucrat (Dimitrie Cantemir).

Și totuși, ... chiar în perioadele funcționale din punct de vedere democratic partidele politice și-au văzut mai mult de interesele lor decât de interesele poporului, iar atunci când condițiile concrete au impus-o au făcut *monstruoase coaliții*,

orientate împotriva poporului, nu cum se face în țările dezvoltate *coalțiie națională* pentru depășirea unor momente dificile, în favoarea popoarelor respective.

Și totuși, ... chiar în epocile pozitive din istoria noastră, evoluția spre ținta aleasă și recunoscută s-a făcut atât de încet, cu constante de timp mari, încât s-a ajuns la pierderea de oportunități reale, cum este, de exemplu, problema absorbției de fonduri europene în perioada actuală.

Și totuși, ... cineva are o vină că, după 1989, au plecat cei mai performanți români, în special tineri, din țară, iar puținii dintre ei, care ar fi dispuși să se întoarcă, întâmpină o mare rezistență la reintegrarea lor.

Oare de la epocă la epocă se adaugă ceva durabil, care să conducă la o evoluție cu o înfășurătoare convergentă spre ținta propusă, sau neamul românesc este blestemat să trăiască niște oscilații permanente fără un câștig real de la un ciclu la altul!? Are poporul român tăria să iasă din ciclurile curbei lui Kondratiev, care a prevăzut toate crizele majore ale omenirii, și să intre în rândul civilizațiilor dezvoltate sau rămânem la influența directă a tuturor dereglărilor mondiale ale unui sistem socio-economic insuficient de bine ajustat?!

Motto:

*Un mare fluviu, privit de pe mal,
seamănă cu un lac obișnuit!
Măreția lui există doar pentru cei
care îi cunosc întregul parcurs
în spațiu și timp.*

Nicolae VASILE

ANALIZA CONSTRUCTALĂ A EXISTENȚIALISMULUI ROMÂN

Principiul constructal:

Oricât de mult a evoluat cunoașterea umană, suntem adesea surprinși de înțelegerea unor fenomene, care se desfășoară cu participarea omului, prin asimilarea acestora cu diverse întâmplări din natură. Savantul român Adrian BEJAN¹ a observat că fenomenele naturale, din cele mai diverse domenii, urmează o evoluție conform unui principiu, denumit de acesta ***principiul constructal***, care, în linii generale, constă în următoarele:

Pentru ca un sistem de curgere de dimensiuni finite să persiste în timp (să supraviețuiască), configurația sa trebuie să se schimbe în timp astfel încât să permită un acces din ce în ce mai ușor curenților săi (fluid, energie, masă etc.).²

---

¹ Adrian BEJAN: Licențiat, masterat, doctorat la MIT, profesor la Duke University, SUA.

² Adrian BEJAN, J. Peder ZANE: *Design în natură. Cum guvernează legea constructală evoluția în biologie, fizică, tehnologie și organizarea socială*. Editura AGIR, București, 2013.

Este vorba de adaptarea unor sisteme naturale pentru a supraviețui, prin schimbări structurale și funcționale. Acestea se *autoproiectează* pentru a fi viabile.

Diversele fluide, precum, energie, masă, informații, spirit, entități, care ne poartă de la științele tehnice, analizate detaliat de Adrian BEJAN¹, la cele umaniste, pe care ne propunem spre analiză.

Teoria constructală oferă o mare varietate de astfel de *auto-proiectabilități* în sisteme tehnice, biologice, informatice, sociale etc. Un atribut al unui astfel de sistem este vascularizarea, care se autodezvoltă în sensul reducerii rezistenței la curgere a fluidului din sistem. ***Fluidul esențial, cel care caracterizează sistemul, nu trebuie să băltească, ci să curgă!*** Un semnificativ exemplu este acela de formare a deltelor, la vărsarea unui fluviu în mare. Fluidul care curge, în acest caz, este apa, care, pe de o parte, are tendința de curgere prin cădere liberă, cauzată de diferența de nivel, care, la contactul cu marea, este contracarată de curenții marini în sens opus.

Această opoziție conduce la crearea de bariere formate din aluviunile, care sunt aduse de fluviu și care se depun în zona de interferență a celor două tipuri de curenți. Barierele astfel create blochează vărsarea fluviului în mare, se creează un baraj natural, care, având în vedere că apa tot continuă să vină, în final se formează brațe laterale, prin care să se asigure continuarea curgerii. Pe fiecare braț se formează, în același mod, alte brațe de ordinul 2 și tot așa până se formează o deltă.

La un sistem viu, lucrurile se întâmplă în mod similar. Astfel, într-un excepțional efort de autoprotejare, la legăturile arterelor și venelor cu inima, se autoformează ramificații ale

---

¹ Adrian BEJAN, Sylvie LORENTE, *Teoria constructală*, Editura AGIR, București, 2011.

acestora, prin care se preia din fluxul principal de sânge, atunci când apare un blocaj. Deci, la confluența vaselor cu inima, se formează, odată cu înaintarea în vârstă, adevărate *delte*, care, la aceleași organisme, în perioada de tinerețe, nu existau.

În același mod se creează structuri arborescente în rețeaua de pârauri, râuri, fluvii, în rețeaua de străzi și bulevarde a localităților, în rețeaua de drumuri, șosele, autostrăzi, în rețelele informatice, în rețelele bancare, rețeaua nervilor din sistemul nervos, rețelele de apă, gaze, energie electrică, energie termică etc.

În cazul științelor umaniste, nu s-au făcut, încă, analize cantitative concrete. Calitativ, însă, sunt multe fenomene umane, filosofice, sociologice, istorice etc., care urmează același mod de evoluție.

Sistemul constructal la nivel de individ:

Individul, caracterizat prin prisma țințelor pe care și le propune și modul cum reușește să le și atingă, se poate încadra în mai multe categorii. Astfel, omul poate fi exponențial sau ciclic. Cel exponențial evoluează, dintr-o singură direcție, de jos în sus, spre o țință ideală, pe care, teoretic, o poate atinge doar la infinit. Cel ciclic atinge de mai multe ori una sau mai multe țințe reale, din ambele direcții, dar are trei tipuri de evoluție, pe termen lung, și anume convergent, oscilant permanent sau divergent.

Din punctul de vedere al raportării la divinitate, omul poate fi euclidian sau neeuclidian, după cum atingerea divinului și-o propune doar la sfârșitul vieții sau pe parcursul acesteia. În al doilea caz, este vorba de marii creatori, marile iubiri etc. ¹

---

¹ Nicolae VASILE, *Aplicarea teoriei sistemelor la dezvoltarea descrierii tipologiei umane din domeniul creației. Simpozion Interdisciplinar*, Constanța, 20 Martie 2015, Buletinul AGIR, Nr. 1, 2015. https://www.researchgate.net/publication/273694228_APLICAREA_TEORIEI_SISTEMELOR_LA_DEZVOLTAREA_DESCRIERII_TIPOLOGIEI_UMANE_DIN_DOMENIUL_CREAIEI

O direcție neeuclidiană, aleasă ca țintă sistemică de către un om, este aceea pentru a cărei atingere și-ar sacrifica, la nevoie, chiar viața.

Oricare din tipologiile umane descrise sistemic mai sus are, din punct de vedere constructal, o dezvoltare arborescentă, în sensul că arborele vieții sale acumulează, din mai multe părți, experiențe de tot felul, venite din direcții diferite (ramuri) care se adună într-un trunchi comun.

Spiritul individului poate curge sau poată bălți. Cazul de dorit este varianta curgătoare, care să-l conecteze la sisteme arborescente din ce în ce mai ample și care să-i ofere permanente oportunități de creștere, dându-i un continuu sentiment de împlinire.

În cazul bălțirii, experiențele sale, chiar dacă au o structură arborescentă internă, nu se leagă mai departe la nimic, creându-i un sentiment de blocaj, de spațiu închis. În acel moment omul caută ieșiri individuale exponențiale, spre ținte ideale (extremisme religioase sau politico-sociale), care uneori pot să-i ofere și satisfacții, sau degenerază. În ambele situații, curgătoare sau necurgătoare, trebuie ca fluidul esențial, spiritual în acest caz, să se închidă, să devină ciclic, doar că în primul caz se face la nivelul unui trunchi mare, al unui sistem general, iar în al doilea, închiderea ciclului se face la nivel individual, cu eforturi mult mai mari.

Aceste două variante modelează, prin prisma teoriei constructale, ori abordarea tradițională de existență a individului, și anume înscrierea lui pe o linie de tip gregarist, mai comodă și cu rezultate tangibile în timpul vieții, ori alta, de tip elitist, mai dificilă, de cele mai multe ori fără rezultate imediată, uneori cu recunoaștere și rezultate postume.

Sistemul constructal la nivel de colectivitate:

Colectivitatea poate fi frână sau mijloc de transport pentru individ. În colectivitate, există indivizi care pot merge,

singuri, mai repede decât colectivitatea (elitele), dar și dintre aceia care merg mai încet (masele). Din păcate, varianta a doua reprezintă majoritatea.

Într-o democrație, decizia este a colectivității. Dacă decizia acesteia este ca masele să permită elitelor să-și vadă de drumul lor, făcând efortul de a le urma, atunci rezultatul este ca această colectivitate să se cupleze la structura arborescentă de nivel superior, crescând competitivitatea ei. Această soluție pune presiune pe mase de a face eforturi suplimentare. Aceasta este varianta constructală de îmbunătățire a curgerii și de creștere a viabilității sistemului.

Dacă decizia colectivității este aceea de a trage elitele înapoi, la viteza maselor, atunci eforturile maselor scad, dar și competitivitatea scade. În toate țările dezvoltate economic a existat, la un moment dat istoric, o turnură spre prima variantă.

Referitor la România, atât un studiu, despre poporul român, comandat de o agenție guvernamentală din SUA, în preajma intrării acestora în cel de al doilea război mondial, în 1942, cât și o lucrare a lui Constantin Noica¹, ajung la aceeași concluzie, și anume că românii se încadrează în varianta a doua de relație dintre elite și mase. Și atenție, aceste studii au fost făcute înaintea perioadei comuniste. În această situație, din punct de vedere constructal, pericolul, pentru colectivitate, este de bălțire, deci de scădere a curgerii spirituale, iar pentru elite, există pericolul de deznaționalizare.

Indivizii, din cadrul elitelor, se pot alia la o altă structură arborescentă de nivel superior, exterioară, pentru a se realiza din punct de vedere personal, dar nu vor produce efecte notabile asupra poporului român. Acest fenomen s-a manifestat aproape în toată istoria țării. În cele mai multe cazuri, personalitățile de origine română au produs efecte pentru alte state.

---

¹ Constantin Noica, *Pagini despre sufletul românesc*, 1944.

Situația convenabilă, atât pentru individ cât și pentru poporul român, ar fi ca structurile arborescente ale personalităților românești, ale statelor gazdă ale acestora și ale statului român să se întrepătrundă și toate rezultatele să fie valorificate într-un sistem comun. Structurile NATO și Uniunea Europeană, din care România face parte, ar putea reprezenta o oportunitate în acest sens.

Studii de caz pentru diverse personalități române:

Dezideratul unei personalități, din punctul de vedere sistemic, ar fi acela prin care aceasta să aibă cât mai multe cazuri de exponențialități neeuclidiene, iar, din punctul de vedere constructal, de cuplarea rezultatelor la structuri arborescente naționale și internaționale cât mai ample, pentru asigurarea unei curgeri spirituale durabile. O astfel de gândire ne ușurează definirea unor idealuri, precum unirea tuturor indivizilor de aceeași origine și racordarea acestora la structuri spirituale internaționale.

Astfel, un gen de personalitate ar fi acela din domeniul luptei pentru unire, ca țintă sistemică. Mihai Viteazul, Alexandru Ioan Cuza, domnitori care, deși au domnit perioade relativ scurte, au marcat ireversibil istoria națională. Aceștia au făcut eforturi și pentru conectarea țării la structuri internaționale de recunoaștere și cooperare, înscriindu-se total pe tipul de personalitate descris mai sus și din punct de vedere constructal.

Există o serie de personalități culturale de excepție care au îndeplinit fie unul, fie altul, din cele două criterii, dar nu pe ambele. Astfel, Mihai Eminescu, cu trei exponențialități majore și foarte clar definite sistemic, poezia, iubirea și dragostea de țară, a contribuit foarte mult la unirea spirituală a românilor de pretutindeni, fiind poate cel mai important liant al spiritului românesc, conducând la dezvoltarea fără precedent a acestuia, dar a contribuit destul de puțin la internaționalizare sa. Deci, rolul său constructal poate fi considerat minor.

Alte personalități majore, precum Mircea Eliade, Emil Cioran, Eugen Ionesco, Constantin Brâncuși etc. au avut o poziționare inversă din punctul de vedere al contribuțiilor sistemice și constructale, excelând în internaționalizarea spiritului român mai mult decât în unirea românilor.

Studiu de caz pentru poporul român:

Din punct de vedere sistemic, poporul român trebuie să aibă ținte, pe care trebuie să știe și să poată să le atingă, iar din punct de vedere constructal, trebuie să aibă conexiuni, prin care trebuie să știe și să poată curge spiritual, în rețele internaționale spirituale cât mai ample.

Ținta principală a poporului român a fost apartenența spirituală, economică și militară la Europa vestică, țintă la care prima dată s-a raliat forțat, acum circa două mii de ani, în urma războaielor daco-romane, iar ultima dată a fost atinsă prin voință, în ultimul deceniu, în urma aderării la NATO și UE. Perturbații de la această țintă au fost destule în istorie, și ele au apărut prin presiunile venite din partea diverselor popoare migratoare sau prin atacurile venite de la imperii vecine puternice, precum cel otoman și rus.

Din punct de vedere constructal, cel mai mare pericol a fost acela de *băltire* spirituală și economică, exemplul cel mai negativ fiind acela din perioada comunistă. În perioada respectivă s-a încercat o rupere spirituală a românilor din țară, între ei, a românilor din țară față de cei din străinătate, precum și a poporului român de alte popoare. Din punct de vedere economic, s-a încercat o politică autarhică, total anticonstructală, care de fapt a condus la slăbirea sistemului și, în final, la falimentarea acestuia.

În prezent, sunt îndeplinite, în bună parte, condițiile legale, sistemice și constructale, pentru o bună și eficientă funcționalitate, dar, în fapt, situația este departe de a fi satisfăcătoare.

Aderarea la Uniunea Europeană a presupus inclusiv un dosar prin care se stabilesc: garantarea liberei circulații a persoanelor, fondurilor și mărfurilor, care ar fi trebuit să rezolve multe din problemele sistemice și constructale. Sunt însă, încă, multe divergențe între românii din interior, între românii din interior și cei din străinătate, între români și celelalte naționalități interne, între români și străinii din alte țări, între tineri și bătrâni etc., care nu pot fi soluționate decât pe calea negocierii, prin dialog¹.

Din punct de vedere sistemic, se constată exagerări în alegerea unor ținte, neconcordante cu resursele existente, dar și erori de funcționalitate a sistemelor interne, precum nerăbdare, lăcomie, corupție și neglijență ².

Din punct de vedere constructal, curgerea liberă se face preponderent din interior spre exterior, pentru persoane și în sens invers, pentru mărfuri, conducând la scăderea populației și descreșterea economică a țării.

---

¹ http://www.poezie.ro/index.php/prose/14060256/Diaspora_%C5%9Fi_tinerii_au_v%C4%83rsat_acvariul_%C3%AEn_ocean!

² https://www.researchgate.net/publication/274009653_Nicolae_VASILE_Analiza_sistemic_a_erorilor_vieii._Techno_Market_Nr._48_Februarie-Martie_2015

LUMINA VINE DE LA PASUL ÎNAPOI

Suntem tot timpul tentați, îndemnați, educați, chiar forțați, să facem doar pași înainte. Începând cu primul pas, continuând pas cu pas sau chiar sărind mai mulți pași deodată, dar să fie înainte. Nimeni nu ne îndeamnă să facem uneori și pași înapoi.

Să fie bine așa?...

Imaginați-vă că mergeți într-o direcție pe care, la un moment dat, întâlniți un zid de care nu mai puteți trece. Știind și dorind să faceți doar pași înainte, puteți să vă loviți de nenumărate ori de acel zid, care, de regulă, nu cedează, și să rămâneți acolo.

Este cazul tipic de clacare a unora care nu au cunoscut decât succesul și care, la primul insucces, nu mai știu cum se poate merge înainte. Fiind prea aproape de obstacol este foarte dificilă vederea unei posibile ocoliri.

Cunoașterea, acceptarea ideii de a face și pași înapoi, atunci când este cazul, oferă o altă perspectivă a obstacolului întâlnit și se poate găsi o soluție de ocolire a sa.

Uneori, acești pași înapoi te pot aduce chiar în poziția de unde ai plecat, dar tot este un avantaj, pentru că știi, de data aceasta, calea care nu duce la succes și, conștient, alegi o altă variantă. Omul ciclic nu este neapărat un om neperformant!

Ce exemple ne oferă viața?

În tehnică sunt nenumărate exemple în care se arată forța rezultată din realizarea, atunci când este cazul, a pasului înapoi. Da, pasul înapoi înseamnă forță!

În mecanică, vibrația, care reprezintă pași deși, alternanți înainte-înapoi, reușește să facă ceea ce o mișcare doar pe o singură direcție nu ar reuși, iar dacă ne gândim la fenomenul de

rezonanță, se pot dezvolta forțe uriașe din sincronizarea unor pași mici și deși, înainte-înapoi. S-au rupt poduri uriașe, cu structuri mecanice impresionante, bine dimensionate la forțele statice, din corelarea în timp a pașilor unor soldați!...

În electrotehnică, curentul continuu nu trece prin condensator, care nu este altceva decât o întrerupere a circuitului, pe când curentul alternativ, o succesiune de curenți electrici înainte și înapoi, trece prin condensator fără probleme, condensatorul nemaifiind un element de întrerupere, ci un element de închidere a circuitului. Dacă circuitul electric se deschide, și includem și atmosfera în acesta, atunci ajungem la undele electromagnetice, care trec aproape prin orice. Undele reprezintă tot succesiuni de curenți înainte-înapoi!

Și lumina este o undă electromagnetică. Doar cu pași înainte nu am putea avea lumină!

Pașii înainte-înapoi sunt și frumoși! Imaginați-vă un dans doar cu pași înainte!

AFORISME

1. Nici Soliman Magnificul nu a putut învinge o nevestă geloasă!
2. Noi dorim să facem afaceri ortodoxe, dar ce ne facem dacă beneficiarii sunt preponderent catolici sau musulmani?
3. Cel mai bun rol al lui Florin Piersic, care se consideră un mare vorbitor, a fost acela al unui mut.
4. Mihai Petre dansează bine, dar vorbește prost. Din păcate, în ultima vreme mai mult vorbește decât dansează!
5. Orice se poate aranja, cu excepția morții și a iubirii, deși pentru prima am ceva dubii!
6. Omul ideal este exponențial, omul real este ciclic.
7. Deșteptul trăiește intens, prostul trăiește bine!
8. Deșteptul nu are niciodată timp, prostul nu știe ce să facă cu el!
9. Mai mare scriitor ajunge cel care are ce spune, dar nu știe să scrie, decât cel care știe să scrie, dar nu are ce spune!
10. Sunt unii care îl contestă pe Eminescu! Nicio problemă, nici în Dumnezeu nu cred toți!
11. Artiștii își protejează muzele precum jurnaliștii sursele.
12. Toate iubirile mari sunt inoportune. Cele oportune nu au timp să ajungă mari!

13. Civilizație înseamnă mai mult garantarea unor minime sub care nu se poate cădea, decât posibilitatea atingerii unor vârfuri!
14. Rațiunea este potențială, voința este executivă, iar morala le temporizează pe amândouă!
15. Omul fără Dumnezeu nu face diferența dintre bine și rău!
16. Când simți că cineva te divinizează, este bine să-i dai atenție și respect, nu să-l privești cu superioritate, fiind mândru că meriți.
17. Democrația, dacă nu te omoară, te întărește!
18. Poate, nu poate, știe, nu știe, omul vrea să aibă și să fie!
19. Universul este ciclic, omul la fel, dar Dumnezeu ne vrea exponențiali.
20. Erorile vieții vin din forțarea sorții, vrei să fii fără să știi, vrei să ai fără să dai.
21. Femeia urâtă dorește să fie frumoasă, femeia frumoasă dorește să fie deșteaptă, femeia deșteaptă nu dorește nimic.
22. Iubirea este de la Dumnezeu, căsătoria este de la preot. Alege iubirea!
23. Dumnezeu se poate supăra pe tine, dar tu nu te poți supăra pe Dumnezeu!
24. Prea multă iubire, acumulată și neîmpărtășită, dă pe dinafară și se revărsă pe altceva. La Eminescu, s-a revărsat pe codru iar la Nietzsche pe animale.

25. Celor pe care-i iubim le oferim totul, merită sau nu merită, ce facem însă pentru cei care ne iubesc? Avem vreo îndatorire față de ei?

26. Căsnicie: destinul invers al fluturului, întâi zbori, apoi te târăști.

27. Cine crede că iubirea pentru mai multe persoane scade din valoarea fiecăreia, nu înțelege și nu simte infinitatea iubirii.

28. Nu știu să înot, nu știu să schiez, nu știu să șofez, și totuși trăiesc! Sau tocmai de aceea!

29. Corida este o mare mârșăvie a omului. Eu țin cu taurul.

30. Înainte de a avea atâtea drepturi, femeia avea totul, știa ea cum! De când a dorit să fie egală cu bărbatul, are numai jumătate, partea ei.

31. Albul este înșelăciunea culorilor! Această culoare, care ne inspiră atâta puritate, nu este doar o culoare, ci un sublim amestec de culori ale curcubeului.

32. Nu știe să dea, nu știe să primească, dar vrea să aibă.

33. Privit de pe mal, orice fluviu pare un banal lac. Măreția sa este înțeleasă doar de cei care îi cunosc tot parcursul, în timp și-n spațiu.

CV Literar

Nicolae VASILE

Data și locul nașterii: 16 Iunie 1954, Ludești, Dâmbovița

Părinți: Gheorghita și Ștefan

Ocupație: Profesor universitar.

Studii liceale la Găești și Mangalia, studii universitare și doctorat în științe tehnice la București.

Asociații profesionale:

Membru al Academiei de Științe Tehnice, din 1998;

Membru al Societății Scriitorilor Târgovișteni, din 2011;

Membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști, din 2015.

Debut literar în volum :

Punctul de sprijin, Editura Mediamira, Cluj-Napoca, 2000.

Publicații tipărite:

Cărți:

Punctul de sprijin, roman, ediția 1, Editura Mediamira, Cluj-Napoca, 2000;

Punctul de sprijin, roman, ediția 2, Editura AGIR, București, 2007;

Echilibrul Marinarului, roman, Editura AGIR, București, 2006;

Știință și prejudecăți, eseu, ediția 1, Editura Electra, București, 2010;

Reinventarea omului, eseu, ediția 1, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2011;

Reinventarea omului, eseu, ediția 2, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2012;

Omul ciclic, poezie, Editura AGIR, București, 2013;

Taxa lui Caron, poezie, Editura Editgraf, Buzău, 2014;

Știință și prejudecăți, eseu, ediția 2, Editura Electra, București, 2014;

Universul ciclic, poezie, Editura LAURENT, București, 2015.

Antologii:

- Cuvinte sculptate*, Antologie de poezie, Lenuș Lungu, Cafeneaua literară, 2014;
- Limba noastră cea română*, Antologie de poezie, Ligya Diaconescu, STAR PRESS, Editura OLIMPIAS, Galați, 2014.
- Privește visând, iubito...*, Antologie de poezie și proză, Trandafir Sâmpetru, Colecția Grai Românesc, Editura Editgraf, Buzău, 2014.
- Din livada înflorită a iubirii*, Antologie de poezie contemporană, Ionel MARIN, Editura EMMA, 2014.
- Scrieri pentru istoria literaturii române*, Antologie de poezie, Trandafir Sâmpetru, Editura Editgraph, 2015.

Publicații on-line:

Cărți on-line:

- Taxa lui Caron*, volum de poezie: <http://en.calameo.com/read/00013741739d74392c11b>
- Punctul de sprijin*, roman: http://lenusa.ning.com/group/biblioteca-cronopedia/forum/topics/nicolae-vasile-punctul-de-sprijin?xg_source=activity

Reviste și poezie on-line:

- http://www.poezie.ro/index.php/author/0039629/Nicolae_VASILE
- http://english.agonia.net/index.php/author/0039629/Nicolae_VASILE
- <http://espanol.agonia.net/index.php/author/0039629/index.html>
- <http://clubulcafeneauliterar.ning.com/members/NicolaeVASILE>
- <http://www.agir.ro/literar-ing/>
- <http://clubulcafeneauliterar.ning.com/grupuri/revista-chronos-penita-de-aur>
- <http://revistabogdania.ro/arhiva-revista-bogdania>

Texte muzicale:

Lieduri:

Lumina de Paște: <https://www.youtube.com/watch?v=G-jysqVAmF8>

G-jysqVAmF8

Dor: <https://www.youtube.com/watch?v=7IMR4-eLBTU>

Aproape departe: <https://www.youtube.com/watch?v=TyqbT4wXEhQ>

watch?v=TyqbT4wXEhQ

Compozitor și pian: Daniele Stoicescu;

Voce: soprana Adina Ciocoveanu.

Muzică ușoară:

Adresa Cheia cerului, pe Youtube:

Compozitor și interpret: Gregorio de Romania;

<https://www.youtube.com/watch?v=zw5E94jRv8o>

Publicații în reviste:

Literar îng, Gândul Anonimului, Chronos, Bogdania,

Apollon, Independența română, Ampretele sufletului,

Cronica Timpului.

Referințe critice :

Aurelian Ionuț: Revista Cristalul, Nr. 8, 2001, p.6.

Emil Vasilescu: Revista Biblioteca, Nr.8, 2002, p.247-248.

Cristi Groza: Revista Apollon, Nr. 20, 2011.

Constantin P. Popescu: Blog Semn de carte, 5 decembrie 2012.

Michaela Al. Orescu: Revista Apollon, Nr. 3(46), Martie 2014, Revista Bogdania, Nr. 4, Martie 2014, Nr. 8, Februarie 2015.

Vintilă Anastasescu: Revista CHRONOS-Penița de aur, nr. 19-20-21, 2014, Revista Ampretele sufletului, Nr. 2, Aprilie 2015, Nr. 4, Iunie 2015, Revista Bogdania, Nr. 11-12, Iunie 2015.

Maria Niculescu: Revista Bogdania, Nr. 11-12, Iunie, 2015.

I.C. Ștefan: Revista LITERE, Nr. 9(186), Septembrie 2015.

Premii literare:

Reinventarea omului, Premiul „Costache Olăreanu” al Societății Scriitorilor Târgovișteni, pentru eseu, pe anul 2012.

Taxa lui Caron, Premiul pentru poezie al Revistei BOGDANIA, pe anul 2014.

Activități literare :

Coordonator al Cenaclului literar „Literar ing” al AGIR, din anul 2013;

Redactor șef la Suplimentul literar „Literar ing” al Revistei Univers Ingineresc, din anul 2013;

Director adjunct la Revista Chronos-Penița de aur, din anul 2013;

Senior editor la Revista Bogdania, din anul 2013;

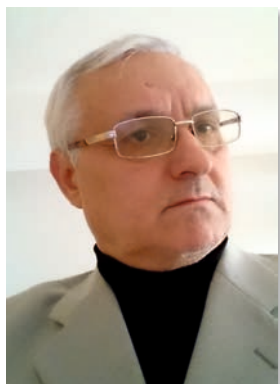
Senior editor la Revista Ampretele sufletului, din anul 2015;

Senior editor la Revista Cronica Timpului, din anul 2015.

CUPRINS

Un creator ciclic, de înaltă performanță, <i>cuvânt-înainte de Ion C. Ștefan</i>	7
Despre educație	9
Despre cercetare	14
Despre imagine	21
Despre politică	34
Ioșca, Sică și Mitică	40
Viață cu două viteze	63
Femeia ca infinit!	73
Generația de cristal	74
De ce să scrie un inginer?	79
Creștere sau întărire?	82
Omul nostru din Bruxelles	85
Și animalele simt!	89
Puterea neutralității	93
Afaceri ortodoxe	96
Dansul	99
Pașaport suedez	104
Cumpăna	108
Salvare neașteptată	114
Cer albastru?	118
Profesorii noștri	121
Doctorii noștri	124
Taifas între Nou și Vechi	127
Batjocorirea creației	133

Tehnică și artă. Rog reveniți, Luna este demontată pentru restaurare!	137
Lumina tămăduitoare	140
Românul ciclic	145
Analiza constructală a existențialismului român	150
Lumina vine de la pasul înapoi	158
Aforisme	160

Cartea aceasta e un fel de abordare inginerească, dintr-o suflare (sau inspirație!) a unui om care are prea multe de spus și încearcă să-și reliefeze gândurile prin formule adecvate – ceea ce reprezintă, de fapt, un succes deplin și oglindește o formă modernă de structurare, făcută de un intelectual abil și ingenios, care știe că mai are multe de realizat și în alte domenii.

Ion C. ȘTEFAN

ISBN 978-606-8143-61-3

9 786068 143613